

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Katolická teologie

Ing. Josef Biernát

Skauti Legio angelica

Diplomová práce

vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.

Olomouc 2021

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 SKAUTING A SKAUTI LEGIO ANGELICA.....	7
1.1 SKAUTING OBECNĚ.....	7
1.1.1 Základní charakteristika skautingu	7
1.1.2 Vznik a raná historie skautingu.....	9
1.2 DUCHOVNÍ ROZMĚR SKAUTINGU	10
1.3 SKAUTING V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	11
2 SPECIFIKA SKAUTINGU LEGIO ANGELICA	14
2.1 HISTORIE.....	14
2.1.1 Kořeny Legio angelica	14
2.1.2 Sdružení ministrantů Legio angelica.....	15
2.1.3 Skauti Legio angelica	19
2.2 NÁSTUPCI SKAUTŮ LEGIO ANGELICA	25
2.3 PŘESAHA SKAUTINGU LEGIO ANGELICA DO SOUČASNOSTI	29
3 OSOBNOSTI SKAUTŮ LEGIO ANGELICA V LITERATUŘE.....	30
3.1 METHOD KLEMENT	30
3.2 MIRKO VOSÁTKA	33
3.3 JIŘÍ REINSBERG	34
3.4 KAREL FOŘT	35
3.5 DALŠÍ OSOBNOSTI	36
3.5.1 Bohumil Štván.....	36
3.5.2 Přemysl Mucha.....	37
3.5.3 Zdeněk Zelený.....	37
3.5.4 Jiří Blažek.....	38
3.5.5 František Wretzl	39
3.5.6 Antonín Mandl	40
3.5.7 Alexandr Heidler	40
4 OSOBNOSTI SKAUTŮ LEGIO ANGELICA V ROZHOVORECH.....	42
4.1 MILOŠ BLAŽEK	43
4.1.1 Životopis	43
4.1.2 Vzpomínky	44
4.2 EDUARD MAREK	46
4.2.1 Životopis	46
4.2.2 Vzpomínky	47
4.3 JIŘÍ RAK	52
4.3.1 Životopis	52
4.3.2 Vzpomínky	53
4.4 VLADIMÍR RAK	54
4.4.1 Životopis	54

4.4.2	Vzpomínky	55
4.5	BOŘIVOJ RAK	56
4.5.1	Životopis	56
4.5.2	Vzpomínky	57
4.6	VLADISLAV KLENER	58
4.6.1	Životopis	58
4.6.2	Vzpomínky	59
4.7	MILAN PRÁGER	61
4.7.1	Životopis	61
4.7.2	Vzpomínky	62
4.8	VALIDITA VÝZKUMU	63
4.9	ZPRÁVA Z VÝZKUMU	64
5	INSPIRACE SKAUTINGEM LEGIO ANGELICA DNES	67
5.1	SKAUTING VE FARNOSTI JAKO PŘÍLEŽITOST	67
5.2	FARNÍ SPRÁVCE A JEHO ZNALOST SKAUTSKÉHO PROSTŘEDÍ	67
5.3	MOŽNOSTI SKAUTSKÉ VÝCHOVY U MINISTRANTŮ	70
ZÁVĚR		72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		73
SEZNAM PŘÍLOH		81

Na tomto místě děkuji Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD. za cenné rady a podněty při vedení diplomové práce.

Můj dík patří i BcA. Heleně Kaftanové za zprostředkování rozhovorů s bratry Rakovými.

Skautským bratrům z Ekumenické lesní školy a zejména Martinu Pavlišovi děkuji za podporu a zprostředkování rozhovorů s Milošem Blažkem a Eduardem Markem.

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedené zdroje.

V Olomouci dne 19. března 2021

Josef Biernát

Motta práce:

„Autentická víra, která nikdy není pohodlná ani individualistická, implikuje vždy hlubokou touhu po změně světa, po předávání hodnot a po tom, abychom po svém odchodu zanechali po sobě něco lepšího.“¹

papež František, 2013

„Vlastní štěstí však nacházejte v tom, že budete dělat jiné šťastnými. Pokuste se opustit tento svět o něco lepší, než jste jej našli.“²

Robert Baden-Powell, 1929

---

¹ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: Radost evangelia: Apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014, čl. 183.

² Roman ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012, s. 23.

ÚVOD

Skautská odnož *Legio angelica*³ je neznámá jak široké veřejnosti, tak většině tuzemských skautů a skautek. Není se čemu divit. Skauti *Legio angelica* tvořili ve své době menšinu v rámci skautského hnutí i samotné ministrantské organizace *Legio angelica*. Z této menšiny však vyrostl až překvapivě vysoký počet výrazných osobností – kněží, vědců, učitelů a vychovatelů nebo i lidí „obyčejnějších“ povolání. Všechny však spojují morální kvality, ke kterým se zavázali svým skautským slibem a které osvědčili často vlastním potem a krví.

Na Ekumenické lesní škole v létě 2018 při své přednášce o zapomenutých pokladech českého skautingu zmínil skautský bratr a profesor Stanislav Balík zásadní otázku: *Jakým způsobem byli v Legio angelica skauti formováni, že se v životě takto osvědčili?*

Touto diplomovou prací chci alespoň částečně odpovědět. Zcela jistě to není odpověď komplexní v celé své složitosti. Ostatně, dle mého názoru, by takovou odpověď nemohli poskytnout ani zakladatelé a vedoucí skautů *Legio angelica*, protože člověk je formován také různými životními situacemi, do kterých se dostává zcela neplánovaně. Čím dál více si však uvědomuji, jaká škoda by byla, kdybych se odpovědět ani nepokusil.

Tato diplomová práce nabízí nejprve základní informace, nezbytné pro pochopení fungování skautingu obecně a posléze skautské odnože *Legio angelica*. Následný historický exkurs umožňuje ukotvení životních příběhů osobností skautingu *LA*, popsanych v dalších kapitolách. Práce dále ukazuje více či méně známé osobnosti ve světle formace ve zmíněném prostředí. Jádrem pak tvoří kvalitativní výzkum formou rozhovorů s posledními žijícími pamětníky s následným vyhodnocením klíčových faktorů skautingu *Legio angelica* podle jejich vzpomínek. Poslední kapitola se vrací do dnešní doby a obsahuje nadčasovou inspiraci skautingem *Legio angelica*.

Přeji si, aby tato práce pomohla budovat mosty mezi skauty a jejich farnostmi, protože jsem přesvědčen, že si vzájemně mají co nabídnout.

---

³ Dále v práci také uváděno jako legionisté nebo zkratkou *LA*.

1 SKAUTING A SKAUTI LEGIO ANGELICA

1.1 Skauting obecně

Pro porozumění skautingu je důležité nejen vnímání jeho viditelných znaků, ale také znalost idejí a hodnot, ze kterých vychází a nese je v sobě. Proto se nyní pokusíme čtenáře ve stručnosti s nimi obeznámit.

1.1.1 Základní charakteristika skautingu

Skauting je dnes se svými 50 miliony členy ve 216 zemích největším výchovným hnutím na světě. Za více než 100 let své existence se stal globálním fenoménem, přičemž ale nepřestal být fenoménem místním. S tím souvisí schopnost skautingu silně zakořenit v nejruznějších společnostech. Zjednodušeně můžeme říci, že skauting funguje na bázi globální sítě dobrovolnický vedených místních oddílů,⁴ patřících do národních skautských organizací.^{5, 6}

Ptáme-li se po smyslu existence skautingu, nalezneme jej v jeho poslání:⁷

*Posláním celého skautského hnutí je přispívat k osobnímu rozvoji mladých lidí, k dosahování jejich plného fyzického, intelektuálního, sociálního a duchovního potenciálu jako jednotlivců, jako zodpovědných občanů a členů svých místních, národních a mezinárodních společenství.*⁸

Na jakých základech je skautské hnutí postaveno vyjadřují tři základní principy, kterými jsou *povinnost k Bohu, povinnost k druhým a povinnost k sobě.*⁹

Skauting není pouhou volnočasovou aktivitou, ale životním stylem skautů a skautek. Ten má odpovídat skautským hodnotám, které vyjadřuje *skautský zákon*. Tento sociální kodex přijímají skauti a skautky v osobním závazku prostřednictvím *skautského slibu*.

---

⁴ V největší české skautské organizaci *Junák – český skaut*, z. s. je skautský oddíl tvořen minimálně třemi družinami a tři oddíly pak tvoří místní skautské středisko.

⁵ Srov. Eduard VALLORY. *Světový skauting*. Praha: Junák - TDC, 2016, s. 13, 14.

⁶ Srov. *Fakta a čísla* | Skaut.cz. [13. 1. 2021]. <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

⁷ Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 61.

⁸ Tamtéž, s. 61.

⁹ Srov. tamtéž, s. 62, 63.

Slib a zákon různých národních organizací se mohou lišit, slib však musí obsahovat tři základní principy.¹⁰

Skautský slib v originálním, anglickém znění, je spolu s českým překladem a historickou českou formulací slibu uveden v příloze (P1) této práce.

Organizace Junák – český skaut, z. s. používá v současnosti následující znění:¹¹

Skautský slib

Slibuji na svou čest, jako dovedu nejlépe:

- *sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,*
- *plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
- *duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním.*

Skaut může slib ukončit dodatkem: K tomu mi dopomáhej Bůh.

Skautský zákon

1. *Skaut je pravdomluvný.*
2. *Skaut je věrný a oddaný.*
3. *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
5. *Skaut je zdvořilý.*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
8. *Skaut je veselý a veselí.*
9. *Skaut je hospodárny.*
10. *Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích.*

Skautské heslo

Bud' připraven!

---

¹⁰ Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 62.

¹¹ ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 3.

Na jedinečnosti skautingu má podstatný podíl *skautská výchovná metoda*. Jedná o nedělitelný systém vzájemně provázaných prvků:¹²

- *Sdílené principy a závazek* – skautský zákon a slib.
- *Učení se zkušeností* – osobním prožíváním a ne pouze předáváním teorie.
- *Družinový systém* – dítě se učí spolupráci, postupnému přebírání zodpovědnosti a objevuje své místo ve skupině.
- *Aktivní spolupráce mladších členů a dospělých* – dospělý v atmosféře vzájemného respektu pomáhá dítěti objevovat jeho potenciál.
- *Postupný osobní rozvoj* – jako výsledek vlastního úsilí a zodpovědnosti za sebe.
- *Příroda a venkovní aktivity* – pro vztah k životnímu prostředí, zlepšení fyzické kondice a také zkušenosti překonávání překážek.
- *Symbolický rámec* – tvoří sdílené symboly, vytvářející atmosféru světového bratrství a odkazující na sdílené hodnoty – například skautská lilie symbolizuje správný směr, ušlechtilost a tři body skautského slibu.¹³

1.1.2 Vznik a raná historie skautingu

Za zakladatele skautského hnutí je považován lord Robert Baden-Powell.¹⁴ Od mládí jej lákalo pozorování přírody a dobrodružné lodní plavby se staršími bratry. Jako voják britského impéria sloužil v Indii, Afghánistánu a Jižní Africe. Kromě vnímání přírody a života domorodců se věnoval také dětem a mládeži. Během búrských válek roku 1899 se proslavil jako velitel obleženého města Mafeking, které ubránil proti značné přesile také díky zapojení chlapců jako zvěďů (anglicky *scouts*) a rychlých spojek. Baden-Powell si zde všiml rostoucího pocitu odpovědnosti chlapců, kteří dostali důvěru dospělých. Po slavném návratu do Británie se rozhodl věnovat mládeži. Zaměřil se na výchovu chlapců v dobré občany prostřednictvím aktivního pobytu v přírodě s důrazem na ideál rytířství. V srpnu 1907 si své metody vyzkoušel na prvním táboře, který se konal na ostrůvku Brownsea a účastnilo se jej 20 dospívajících chlapců z různých sociálních vrstev. Následně Baden-Powell vydal příručku *Scouting for Boys* (Skauting pro chlapce) a nové hnutí se začalo šířit po celé

---

¹² Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 66-68.

¹³ Srov. Jan ČÁKA. *Junácká symbolika*. Praha: Merkur, 1990, s. 26-27.

¹⁴ Celým jménem Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (1857-1941).

Británii, jejích koloniích a posléze do celého světa. Roku 1910 se Baden-Powell vzdal vojenské kariéry, aby se mohl plně věnovat skautingu. První národní setkání skautů se konalo v roce 1920 a byli na něj pozváni i zástupci dalších zemí. Z něj se zrodila tradice celosvětových setkání s názvem *jamboree* a Baden-Powell se stal světovým náčelníkem skautského hnutí. Když roku 1941 zemřel, na světě už působilo více než 3 miliony skautů a skautek ve 47 zemích.^{15, 16, 17, 18}

1.2 Duchovní rozměr skautingu

Jako křesťan zakládal Robert Baden-Powell skauting na bázi křesťanského mravního poslání. V knize *Skauting pro chlapce* klade za vzor rytíře včetně jejich oddanosti a služby Bohu. V návrzích denního táborového programu počítá s modlitbou. Mluví také o své lásce ke zvířatům jako ke skvělým Božím dílům. Boha nevynechává při pojednání o vděčnosti a krátkou modlitbu spojuje s ranním a večerním cvičením.^{19, 20}

Konání své povinnosti vůči Bohu je obsaženo také v originálním znění skautských principů a skautského slibu.²¹

S rozšiřováním skautského hnutí do celého světa se objevila otázka, zda se skauty mohou stát i nekřesťané. Reakci nacházíme v rozhodnutí přijatém na mezinárodní skautské konferenci v Kodani roku 1924. To odpovídá i na nebezpečí v podobě růstu nacionalismu národních skautských organizací, které se objevilo v době první světové války:²²

Mezinárodní skautská konference vyhlásuje, že skautské hnutí je hnutí národní, mezinárodní a světové povahy a jeho snahou je každému jednotlivému národu a celému světu zabezpečit tělesně, mravně a duchovně silnou mládež.

---

¹⁵ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 17, 29.

¹⁶ Srov. *Wikipedie: Maheking*. [14. 1. 2021]. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mahikeng>

¹⁷ Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 18, 19.

¹⁸ Srov. Petr BERÁNEK-VLK. *Rytíř nebo indián: Svojsík mezi Baden-Powellem a Setonem*. Seminář ELŠ 2014 v Praze. [16. 1. 2021]. <https://www.youtube.com/watch?v=jhgdeudgOpA>

¹⁹ Srov. Zdeněk NAVRÁTIL. *Nikdy nekončící hledání: pěšiny skautské spirituality*. Ivančice: ZNF, 1990, s. 1, 3.

²⁰ Srov. Robert BADEN-POWELL. *Skauting pro chlapce*. Praha: Junák - TDC, 2007, s. 24, 125, 190, 212-215, 243, 244, 262.

²¹ Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 63, 64.

²² Srov. Tamtéž, s. 26, 27.

Je NÁRODNÍ, protože se prostřednictvím svých národních organizací zaměřuje na výchovu užitečných a zdravých občanů.

Je MEZINÁRODNÍ, neboť ve skautském bratrstvu neplatí žádné národnostní překážky.

*Je SVĚTOVÉ, protože spočívá na bratrství skautů celého světa všech národů, tříd a vyznání. Snahou Skautského hnutí není oslabovat, nýbrž naopak podporovat osobní náboženské přesvědčení. Skautský zákon vyžaduje, aby každý skaut pravdivě a upřímně vyznával svoje náboženství, a při smíšených setkáních politika hnutí zakazuje jakoukoli sektářskou propagaci.*²³

Také v příručce *Na pomoc skautským vůdcům* píše Baden-Powell o důležitosti prohlubování zbožnosti skautů, kteří však mohou vyznávat různá náboženství.²⁴

Skautskou zkušeností je, že bez duchovního života nemůže být výchova a sebevýchova úspěšná. Duchovní život však mohou žít i skauti a skautky, kteří se nehlásí k žádnému náboženství. V takovém případě mluvíme o hledání duchovních hodnot v životě za hranicemi materiálního světa.^{25, 26, 27}

O tom, že skauting dokáže spojovat lidi navzdory jejich rozdílům, svědčí nominace na Nobelovu cenu míru za rok 2021.²⁸

1.3 Skauting v českých zemích

Klíčovou osobností pro vznik a rozmach skautingu v českých zemích byl Antonín Benjamin Svojsík.²⁹ Tento učitel tělocviku a zpěvák viděl skauting a jeho výchovné výsledky o prázdninách roku 1911 v Anglii. Ihned po svém návratu začal pracovat na tom, aby skautský výchovný systém upravil pro českou mládež. Ze žáků žižkovské reálky sestavil „pokusnou“

---

²³ BADEN-POWELL. *Skauting pro chlapce*, s. 5.

²⁴ Srov. Robert BADEN-POWELL. *Na pomoc skautským vůdcům: průvodce teorií skautské výchovy*. Praha: Junák - TDC, 2006, s. 33-36.

²⁵ Srov. Jiří ZAJÍC. *Nikdy nekončící dobrodružství: metodický průvodce rozvojem duchovního života*. Praha: Junák - TDC, 2006, s. 7.

²⁶ Srov. VALLORY. *Světový skauting*, s. 63.

²⁷ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 25.

²⁸ Srov. *Celosvětové skautské hnutí nominováno na Nobelovu cenu míru* | Skaut.cz. [8. 2. 2021]. <https://www.skaut.cz/celosvetove-skautske-hnuti-nominovano-na-nobelovu-cenu-miru/>

²⁹ Původním jménem Antonín František Svojsík (1876-1938).

družinu, pro skauting získal klíčové osobnosti tehdejší společnosti (např. T. G. Masaryka) a začal také s propagací u učitelů. V květnu 1912 vychází knižně *Základy junáctví*, které tvoří částečný překlad *Skautingu pro chlapce* a další příspěvky různých osobností pedagogiky, politiky aj. První Svojsíkův tábor se uskutečnil v létě 1912 v Orlovských lesích na Vysočině. Účastnili se ho dobrovolníci ve věku 11 až 18 let z různých společenských vrstev, kteří putovali pěšky z Prahy s dvoukolákem, na kterém vezli vybavení o váze 300 kg. Po prázdninách byl založen junácký odbor při Svazu spolků. Samostatné organizace se skauti dočkali roku 1914 založením spolku Junák – Český skaut.^{30, 31}

Český skauting však nebyl pouhou kopií skautingu anglického. Od počátku je na něm patrný také vliv myšlenek amerického přírodovědce, spisovatele a znalce indiánů E. T. Setona.³² Ten se významně podílel na rozvoji amerického skautingu, ovšem bližší než Baden-Powellův ideál rytíře mu byl ideál ušlechtilého indiána, proto posléze založil woodcraft – lesní moudrost. Setonovy ideje pomáhaly utvářet český skauting prostřednictvím A. B. Svojsíka, Miloše Seiferta a dalších.³³

Na mezinárodní scéně zaujal český skauting celkem významné postavení, když nechyběl u založení světových skautských organizací. Na jamboree čeští skauti budili pozornost také díky jedinečnému vynálezu, kterým jsou podsadové stany.³⁴

Jako ekvivalent anglického a u nás neznámého slova *skaut* byl vybrán *junák*, odkazující na slovanské hrdiny, zdatné tělesně i mravně. Komplikace však provázely vznik české varianty skautského slibu. V anglickém originálu se slibuje plnění povinnosti vůči Bohu a králi. To by však pro vlastenecky smýšlející české skauty, žijící v rakousko-uherské monarchii, bylo nešťastné. Navíc římskokatolická církev byla provázána se státní mocí a prostředí české inteligence bylo také proto značně antiklerikální. Ačkoli A. B. Svojsík byl člověk zbožný a také jeho bratr, katolický kněz Alois, se mezi skauty těšil oblibě, zakladatel českého skautingu nechtěl nikoho nutit. Duchovní či dokonce náboženský rozměr českého skautingu zůstal na dlouhá léta velmi citlivým tématem. Byla vyjednána osobní výjimka u Baden-Powella

---

³⁰ Srov. Václav BŘICHÁČEK et al. *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák - TDC, 2001, s. 373, 374.

³¹ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 32-35, 51.

³² Celým jménem Ernest Evan Thompson Seton (1860-1946).

³³ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 28, 34.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 78, 48.

a do slibu naší největší skautské organizace byla vložena *láska a služba vlasti* a později dobrovolný dovětek: *Tak mi pomáhej Bůh!*^{35, 36}

Díky značné popularitě skautingu působily v období první republiky na našem území desítky skautských organizací s různým zaměřením národnostním, politickým i náboženským. Celkový přístup československého skautingu k náboženství však výrazně proměnili skauti *Legio angelica*, a to skrze řadu významných osobností, které se v ní formovaly.^{37, 38, 39}

---

³⁵ Srov. Stanislav BALÍK-JEŽEK. *Myšlenkové proudy z nichž vzešel český skauting*. Seminář ELŠ 2013 v Praze. [16. 1. 2021]. https://www.youtube.com/watch?v=_Sq-cwS-gY0

³⁶ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 24, 25, 33, 57.

³⁷ Srov. Jan BALÍK. *S mladými ke Kristu: O umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019, s. 84.

³⁸ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 98.

³⁹ Srov. BALÍK-JEŽEK. *Myšlenkové proudy z nichž vzešel český skauting*. [16. 1. 2021].

2 SPECIFIKA SKAUTINGU LEGIO ANGELICA

2.1 Historie

Nyní se budeme zabývat osobami, zkušenostmi a událostmi, které se ukazují jako klíčové pro vznik a rozvoj skautské odnože *Legio angelica*, včetně jejího přesahu do dnešních dnů.

2.1.1 Kořeny *Legio angelica*

Aby bylo zřejmé, z čeho *Legio angelica* vychází, je třeba začít u životních zkušeností jejího zakladatele a nejvýznamnějšího vůdce, P. Methoda Karla Klementa OSB. Karel se narodil roku 1889 ve Stodu u Plzně do rodiny, která ideální určitě nebyla. Jeho otec Karel, příslušník finanční stráže, propadl alkoholu a spáchal sebevraždu, když bylo Karlovi tři a půl roku. Strýc Josef ukončil svůj život stejným způsobem. U dalších příbuzných se objevovaly psychické poruchy. Karlova matka Anna se záhy znovu provdala a zemřela, když Karlovi bylo 8 let. Už předtím však Karel pobýval v pražském sirotčinci. Zde se o něj starala teta Marie, která tu pravděpodobně pracovala. Snad již zde nacházíme první předpoklad pro Karlovo porozumění dětské duši.⁴⁰

Po maturitě na obchodní akademii pracoval Karel Klement čtyři léta jako bankovní úředník. Pro své umělecké vlohly uvažoval o dráze herce či tanečníka, ale došlo v něm rozhodnutí poněkud jiné – roku 1913 vstoupil k benediktinům v pražských Emauzích a o rok později dostal při jednoduchých slibech řeholní jméno Cyril. Tento klášter byl pověstný krásou chrámového zpěvu. Ta vycházela z napojení místních mnichů na liturgické hnutí, usilující o aktivní účast věřících při bohoslužbách. Cit pro liturgii, její krásu a hloubku můžeme nazvat dalším kořenem budoucího zaměření *Legio angelica*.^{41, 42, 43}

Kvůli svému chatrnému zdraví byl Cyril Karel Klement zproštěn vojenské povinnosti. Přesto se však s hrůzami první světové války setkal, když byl několikrát vedením kláštera vyslán

---

⁴⁰ Srov. Jiří REINSBERG a Bohumil SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*. Praha: Trinitas, 2000, s. 72-73.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 74.

⁴² Srov. Jiří REINSBERG. *Hospodin rozjasnil svou tvář: Rozhovory s Bohumilem Svobodou*. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 21.

⁴³ Srov. Jiří HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 171.

jako součást pomocného personálu lazaretního vlaku. V roce 1917 složil podjáhen Cyril Karel Klement slavné sliby. V poválečném chaosu, kdy Emauzy obsadila československá armáda, požádal Cyril o dovolení odejít z kláštera a dostudoval v pražském arcibiskupském kněžském semináři. Roku 1921 byl jako dvaatřicetiletý vysvěcen na kněze. V této době byla nálada ve společnosti značně protikatolická. P. Klement v jednom dopise své tetě napsal, že si občas při chůzi po ulici nestihá utírat plivance z kabátu. Již v prvním působišti na Plzeňsku založil knihovnu a staral se o to, aby se kvalitní knihy dostaly zejména mezi mladou generaci. Zorganizoval také divadelní představení velikonočních pašijí. V této činnosti lze vidět další zárodky toho, co v Legiu realizoval P. Klement naplno. Jeho příštím působištěm byl kostel Nejsvětější Trojice v Praze, kde se stal zároveň tajemníkem *Sdružení katolické mládeže*. P. Klement úzce spolupracoval se salesiány a sbíral i zde cenné zkušenosti z práce s mládeží. S pozdějším kardinálem Štěpánem Trochtem se stali dobrými přáteli.^{44, 45}

Roku 1926 se P. Cyril Klement vrací do emauzského kláštera, kde se s příchodem českého vedení podstatně změnila atmosféra. V roce 1928 složil znovu slavné sliby a ve svých 39 letech dostává řeholní jméno Method. Stává se jedním z nejoblíbenějších pražských kazatelů. Zakládá zde a vede *Quatembrový věstník* – časopis liturgické výchovy, skrze který oslovuje mimo jiné ministranty. Stojí také za iniciativou *Haléře sv. Vojtěcha* – spolku na finanční podporu budoucích kněží z chudých rodin. A zaměřuje se na východu kněžského dorostu, zejména z řad ministrantů. Zde nacházíme počátky *Legio angelica*.^{46, 47}

2.1.2 Sdružení ministrantů Legio angelica

Ve čtvrtém čísle prvního ročníku *Quatembrového věstníku* vyšel článek určený k povzbuzení ministrantů. *Ministrantský koutek* se poté stal stálou rubrikou tohoto periodika. P. Klement vyzýval ministranty k registraci svých osobních a „služebních“ údajů a za odměnu jim posílal zmíněný časopis zdarma a vytištěný na speciálním velínovém papíře. Hledal finanční podporovatele a také dobrovolníky, kteří by se ujali vedení ministrantů. Díky vizi a pílí P. Methoda Klementa se dílo dařilo a byl oznámen první sjezd ministrantů na 2. říjen 1927

---

⁴⁴ Srov. Marie Rút KŘÍŽKOVÁ. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 18-19.

⁴⁵ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 76.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 11-12, 76-78.

⁴⁷ Srov. KŘÍŽKOVÁ. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*, s. 27.

na Pražském hradě v kapli sv. Václava. A zde došlo, zatím neoficiálně, k založení *Legio angelica*.^{48, 49}

Sám P. Klement na to vzpomíná slovy:

„Živě se na to dnes pamatuji. Byl již téměř večer a v kapli Svatováclavské hořela všechna světla. Jest v této kapli naší tak krásně a milo v oktávu svatováclavském. Nádherně broušené drahokamy lesknou se mdle v zlaté malbě kolem dokola po stěnách. Vzácné obrazy ze života Krista Pána vyprávějí uměleckou mluvou o utrpení a slávě Kříže. Hrob sv. Václava tiše odpočívá uprostřed. Na jeho malém oltáři hoří svíce v nízkých svícnech moderní práce. Všude plno květů. Na stěnách a ke klenbě nahoru vinou se pestré obrazy s celou legendou o životě našeho svatého knížete-ministranta... A tato naše předrahá kaple nejkrásnějšího vládcе a vůdce české země byla přeplněna malými hochy, studentíky, děvčátky i studentkami⁵⁰. Mluvil jsem jim do duše, bouřil, hřměl. Volal jsem je k boji: »Stvořme takovou legii andělskou statečného a čistého vojska jako byla stará legie thébská, jako bylo křížové tažení hochů francouzských – budme takoví jako sv. Václav náš, jako Panna Orleánská. Ať zavlaje nad našimi hlavami prapor Kristův – a na ten prapor slibme věrnost. Slibujete...?« A tehdy to zahřmělo z dětských úst kaplí Svatováclavskou: »Slibujeme!«⁵¹

Při této události poprvé veřejně zaznělo spojení andělská legie, tedy *Legio angelica*. Termín *legie* odkazoval na Thébskou legii. Tato římská armádní jednotka původem z Egypta pod velením sv. Mořice odmítla účast na pohanském rituálu a na rozkaz císaře Maximiána byla ve 3. století na území dnešního města St. Moritz ve Švýcarsku zmasakrována.^{52, 53}

---

⁴⁸ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 11-13.

⁴⁹ Srov. Method KLEMENT et al. *Liturgická příručka pro ministranty*. Praha: Legio angelica, 1934, s. 5. [1. 12. 2020]. <http://librinostri.catholica.cz/nahledy.php?n=1&a=LegioMin-OCR#lg=1&slide=3>

⁵⁰ Dle svědectví pamětníků a literatury však LA bylo určeno pouze chlapcům.

⁵¹ REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 14.

⁵² Srov. KLEMENT et al. *Liturgická příručka pro ministranty*, s. 7-8. [1. 12. 2020]. <http://librinostri.catholica.cz/nahledy.php?n=1&a=LegioMin-OCR#lg=1&slide=3>

⁵³ *Dobové pozadí a církev za dob sv. Mořice*. [3. 12. 2020]. <http://www.pratelemourence.cz/leto-na-mourenci-st-maurenzner-sommer-texty-prednasek-vortragetexte/dobove-pozadi-a-cirkev-za-dob-sv-morice-historischer-hintergrund-und-die-kirche-zu-zeiten-des-hl-mauritius/>

Adjektivum *andělská* ukazovalo na ideály, ke kterým se členové mají snažit přibližovat.

P. Klement kladl důraz na to, aby členové *Legio angelica* byli:

„...čili, veselí a ušlechtilí hoši, neohrožení ve vyznání své víry, kterým vždycky ještě zbývá trochu času pro Spasitele v Nejsvětější Svátosti. Musí býti stateční, přesní a hbití, zvláště ráno, aby každý byl včas připraven u oltáře. Musí mít i trochu dobré vůle a vytrvalosti, aby správně nacvičili, čeho třeba k zastávání posvátného úřadu, zvláště když toho vyžaduje slavnostní příležitost.“⁵⁴

Jak je vidět z tohoto textu, jádrem poslání členů *Legio angelica* byla ministrantská služba.

P. Klement se však díval také do budoucnosti a dobře věděl, že právě z řad ministrantů může primárně vyrůst mnoho tolik potřebných kněží, ale i katolických křesťanů jiných životních stavů.⁵⁵

„Taková tedy musí býti ministranti, kteří jsou sdruženi kolem svého vzoru sv. Václava a jiných sv. ministrantů. Budou to hoši, kteří mají srdce i hlavu na pravém místě. Budou to vojáci Ježíše Krista, jeho apoštolové, dobyvatelé Církve a budovatelé Božího království na zemi. Z jejich řad se jistě budou doplňovat řady řádnoucího kněžstva. Mezi nimi budou vyrůstat budoucí ideální sluhové chrámů a sakristií, ředitelé kůru chrámového, laičtí katecheté, předsedové katolických organizací, pomocné síly farní správy duchovní – a jistě i ve světských povoláních nad jiné řádní katolíci.“⁵⁶

Brzy byl také představen znak *Legio angelica*, který členové nosili jako klopový odznáček. Modrá a bílá barva na něm symbolizují nebe jako konečný cíl. Jádrem je monogram Ježíše Krista, tvořený řeckými písmeny chí „X“ a ró „P“. Bílý kruh kolem monogramu symbolizuje eucharistickou hostii jako zdroj síly *legionisty*. Fotografie odznaku *Legio angelica* je v příloze (P2) této práce.⁵⁷

---

⁵⁴ Srov. Method KLEMENT et al. *Liturgická příručka pro ministranty*, s. 8. [1. 12. 2020].

⁵⁵ Srov. Lucie ŠMÍDOVÁ. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927-1937. Časopis Národního muzea. Řada historická*. 2016, 185. 3 – 4, s. 40. [5. 12. 2020]. <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/anrhmah/185-3-4/legio-angelica-nastroj-disciplinace-katolickych-chlapcu-vychova-ke-knezstvi-a-k-laicke-misijni-cinnosti-v-legio-angelica-pod-vedenim-p-methoda-k-klementa-osb-v-letech-19271937-education-for-the-priesthood-and-lay-missionary-activities-in-the-legi>

⁵⁶ Srov. KLEMENT et al. *Liturgická příručka pro ministranty*, s. 9. [1. 12. 2020].

⁵⁷ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 15.

Prostředky k dosažení vysokých cílů *Legio angelica* nacházíme v původních stanovách organizace. Ty byly církevně schváleny 15. září 1929. V některých zdrojích je toto datum uváděno jako oficiální vznik *Legio angelica*. Dle stanov mohou být členy zejména ministranti perfektně ovládající svoji službu, žijící dobře svůj duchovní život ale také život každodenní. Důležité je žít s církví – v poslušnosti a příkladném životě – i mimo kostel. Hlavním patronem členů *LA* je sv. Václav, dále jsou uctíváni sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Berchmans, sv. Alois, sv. Stanislav Kostka, sv. Gabriel Possenti, sv. Tarsicius, sv. Tomáš Akvinský a Vítek de Fontgalland. Až na sv. Tomáše jsou to světci buďto čeští, nebo mladí. Spojením radostného, zbožného a smysluplného života byli vhodnými vzory pro mládež. Z řeholních řádů se největší úctě *LA* těšili benediktini, především pro jejich důraz na krásu a hloubku liturgie. Stanovy obsahují jediný důvod pro vyloučení člena z řad *Legia*: Opomenutí přistoupit ke svatému přijímání alespoň jednou za měsíc. Členové *LA* byli totiž vyzýváni k častému přijímání eucharistie, ideálně denně. Kompletní původní stanovy uvádíme v příloze (P3).⁵⁸

Ještě v roce 1929 vychází nákladem *Haléře svatého Vojtěcha* první *Příručka pro hochy-ministranty*. Její druhá verze, *Liturgická příručka pro ministranty*, která vyšla o pět let později, vzbudila pozornost i za hranicemi Československa a byla následně přeložena do němčiny. Tato útlá knížečka obsahuje nejen latinské odpovědi a různá vysvětlení k liturgickým obřadům a termínům, ale také krátká zamyšlení, povzbuzení, modlitby a životopisy svatých podle zásady: „Pochopit! – Rozumět! – Konat!“⁵⁹

První družina *LA* byla založena roku 1929 pochopitelně v Emauzích a brzy měla 300 členů. V září 1930 začíná pod vedením P. Klementa vycházet časopis *Legio angelica, časopis pro hochy-ministranty a pro hochy, kteří touží po povolání kněžském*. Časopis seznamoval čtenáře s děním v církvi, zval a referoval o akcích *Legio angelica*, obsahoval také různá duchovní zamyšlení, zábavné články a zejména velmi čtivé poučné příběhy P. Klementa. To vše bylo doplněno fotografiemi a dalšími obrázky. V této době má *Legio angelica* již téměř 500 členů. Záměrem bylo vytvořit skupinku ministrantů u každého kostela, kterou by vedli starší z nich při pravidelných

---

⁵⁸ Srov. KLEMENT et al. *Liturgická příručka pro ministranty*, s. 12-13. [1. 12. 2020].

⁵⁹ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 16, 25, 118.

setkáváních. Jednou měsíčně bylo pak setkání v emauzském klášteře pro všechny pražské členy. P. Klement sloužil mši svatou, kázal, a poté například promítal grotesky, což se těšilo velkému ohlasu.^{60, 61, 62}

Roku 1933 měla *Legio angelica* již 1500 členů po celém Československu. Následujícího roku se uskutečnil první letní tábor, zatímco exercicie se konávaly již od začátku působení organizace.⁶³

V roce 1937, kdy byl ve vedení *Legio angelica* P. Klement Method vystřídán P. Ladislavem Pavelkou, měla *Legio* 3000 členů vč. těch v Podkarpatské Rusi. *Legio angelica* se začala rozrůstat k učňům, studentům i akademikům. Než byla činnost spolku na začátku druhé světové války oficiálně ukončena, dosáhl počtu přibližně 4000 členů. Po válce byla *Legio angelica* obnovena a fungovala až do roku 1948 pod vedením P. Josefa Gabriela. Oba kněží, kteří vedení LA po P. Klementovi převzali, prokázali své kvality. Přínos charismatického P. Klementa, duchovního otce *Legio angelica*, se jim však i díky dějinným událostem již překonat nepodařilo. Odhaduje se, že za dobu existence spolku *Legio angelica* z něj vzešlo asi 300 kněží a jistě vysoký počet opravdově křesťansky formovaných mužů jiných povolání.^{64, 65, 66}

Tímto jsme se seznámili s kořeny, počátky a vývojem ministrantského spolu *Legio angelica*. Pro účely této práce se však nyní zaměříme na skautskou odnož *Legio angelica*. Proto se vraťme do roku 1933.

2.1.3 Skauti Legio angelica

P. Method Klement zpočátku skautingu nakloněn nebyl, protože ho považoval za zájmovou činnost, která chlapce spíše odvádí od oltáře. V časopise *Legio angelica* vyzýval ministranty

---

⁶⁰ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 16.

⁶¹ Srov. ŠMÍDOVÁ. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927-1937*, s. 43 – 44. [5. 12. 2020].

⁶² Srov. Eduard MAREK a Michaela TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*. Praha: Farnost u kostela sv. Anežky České, 2018, s. 25.

⁶³ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 23.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 40.

⁶⁵ Srov. ŠMÍDOVÁ. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927-1937. Časopis Národního muzea. Řada historická*, s. 41. [5. 12. 2020].

⁶⁶ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 143.

nejen k pečlivé, ale také vytrvalé službě: „Náš člen nesmí dát přednost ani Sokolu, ani Skautu, ani Orlu.“⁶⁷

Jako ředitel *Legio angelica* zároveň P. Klement hledal metodickou cestu, kterou by propojil buňky LA, rozesté po celém Československu. Zásadní obrat ve vztahu ke skautingu se u P. Klementa udál v létě 1933, kdy se při léčbě lupénky u Jaderského moře setkal s Mons. Tihamérem Tóthem, známým maďarským spisovatelem pro mládež, propagátorem skautské výchovy a pozdějším biskupem. Ten P. Klementa pro skauting nadchnul: „Skautská idea s jejími tábory v přírodě, s krásnými myšlenkami lásky a odpovědnosti k Bohu a bližním, plně se shodujícími s idejemi *Legio*, a navíc přinášející při výchově skautů a vlčat k samostatnosti v prostředí přírody určitý prvek dobrodružství, tak blízký klukovským duším, byla zřejmě to, co (P. Klement) hledal.“^{68, 69, 70}

Po návratu do vlasti se P. Klement sešel s A. B. Svojsíkem, náčelníkem *Svazu junáků-skautů Republiky československé*. Zájem o skauting, který se v této době těšil značné popularitě, byl mezi členy LA velký. Na měsíčním setkání pražských členů LA, kde P. Klement oznámil záměr založit skautský oddíl LA, se do něj přihlásila polovina účastníků, což bylo přibližně 100 chlapců. Následně dochází k přeměně *Falanx* (jádro LA, tvořené osvědčenými staršími chlapci, které si P. Klement osobně vybíral) v první skautský oddíl LA. Jeho první akcí byla pouť do Staré Boleslavi, kde byla ve svatováclavské kryptě požehnána nová vlajka. Začaly přípravy na skautský tábor, který se uskutečnil v létě roku 1934 u Beluše (dnešní severozápadní Slovensko). Za pomoci slovenských katolických skautů v čele s Milanem Mackem spolu se členem *Falanx* J. Svačinou – Akélou a pod duchovním vedením P. Klementa se jej účastnila asi stovka hochů, z nichž většina složila skautský slib. Pro úspěch tábora se od této doby tábory (pro skauty LA) či kolonie (pro členy LA neskauty) staly pravidelnou součástí činnosti LA.^{71, 72, 73}

---

⁶⁷ REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 18.

⁶⁸ Tamtéž, s. 24.

⁶⁹ Srov. MAREK a TUČKOVÁ, *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 48-49.

⁷⁰ Srov. *Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech*. Praha: ORJ Praha 2, 2015, s. 21-22.

⁷¹ Srov. *Legio Angelica*, 1934, roč. IV, č. 10, s. 145.

⁷² Srov. MAREK a TUČKOVÁ, *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 49.

⁷³ Srov. REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 21, 24-28, 29, 30.

Po prázdninách byly vytvořeny družiny skautského oddílu LA: „Družin bylo deset a vedli je P. Klement (starší hochy) a rádcové – Orlové: J. Novák (interní), Z. Hradec (Rackové) J. Jelínek (Jeleni), Sl. Hlaváč (Lišky), A. Mandl, J. Rubeš, E. Marek (Čápi), J. Svačina, K. Oberreiter (Beroun – Tygři).“ Každá družina měla svou klubovnu, nejčastěji při kostele nebo v klášterním areálu. V roce 1935 proběhla při registraci reorganizace oddílu na 9. sbor (dnešní terminologií skautské středisko) o třech oddílech. Od roku 1934 skauti *Legio angelica* jako celek fungovali pod zastřešující organizací Svaz junáků-skautů Republiky československé.^{74, 75, 76}

Skauti LA byli v rámci celého spolku menšinou, ovšem menšinou kreativní. Podle skautského vzoru P. Klement vypracoval systém vzdělávacích zkoušek pro ministranty. Skauti *legionisté* se stali jakýmsi „řadovým vojskem LA“, které organizačně pomáhalo při různých příležitostech. Nemohli chybět při slavnostním uvítání svého příznivce, generála Vladimíra Klecandy, po jeho návratu z Jižní Ameriky. Na prvním celostátním sjezdu československých katolíků v roce 1935 skauti *Legio* zaujali veřejnost ukázkovým tábořištěm na Strahovském stadionu, na které se přišel podívat i A. B. Svojsík. Nadšení pro skauting bylo tak velké, až je P. Klement musel sám mírnit výzvami, že pro člena LA je hlavní dobře ministrovat, vedle čehož jsou skauting, učňovské besídky či sport vedlejší. Skauting LA se rozvíjel zejména v Praze, mezi městskými dětmi. Dle svědectví pamětníků existovaly také oddíly skautů LA v Berouně, Kolíně a Klatovech. V porovnání s běžným členstvím v LA měl nevýhody v podobě vyšší finanční náročnosti (např. pořízení skautského kroje) a nezbytnosti kvalifikovaných skautských vedoucích.^{77, 78, 79, 80, 81}

---

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 29, 30.

⁷⁵ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 98.

⁷⁶ Srov. *Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech*, s. 23.

⁷⁷ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 31, 32, 36-38.

⁷⁸ Srov. MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 49.

⁷⁹ Srov. ŠMÍDOVÁ. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927-1937*, s. 43, 44. [5. 12. 2020].

⁸⁰ Srov. Gratulace, kterou obdržel od členů družiny Jelenů k 70. narozeninám. *Paměť národa: Vladimír Rak (1925)*. [9. 12. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/sites/default/files/witness/2954/addition/5044-file.jpg>

⁸¹ Srov. Josef NOVÁK-PEŠA, příloha ad 4/ dopisu z 15. 6. 1989 adresovaného Václavu Zatloukalovi, dostupné u autora DP.

Skautský kroj odnože *Legio angelica* se příliš nelišil od dobového standardu. Výrazný byl šátek se světlými cípy, který lze u některých skatů LA pozorovat na dobových fotografiích. Pod slibovou lilií nad levou kapsou se nosovalo označení mateřského střediska. Skauti LA zde měli pásku s nápisem *L. A. Praha*. Fotografie skautského kroje a detailu pásky jsou v příloze této práce (P4).^{82, 83}

P. Klement si byl vědom toho, že nadšení samotné ještě kvalitní skautský oddíl nedělá. Skauti LA potřebovali zkušeného instruktora pro výuku skautské praxe. P. Klement požádal Ústředí skautského svazu o pomoc a obdržel ji na jaře 1936 v podobě pozdější zálesácké legendy – Mirko Vosátky. Ten se stal vůdcem sboru, pořádal náročné rádcovské kurzy a vytvářel časopisovou přílohu se zálesáckým zaměřením. Především Vosátkovou zásluhou dosáhli skauti LA vysoké úrovně skautské praxe.^{84, 85, 86, 87}

Pod vedením Mirko Vosátky byl založen roverský kmen, který tvořili nynější vůdcové oddílů: Josef Jelínek – Jelen, Bohumil Štván – Špalek, Jiří Zumpfe, Karel Morávek – Žirafa, Josef Lang – Papá. Skautský program roverského kmene vedl sám Vosátka a tvořil jej především náročný výcvik v terénu. Na kunkovickém táboře roku 1936 se již roveři podíleli jak na technickém zabezpečení, tak na organizačním vedení tábora. Souběžně probíhala výuka skautské praxe od Vosátky. Po skončení tábora pak někteří odjeli ještě na Podkarpatskou Rus, kde byli pověřeni vedením tábora užhorodské *Legio angelica*. Ten byl zamýšlen jako „malá lesní škola“ a pro rovery se stal také „školou života“, a to kvůli setkání s místní mentalitou. I přes materiální katastrofu, kterou byla ztráta půjčených stanů, ocenil práci roverů v dopise adresovaném P. Klementovi řeckokatolický biskup Sojka.^{88, 89, 90}

---

⁸² Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 98.

⁸³ Srov. MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 47.

⁸⁴ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 98.

⁸⁵ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 38, 39.

⁸⁶ Srov. ŠMÍDOVÁ. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927-1937*, s. 44. [5. 12. 2020].

⁸⁷ Srov. Josef NOVÁK-PEŠA. *Stručný nástin dějin Legio angelica, družina hochů-ministrantů pod ochranou sv. Václava: Se zvláštním zřetelem k skautským oddílům LA*, nedatovaný strojopis, dostupné u autora DP, s. 11.

⁸⁸ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 39.

⁸⁹ Srov. Mirko VOSÁTKA. *Jak jsem skautoval*. Praha: Junák, 1997, s. 60-64.

⁹⁰ Srov. Josef NOVÁK-PEŠA. *Stručný nástin dějin Legio angelica, družina hochů-ministrantů pod ochranou sv. Václava: Se zvláštním zřetelem k skautským oddílům LA*, s. 11.

Skauti LA začali vydávat vlastní cyklostylovaný časopis *Oheň*, který byl později nahrazen *Poutníkem*. P. Klement vypracoval ministrantskou odborku⁹¹, kterou na návrh 9. sboru skautů LA schválil Svaz junáků-skautů Republiky československé. Při slavnostním otevření nové budovy LA – Patronátu mládeže na pražské Kampě byl posvěcen nový prapor skautů *Legio*, který navrhl Mirko Vosátka, vyrobily jej řeholnice a věnovala tehdejší slavná automobilová závodnice Eliška Junková.^{92, 93}

V létě 1937 měli skauti LA tábor ve Lnářích, kde již vedoucí pozice zaujali vůdcové, vzeší z jejich vlastních řad. Kromě P. Klementa zde působili J. Lang, B. Štván, K. Morávek, B. Hlaváč, M. Hladký a J. Marvan. Bohuslav Hlaváč sestrojil místní rozhlas, který přenášel zábavné scénky od táborového ohně. Táborový program obsahoval mimo jiné různé sporty a brannou výchovu. Rovněž v zimě byl zorganizován armádní branný kurz pro starší kluky. To již dává tušit napětí z nastávající politické situace.⁹⁴

V létě 1938 se uskutečnil tábor v Bechyni na pozemcích příznivce katolického skautingu knížete Paara. Táborový program opět značně ovlivnila branná výchova, která ukazovala touhu bránit se proti nacistickému Německu. Tábor ale nepřišel o klasické zakončení, totiž exercicie ve františkánském klášteře. Ve vedení *Legio angelica* už byl v té době P. Ladislav Pavelka, který z dodnes neznámých příčin nahradil P. Klementa. Ještě před ním musel od skautů LA odejít Mirko Vosátka. Nutno podotknout, že jak P. Klement, tak Vosátka se rozhodujícím způsobem zasloužili o rozvoj skautů LA. Oba byli silnými a vyhraněnými osobnostmi, což mělo své klady i zápory. Pro jejich odchod přišel pokyn z církevní hierarchie. Předmětem této práce však není rozebírat spekulace, proč k těmto změnám došlo. Jisté však je, že P. Klement tuto změnu nesl osobně těžce.^{95, 96, 97}

---

⁹¹ Odborka je odborná zkouška pro rozvoj specializované skautské dovednosti.

⁹² Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 40, 41.

⁹³ Srov. VOSÁTKA. *Jak jsem skautoval*, s. 65.

⁹⁴ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 44.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 44-46.

⁹⁶ Srov. NOVÁK-PEŠA. *Stručný nástin dějin Legio angelica, družina hochů-ministrantů pod ochranou sv. Václava: Se zvláštním zřetelem k skautským oddílům LA*, s. 14.

⁹⁷ Srov. Tamtéž, s. 12, 18.

Začátkem roku 1938 vzniká za podpory kardinála Kašpara *Ústředí Skautů-katolíků*, které mělo fungovat jako autonomní složka Svazu junáků-skautů a skautek RČS. Při začlenění do Ústředí tvořili skauti LA více než desetinu všech členů.⁹⁸

Po mnichovské dohodě se kvůli posílení národní identity okleštěné republiky prosazovala snaha o slučování a demonstraci jednoty. V lednu roku 1939 byl založen *Junák – ústředí junácké výchovy*. Ten tvořily *Svaz junáků-skautů RČS*, *Československá obec Junáků volnosti*, *Ústředí katolických skautů českých a moravskoslezských* a *Svaz Švehlových junáků*. Ústředním duchovním rádcem Junáka se stal salesián a skaut P. Štěpán Trochta.⁹⁹

Za nacistické okupace byl záměrně 28. října 1940 nařízením K. H. Franka Junák rozpuštěn. Posléze byli nejvyšší skautští představitelé internováni a skautům po celé republice byl zabaven majetek v odhadované sumě tehdejších 25 milionů korun. Během války se tisíce skautů a skautek zapojily do odboje a životem jich za to zaplatilo nejméně 600.¹⁰⁰

Co se skautů LA týče, fungovali ilegálně a decentralizovaně. Tábory, pokud bylo možné je pořádát – zejména před heydrichiádou – byly oficiálně hlášeny jako pracovní brigády. Skautské výpravy se proměnily v procházky přátel po městě či v přírodě, pochopitelně bez krojů. Místo oficiálních schůzek byly tajné, jako organizoval např. P. Pavelka u sebe na faře, nebo prostá přátelská setkání. Neoficiálně se scházeli také roveři: Roverský kmen „G“ kolem Mirko Vosátky a roverský kmen Klamovka, vedený Přemyslem Muchou. Poslední povolený tábor skautů LA se konal o prázdninách 1939 u Bechyně. Toto léto vizitovali společně P. Pavelka, kníže Paar, J. Lang a částečně i P. Trochta 12 skautských táborů v povodí Lužnice. Skauti *Legio* sice v Junáku organizačně splynuli s dalšími skautskými organizacemi, ale díky tomu se jejich duch mohl šířit právě mezi ostatní oddíly a střediska. Naplno se to však projevilo až po druhé světové válce při obnově Junáka.^{101, 102}

---

⁹⁸ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 44.

⁹⁹ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 118.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 120, 126.

¹⁰¹ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 54, 55, 57-60.

¹⁰² Srov. *Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945-2015*. Praha: 2015, s. 10, 11.

2.2 Nástupci skautů Legio angelica

Odhady předválečného počtu skautů *Legio angelica* se pohybují kolem 200 až 300 členů. Začlenění do Junáka, různost prožitých zkušeností za války, nové vztahy a přerušení oficiálního skautování v době nacistické okupace zřejmě způsobily, že po válce již nebyli obnoveni skauti LA jako samostatný sbor (středisko), přestože proběhlo několik táborů. Nových středisek vzniklo hned několik, což vypovídá také o tehdejší vlně skautského nadšení. Po skončení války se během několika měsíců přihlásilo 200 tisíc zájemců o skauting, což bylo třikrát víc než v roce 1938.^{103, 104, 105}

Břevnovští skauti LA vyrazili na první tábor již v červnu 1945. Jeden z jejich zkušených vůdců, Josef Jelínek – Jelen, vedl toho léta také kurz pro vedoucí oddílů a rádce. Jejich další vůdčí osobnost, Karel Morávek, pro svou výšku přezdívaný Žirafa, založil skautské středisko *Inyankara*, ve kterém se angažovala řada bývalých břevnovských skautů LA.¹⁰⁶

V almanachu stejnojmenného tábora z roku 1946 Morávek píše o indiánské hoře Inyankara:

„Ti kteří se u Inyankary potkali jsou si vlastně bratry a mají to štěstí, že byli blízko »Velkého Ducha« a ten jim dal zvláštní pocit – pocit radosti z dobra a tento je spojuje... Od Inyankary roznášejí pak tito bratrství mezi ostatní lidi, do obyčejného, ale skutečného života.“¹⁰⁷

Přemysl Mucha, který během války vedl roverský kmen Klamovka, zakládá v květnu 1945 pro chlapce z pražských Košíř a Smíchova skautské středisko *Mawadani*. Samotný Mucha i většina vůdců jeho sedmi oddílů prošli skautingem LA. Jmenovitě jsou to: František Veselý – Ferenc, Miloš Blažek – Merkur, Vladimír Hronovský – Hronďák, František Pták – Nemílek, Vladislav Klener – Bača, Jiří Hnátek – Cucek, Bohumil Štván – Špalek. Také *Mawadani* nese název podle indiánské mytologie:^{108, 109}

---

¹⁰³ Srov. *Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech*, s. 23.

¹⁰⁴ Srov. NOVÁK-PEŠA. Příloha ad 10/ dopisu z 15. 6. 1989 adresovaného Václavu Zatloukalovi. Dostupné u autora DP.

¹⁰⁵ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 138.

¹⁰⁶ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 61.

¹⁰⁷ *Almanach tábora 46 Inyankara*. Samizdat, blíže nedatováno, s. 2. Dostupné u autora DP.

¹⁰⁸ Srov. *Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945-2015*, s. 17.

¹⁰⁹ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 61.

„... Muži, kteří zažili toto dobrodružství, spojili se později v družinu, kterou nazvali MA-WA-DA-NI. Sloužili svému lidu, aby se stali mladým bojovníkům příkladem šlechtnosti v míru a odvahy v boji... Proto jsme přijali jméno MA-WA-DA-NI jako smysl své roverské služby. Služby Bohu, vlasti a svým mladším bratřím.“¹¹⁰

Již necelé tři týdny po konci války byl pod záštitou Mawadani pořádán roverský kurz, který vedl P. Bohuslav Hlaváč. Následoval vodácký putovní tábor vedený Bohumilem Štvánem a setkání na Sázavě, kde byli přítomni mimo jiné i P. Klement a Mirko Vosátka. První celostřediskový tábor s 90 účastníky se konal v Kunkovicích, kde to bývalí *legionisté* důvěrně znali. Mawadani se zejména po Praze proslavilo skautskými rally – tedy pásmy divadelních scének a písní pro veřejnost. Nejslavnější z nich navštívili i americký a anglický velvyslanec s rodinami a informoval o ní také dobový tisk.^{111, 112, 113}

Dalším nově vzniklým skautským střediskem byl *Maják*. Založil jej Zdeněk Zelený – Kád'a, který byl jako skaut *LA* již na prvním táboře v Beluši roku 1934. Během války pokračoval ve skautování pod hlavičkou *Klubu českých turistů*, přičemž náplní byly tajné schůzky v domácnostech, výlety do přírody a ministrování. V září 1945 Zdeněk Zelený plní slib daný P. Klementovi a zakládá *47. středisko skautské výchovy – Maják*. Toto středisko je od začátku vedeno v křesťanském duchu, současně je ale otevřeno pro každého bez ohledu na vyznání. Jako mnozí jiní skauti, tak i tito se podíleli na poválečné obnově, ať už šlo o odklizení sutin či péči o navrátilce z koncentračních táborů. Dne 28. října 1945 se na tradičním místě *Legio angelica*, ve svatováclavské kapli katedrály sv. Víta, konala mše svatá se slavnostním požehnáním střediskové vlajky.¹¹⁴ Jedenadvacetiletý Zdeněk Zelený tehdy v proslovu pronesl:

„Tato vlajka je znakem naší junácké cti. A jako svoji novou skvělou vlajku pone-
seme v čele a vysoko, tak i svoji junáckou čest chceme nést hrdě, vždy vysoko

---

¹¹⁰ *Poutník – Mawadani*. Brožurka ke skautské rally. Praha: Junák – Mawadani, 1945, s. 7.

¹¹¹ Srov. *Poutník – Mawadani*. Viz příloha P6.

¹¹² Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 61, 62.

¹¹³ Srov. 58. *skautské středisko Mawadani: Historie*. [10. 12. 2020]. <https://www.mawadani.com/historie>

¹¹⁴ Srov. Jan SYNEK. *Činnost skautského střediska Maják a jeho představitelů v letech 1945-1970*. Seminární práce, doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD., Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2010, s. 12, 13, 17. [11. 12. 2020]. <http://majak.lumturo.cz/historie/>

a před očima všech... Nuže, paprsky svých slov a hrdinných činů osvěćujte naši vlast. Jste přece živým majákem – tak sviťte!“¹¹⁵

Kromě běžné skautské činnosti se stalo středisko Maják také průkopníkem, když v něm Zdeněk Zelený založil oddíl Tetřevů pro neslyšící chlapce.¹¹⁶

Sympatizanti a pravděpodobně i odchovanci skautingu LA v čele s MUDr. Bohumilem Faflem – Očkem založili 7. *skautské středisko Blaník*. Toto spřátelené středisko Majáku má základy v 7. oddílu, který se pod Faflovým vedením začal scházet na přelomu 20. a 30. let v rozestavěném kostele Nejsvětějšího srdce Páně na pražských Vinohradech.^{117, 118, 119, 120}

Eduard Marek – Hroznýš, který před válkou vedl skautskou družinu LA Čápi, založil na Žižkově středisko *Pochodeň*.^{121, 122}

Do družiny Čápů patřil i František Wretzl – Baron, který po válce vedl 6. *skautské středisko Blesk*. To založil spolu se skauty z vinohradského 6. oddílu, kam z oddílu LA přestoupil. V době poválečné skautské svobody pořádalo toto středisko kromě táborů i vlastní lesní školu, plesy, divadla a vydávalo střediskový časopis Blesk.^{123, 124}

Z kořenů *Legio angelica* vyrostlo také 60. *skautské středisko LUX*, sídlící na Vyšehradě. Toto středisko založila a dlouhodobě vedla Anna Švecová.^{125, 126}

---

¹¹⁵ SYNEK. *Činnost skautského střediska Maják a jeho představitelů v letech 1945-1970*, s. 17. [11. 12. 2020].

¹¹⁶ Srov. MIKULÁŠ KROUPA. *Lilie z lágru. Příběh vězně, rytíře a skauta Zdenka Kádi Zeleného, který pečoval o postižené*. Český rozhlas, 2018. [14. 12. 2020]. <https://plus.rozhlas.cz/lilie-z-lagru-pribeh-vezne-rytiri-a-skauta-zdenka-kadi-zeleneho-ktery-pecoval-o-7162948>

¹¹⁷ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 51.

¹¹⁸ Srov. Veronika NEJEDLÁ-QIKI a Filip FOGLAR-VOPIS. *Výroční zpráva 7. skautského střediska Blaník 2016, 2017*. Praha: Junák – český skaut, s. 8. Dostupné u autora DP.

¹¹⁹ Srov. *Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech*, s. 23.

¹²⁰ Srov. SYNEK. *Činnost skautského střediska Maják a jeho představitelů v letech 1945-1970*, s. 12, 21. [11. 12. 2020].

¹²¹ Srov. MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 104, 105.

¹²² Srov. *Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech*, s. 23.

¹²³ Srov. Paměť národa: *František Wretzl*. [9. 12. 2020].

<https://www.pametnaroda.cz/cs/wretzl-frantisek-20111216-0>

¹²⁴ Srov. František WRETZL. *Moje životní peripetie let 1938-1945: zapsané pro paměť rodiny*. Nevydáno, s. 9.

¹²⁵ Srov. VACHEK Jiří. *60. skautské středisko LUX s křesťanskou výchovou se představuje*. Vyšehrad. Historie Vyšehradu. [15. 12. 2020]. <https://docplayer.cz/11370471-Vysehrad-historie-vysehradu.html>

¹²⁶ E-mailová korespondence s bývalým vůdcem střediska Vojtěchem Dabrowskim ze dne 10. 12. 2020. Dostupné u autora DP.

Bývalí skauti *Legio angelica* se po válce stávali také činovníky *Ústřední duchovní rady Junáka*, která mimo jiné organizovala lesní školy pro vzdělávání skautských vedoucích.¹²⁷

Konec války s sebou přinesl i obnovu časopisu *Poutník*, který si pro sebe psali bývalí členové roverského kmene „G“, tedy přezdívkami: Grizzly, Jelen, Sláva, Žirafa, Kim, Karkule, Špa-lek, Bača, Marta, Hynek, Narcis a občas přispěl i P. Klement. Časopis měl být zpravodajem skautů *LA*. Objevují se v něm témata jako výklad jednotlivých bodů skautského zákona, vzpomínky z táborových deníků, výchovné příběhy, roving a služba, skautské znalosti a dovednosti, vztah křesťanství a skautingu. Ilustrace tvořily různé kresby od technických až po vtipy. Časopis sloužil také pro vzájemnou výměnu pozdravů, například z vojny, ale objevují se v něm i postesknutí a kritika. Dochovalo se pouze několik málo čísel, které pro tuto práci dal spolu s almanachy Inyankary a Mawadani k dispozici pamětník Jiří Rak. Ukázky časopisu jsou umístěny v příloze (P5) této práce.^{128, 129}

Pro ilustraci literárního stylu *Poutníka* uvádíme část článku *Co mně dal skauting?* od P. Bohuslava Hlaváče:

„Co krás vidím ve východě slunce, kolik obrazů v mracích, kolik pravdy šeptají hučící lesy a šumící vody a co vše předkládá k přemýšlení otevřený a živý pří-rodopis. A v tom všem, umím-li se dobře pohybovat, čistě mysliti a s básní při-stupovati k práci, v tom všem jsem veliké »Já«, které dary Boží moudrosti hos-podaří a vládne. Skauting mně vedl a dosud stále vede k zlepšování mého hos-podářství a svými jasnými cestami mně dává stále víc a víc. Naučil mě tak prak-ticky žít duchovně, v přírodě, v tom velechrámě, že odtud spolu s Kristem bych chtěl vyhnati všechny, kteří znesvěcují tento dům Boží, naši krásnou přírodu. V tom spatřuji velký úkol naučit ostatní také tomu hospodářství a otevření jim ty jasné cesty a spolu s nimi jít bojovat s důtkami křesťanských ctností, proplete-nými skautskými zákony za očistu Boží přírody – celého světa.“¹³⁰

---

¹²⁷ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 61.

¹²⁸ Srov. *Poutník* č. 1-8. Samizdat, nedatováno (1946?). Dostupné u autora DP.

¹²⁹ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 62.

¹³⁰ *Poutník* č. 4. Samizdat, nedatováno (1946?), s. 3. Dostupné u autora DP.

2.3 Přesah skautingu *Legio angelica* do současnosti

Z výše popsaných skautských středisek aktuálně funguje Mawadani se dvěma dětskými oddíly, jedním oddílem oldskautů a roverským kmenem.¹³¹ Středisko Maják má nyní tři oddíly dětí a tři dospělých.¹³² Skautské středisko Blaník je se svými 16 oddíly v současné době největším střediskem Junáka v ČR. Dalším pokračovatelem skautingu LA je 175. oddíl Jelenů, který se schází v areálu břevnovského kláštera. Právě tomuto oddílu předal Josef Jelínek symbolicky vlajku družiny Jelenů.^{133, 134, 135} K odkazu skautů LA se hlásí také středisko Radost a Naděje v Berouně, kde v minulosti působil oddíl *Tygři*.^{136, 137, 138} Zejména skrze Miloše Blažka a Zdeňka Zeleného pronikl duch skautingu LA do *Ekumenické lesní školy*, věnující se vzdělávání skautských vůdců s důrazem na duchovní principy.¹³⁹

Pro úplnost dodejme, že k časopisu *Legio angelica* se jako ke svému programovému předchůdci hlásí ministrantský časopis *Tarzicius*.¹⁴⁰

V roce 2007 se v knihkupectvích objevila brožurka *O mši svaté*, obsahující instrukce pro ministranty a věřící, týkající se tradiční mše svaté podle misálu sv. Jana XXIII. z roku 1960 v latině. Tato publikace vychází z ministrantské příručky *Legio angelica*.¹⁴¹

---

¹³¹ Srov. 58. skautské středisko Mawadani: *Historie*. [10. 12. 2020]. <https://www.mawadani.com/oddily>

¹³² Srov. *Oddíly - Skautské středisko Maják Praha*. [16. 12. 2020]. <http://majak.lumturo.cz/oddily/>

¹³³ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 71.

¹³⁴ Srov. *Jeleni – 175. skautský oddíl*. [17. 12. 2020]. www.jeleni.org

¹³⁵ Telefonická komunikace s vůdcem oddílu Janem Rabiňákem ze dne 19. 10. 2018.

¹³⁶ Srov. *Radost a Naděje Beroun*. [17. 12. 2020]. <https://ran.skauting.cz/>

¹³⁷ Telefonická komunikace s vůdcem střediska Lukášem Klimovičem ze dne 18. 10. 2018.

¹³⁸ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, 2000, s. 30.

¹³⁹ Srov. *Osobnosti Ekumenické lesní školy*. [17. 12. 2020]. <https://els.skauting.cz/osobnosti/>

¹⁴⁰ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 71.

¹⁴¹ Srov. Josef VLČEK. *O mši svaté: podle misálu z roku 1962 schváleno bl. Janem XXIII.*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2007, s. 5.

3 OSOBNOSTI SKAUTŮ LEGIO ANGELICA V LITERATUŘE

Nyní se zaměříme na osobnosti, které prošly skautingem *LA* a na literaturu od nich nebo o nich, která toto období jejich života zaznamenává. Nebudeme se zde zabývat osobnostmi, které patřily k *Legio angelica*, ale ne do její skautské odnože. Pouze zmíníme, že mezi nejvýznamnější z nich patří opatové ThDr. Anastáz Jan Opasek OSB (1913-1999) a Bohumil Vít Tajovský OPraem. (1912-1999), biskupové Mons. Jan Lebeda (1913-1991) a Mons. ThLic. Karel Otčenášek (1920-2011), profesor teologie P. Josef zvěřina (1913-1990), skladatelé Mons. Doc. Mag. Josef Olejník (1914-2009) a Bohuslav Korejs (1925).¹⁴²

3.1 Method Klement

P. Klement pochopitelně nebyl prostřednictvím *Legio angelica* formován ve svém mládí. Jako její zakladatel a charismatický vůdce je však s touto organizací bytostně spojen. Přijetím skautské myšlenky a udržováním dlouholetých vztahů se svými bývalými svěřenci můžeme P. Klementa zařadit mezi osobnosti, které skauting *LA* významně ovlivnil. Ostatně značnou část jeho osobního alba tvoří fotografie z období *LA* i se skauty *LA*. Na fotografii (viz příloha P6) z výletu v Súľovských skalách má P. Klement na skautském kroji slibovou lilii, svědčící o složení skautského slibu. V příručce pro skautské vedoucí *Mezi junáky* z roku 1939 napsal P. Klement mimo jiné kapitolu o duchovním vedení v oddíle. Skauti se k němu dodnes hlásí.^{143, 144, 145, 146}

P. Method Karel Klement OSB (1889-1979), přezdívan Pater nebo na táboře (kvůli barvě hábitu) černý diktátor¹⁴⁷, byl benediktinský kněz, zakladatel sdružení ministrantů *Legio angelica* a posléze i její skautské odnože. Byl vyhlášeným kazatelem a průkopníkem péče o ministranty i mimo kostel. Významná je jeho časopisecká činnost v této oblasti. Podílel se také na obnově sázavského kláštera.¹⁴⁸

---

¹⁴² Srov. Dominik ETTLER, *Legio Angelica – historie a inspirace pro výchovu ministrantů*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, 2016, s. 32, 33. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/152359>

¹⁴³ Srov. 58. *skautské středisko Mawadani: Historie*. [10. 11. 2020].

¹⁴⁴ Srov. *Historie – Skautské středisko Maják Praha*. [10. 11. 2020]. <http://majak.lumturo.cz/historie>

¹⁴⁵ Srov. *Osobnosti Ekumenické lesní školy*. [10. 11. 2020]. <https://els.skauting.cz/osobnosti>

¹⁴⁶ Srov. Josef KRATOCHVÍL-BABY et al. *Mezi junáky: Příručka vedoucím i rádcům pro první kroky v junáctví*. Brno: Občanská tiskárna, 1939, s. 33, 34.

¹⁴⁷ Srov. REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 31, 110.

¹⁴⁸ Srov. HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, s. 67.

Nyní necháme promluvit skauty *LA*, kteří písemně zaznamenali své vzpomínky na P. Klementa v souvislosti se skautingem *Legio*. Mirko Vosátka napsal:

„Partě, které se začalo říkat »roveři«, se splnilo přání pobýt v Kunkovicích v zimě. Parta »starších skautů« se skládala z Patera, Jelena, Špalka, Film Falanxe, Karkuleho, Amundsena a ze mne. Sáhkovalo se, koulovalo, noční výstup na Nový (Onen) svět. Pater se stal jedním z nás a řádil jako kluk. Žádná legrace mu nevadila, po večerech jsme si povídali, vařili amolety, které se obracely vyhazováním z pánve do vzduchu – Paterovi to šlo docela dobře. Na saních jsme často nevěděli, kdo řve víc, Pater anebo ostatní posádka...“¹⁴⁹

František Wretzl vzpomíná na jeden z letních prázdninových táborů:

„V Kunkovicích jsme se všichni, skauti i ministranti-neskauti, někdy shromažďovali v budově záměčku v jakési hale s krbem, kde bylo pro Patera vyrobeno velké mohutné křeslo, a my sedávali z každé strany jako »stráž«. Bylo už šero a Pater se zeptal: »Tak co budeme dělat?« Sborově se ozvalo: »Pater, vypravujte nějakou detektivku!« Namítl: »Vždyť už jsem vám vypravoval jednu předevčírem.« »Ta byla krátká,« ozvalo se z pléna a Pater tedy začal vyprávět. Byla to detektivka smyšlená, dlouhá, plná napětí, složitých příhod. A my poslouchali. Byl skvělý vypravěč, a my se na tyhle chvíle těšili jako na jedny z nejhezčích chvil na táboře.“¹⁵⁰

Vincenc Rechner poukazuje na další zásluhy P. Klementa:

„...Otec Klement, Pater I, dokázal i těm nejposmívanějším klukům – ministrantům dát tolik potřebný šmrnc. Doslova je postavil na nohy i v těch nejzapadlejších místech. Časopis *Legio angelica* se dostal snadno až tam a hlavně, byl čtivý a rychle si získal oblibu. Jako houby po dešti se rozrůstaly družiny ministrantů, ze kterých vznikaly skautské družiny a oddíly. Tím byl udělán konec posmívání a nejapnému vtipkování. Chlapci z *LA* kráčeli hrdě a s hlavou vzhůru. To byla nesmírná zásluha Patera I, který dokázal zpopularizovat mši svatou i mnohé krásné vzory světců. Mši svaté hoši rozuměli a chodilo se na ni opravdu s radostí.

---

¹⁴⁹ REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 107.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 107.

Pater byl jedinečný řečník, nejen kazatel, a navíc měl vlohy podobající se elektroluxu na peníze ve prospěch chudých chlapců. Jeho formát byl tak veliký, že neměl a nemá u nás dodnes obdoby.¹⁵¹

Jiří Svoboda vypráví o tom, jak P. Klement bořil soudobý kněžský stereotyp:

„Vzpomínám si na krásný letní den, kdy jsem se starším bratrem snil o odpoledni na břehu rybníka. »Dnes nás přijde navštívit důstojný pán. Tak se pěkně oblečte a ať se chováte, jak jsem vás to vždy učila,« maminčina slova nám velkou radost neudělala. Co se dá dělat, zase jeden pokažený den. Velebný pán přišel, ale je to možné? Tenhle důstojný pán byl oblečen ve skautskou uniformu! A nebyl sám. Ještě jeden skaut byl s ním a nesl si kytaru...! A pak jsem jenom hltal vyprávění o skautském táboře a různých skautských dobrodružstvích a skautské písni – dodnes si vzpomínám na tu slavnou: Stály báby u silnice, divily se převalice...“¹⁵²

O tom, že P. Klement uměl nadchnout pro kněžské povolání, svědčí vzpomínka Mons. Václava Dvořáka:

„...později do okolí Bechyně začaly jezdit různé skautské družiny a s nimi často i kněží. Jedna se jmenovala Legio angelica, tábořila u Lužnice a vedl ji pater Klement. Ten člověk mě neuvěřitelně nadchl. Dokázal si s klukama hrát, dělat s nimi různé skopičiny, ale uměl je také usměrnit. Prostě s nimi žil a oni ho strašně brali. Říkal jsem si: »Tohle je přesně ono, tohle potřebuju.« Když pak před oktávou skončily prázdniny, rázně jsem se rozhodl: »Budu jako pater Klement, budu kněz pro skauty.«“¹⁵³

Závěrem této podkapitoly zazní slova Jiřího Blažka, hodnotící s časovým odstupem přátelství mezi P. Klementem a jeho svěřenci:

„...Pamatoval si křestní jména nás všech a příležitostně nás i navštěvoval, buď aby nás zapojil do svých záměrů, či popřál k svátku našich patronů. Často při takových příležitostech přišel blahopřejný lístek, který byl pro chlapeckou

---

¹⁵¹ REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 107, 108.

¹⁵² Tamtéž, s. 108.

¹⁵³ Václav DVOŘÁK. *Čím to je, že jste tak klidný?: Václav Dvořák v rozhovoru s Janem Mazancem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 18, 19.

duši intenzivním a povzbuzujícím dotekem pocíťovaným jako vyznamenání. Často nás poctil i tím, že nás seznamoval s činností, kterou se zabýval mimo své řádové a společenské poslání. Pečeť společenství, vytvořeného P. Klementem, jsme si nesli stále s sebou, a aniž bychom si to uvědomovali, neviditelně nás ovlivňuje a doprovází doposud. Strom křesťanské a bratrské lásky, který v nás P. Klement zasadil a pěstoval, nikdy nepřestal ve svých ratolestech žít a semtam i nějaké to ovoce přinesl...“¹⁵⁴

3.2 Mirko Vosátka

RNDr. Mirko Vosátka (1911-2004), skautskou přezdívkou Grizzly, byl významným vychovatelem – skrze skauting, ochranu přírody, spisovatelskou a ilustrátorskou činnost. Svoji skautskou dráhu započal u dnes již legendárního oddílu, pražské Pětky, kde prošel různými funkcemi až po zástupce vůdce. Již v mládí se Mirko Vosátka setkal s bigotním i otevřeným stylem křesťanské výchovy. V jeho osobě se spojovaly pevně zakotvené morální principy skautingu a nejrůznější praktické skautské dovednosti. Právě díky Mirku Vosátkovi získaly skautské oddíly *Legio angelica* tak vysoký stupeň skautské praxe. Na druhé straně přátelství s P. Klementem a rovery *Legio angelica* ovlivnily Mirka Vosátku, a proto patří do této kapitoly. Jeho slavná zálesácká příručka *Táboření* vyšla poprvé v roce 1938 díky *Legio angelica*, v jejímž stejnojmenném časopise vycházela jako příloha rok předtím.^{155, 156, 157}

Ve svých pamětech, vydaných pod názvem *Jak jsem skautoval*, Mirko Vosátka vzpomíná:

„Páter Klement mi rovnou přiznal, že skautingu moc nerozumí, moc o něm neví, a proto vítá, že mu náčelnictvo poslalo pomoc. Od začátku jsme si rozuměli. Poznal, že mám své názory na církevní dogmata, a to jsem velmi ocenil v hovorrech, které jsme mívali na našich vycházkách zvečera po táborovém programu... Měl schopnost pochopit moje názory a úvahy. Byly to pro mne velmi cenné

---

¹⁵⁴ REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 114.

¹⁵⁵ Srov. ŠANTORA et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 68, 98, 216.

¹⁵⁶ Srov. Jiří Pedro ZACHARIÁŠ. Sudičky u kolébky skautingu VI.: Celý život ve službách skautingu. *Čin* 2000, ročník XII, číslo 6, s. 35. [10. 11. 2020]. <https://mirkovosatka.webnode.cz/texty-o-grizzlym>

¹⁵⁷ Srov. Mirko VOSÁTKA a Jan ČÁKA. *Mirko Vosátka v roce 1995 75 let skautem*. 1995, s. 15. [10. 11. 2020]. <https://mirkovosatka.webnode.cz/texty-o-grizzlym>

chvíle s tímto nevšedním člověkem... Stýkali jsme se stále a měli si vždy velmi mnoho co říci.“¹⁵⁸

3.3 Jiří Reinsberg

Mons. ThLic. Jiří Reinsberg (1918-2004), skauty přezdíván Amundsen, byl kněz a spisovatel. Patřil ke generaci „nesentimentálních kněží – chlapů“¹⁵⁹, kteří vyšli z *Legio angelica* pod vedením P. Klementa. Kněžství a skauting jsou základní činitele, které ovlivnily jeho život. Po druhé světové válce začal působit jako farář u Matky Boží před Týnem. Stal se vyhlášeným kazatelem (říkalo se mu Jan Werich českých katolíků) a propagátorem liturgické obnovy II. vatikánského koncilu. Také díky svému lidskému přístupu a smyslu pro humor byl vyhledávaným duchovním rádcem a zpovědníkem.^{160, 161, 162}

Ve svém vydaném skautském „cancbuchu“ Mons. Jiří Reinsberg píše o období skautingu *Legio angelica* s notnou dávkou svého typického humoru:

„Před válkou jako skauti jsme hodně jezdili na výpravy. Jezdili jsme každou druhou neděli, ale až v sobotu odpoledne, protože soboty byly pracovní a chodilo se do školy... A jezdili jsme i na tábory a v zimě na lyže... U Teplé jsme měli pět táborů. Byla tam i vlčata. Když jsme budovali tábořiště a stavěli stany, museli jsme jednomu dlouhému klukovi udělat arkýř na nožičky. Na latríně jsme neměli dvířka, ale hezký kousek před latrínou stál semafor s nápisem VYDRŽ. Stan jsem sdílel s přítelem Špalkem. Měl jsem tam moc krásnou malou petrolejku, abych měl osvětlení na večer, a on si na ní sušil ponožky, až najednou vybuchla. A od té doby si mě musel dost předcházet...“¹⁶³

Mons. Reinsberg po letech také rozebírá skautský ideál, jak se ho u skautů LA snažili žít:

---

¹⁵⁸ VOSÁTKA. *Jak jsem skautoval*, s. 60, 67.

¹⁵⁹ Srov. *Cesty víry: Jiří Reinsberg* [televizní pořad], Česká televize, 2004.

¹⁶⁰ Srov. HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, s. 127.

¹⁶¹ Srov. REINSBERG a SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 96.

¹⁶² Srov. REINSBERG. *Hospodín rozjasnil svou tvář: Rozhovory s Bohumilem Svobodou*, s. 7.

¹⁶³ Jiří REINSBERG (ed). *Moje archa úmluvy: vzpomínky Jiřího Reinsberga rovera Amundsena* [ekniha]. Praha: Junák - TDC, 2013, s. 13.

„Myšlenka těch chlapců ve skautu bylo to řecké »kalos kai agathos« - krásný a ušlechtilý. Pater Klement tím, že je přivedl ke skautingu, jim dal skutečně dobrou a užitečnou náplň volného času. Jaksi udělal z bezdomovců domovce.“¹⁶⁴

Přínos skautingu pro člověka popsal Mons. Reinsberg takto:

„Skauting ale není léčidlo na blbce. Skauting je zvláštní věc. Je to skoro výběrová záležitost. Protože všechny ty prvky, které skauting uplatnil, může dělat kdokoli, až na tu ideu věci... Ale ten vyloženě evropský prvek, totiž toho rytířského ducha, toho, kdo se snaží dokonale hrát fair-play, to dává jen skauting. Člověk občas o něco zapomene, ale hlavní je, že v sobě drží ideu věci, a když je toho zapotřebí, umí vše, co se naučil, použít, protože smysl skautingu je vychovávat člověka tak, aby byl v životě rovný a aby si dovedl vždy pomoci.“¹⁶⁵

Mons. Reinsberg se skautingu věnoval i z hlediska pastore. Byl zástupcem ústředního duchovního rádce Junáka, biskupa Štěpána Trochty. Podílel se na řadě skautských publikací, na kterých spolupracovali také další *legionisté*, zejména publicista Bohumil Svoboda a grafik Jiří Blažek.¹⁶⁶

3.4 Karel Fořt

P. Karel Fořt (1921-2014), skautskou přezdívkou Fík, byl kněz, misionář a rádiový redaktor. Rozhodnutí stát se knězem v něm dozrálo v cele gestapa, poté co byl jako vůdce ilegálního skautského oddílu zatčen. Po válce založil s dalším seminaristou a skautským bratrem Václavem Dvořákem – Tint'ou *Jihočeskou lesní školu*. Po útěku před komunistickou totalitou působil jako misionář v Alžírsku a později vedl českou farnost v Mnichově, kde měl také své vysílání v rádiu Svobodná Evropa.^{167, 168}

P. Karel Fořt vzpomíná na své skautské začátky:

---

¹⁶⁴ REINSBERG (ed). *Moje archa úmluvy: vzpomínky Jiřího Reinsberga rovera Amundsena*, s. 26.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 88.

¹⁶⁶ Srov. REINSBERG. *Hospodin rozjasnil svou tvář: Rozhovory s Bohumilem Svobodou*, s. 80.

¹⁶⁷ Srov. HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, s. 41.

¹⁶⁸ Srov. Karel Jaroslav FOŘT. *Život voněl člověčinou: Karel Fořt v rozhovoru s Janem Paulasem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 58, 59, 83.

„Slib jsem skládal 28. října 1933, tedy patnáct let od vzniku Československé republiky. Sliboval jsem, že ji budu milovat, že jí budu sloužit, a s tím závazkem jsem prožíval své mládí. Ke konci první republiky jsem se jako ministrant dostal do hnutí Legio angelica, což byli skauti pátera Klementa, jehož jsem poznal i osobně. Jednou při návštěvě jeho tábora jsme se seznámili a on mě pak doporučil na skautskou lesní školu do Nové Říše.“¹⁶⁹

Na otázku čím jej skauting oslovil odpovídá následovně:

„Pro kluka to není jen příroda, nýbrž celá skautská činnost – nejen táboření, ale i různé zkoušky a dovednosti. Museli jsme umět udělat devět druhů uzlů, rozdělat oheň třemi sirkami a další věci, které spadaly do indiánsko-zálesáckého života. Kromě toho se mi jako zbožnému ministrantovi líbila sama etika skautingu. Představoval pro mě jakési praktické pojetí křesťanství – skautský zákon bylo takové Desatero přeložené do potřeby mladého člověka.“¹⁷⁰

3.5 Další osobnosti

Nyní zmíníme osobnosti, které patřily ke skautům *Legio angelica*, ale žádný ucelený literární pramen o nich, odkazující na toto období, se nepodařilo dohledat. Ovšem již životní směr každé z nich ukazuje na to, že se jich formace ve skautingu *Legio angelica* určitým způsobem dotkla. Tento výčet samozřejmě nelze brát jako úplný, ale spíše ilustrativní.

3.5.1 Bohumil Štván

Na ThDr. Bohumila Štvána (1920-1990), kterému skauti přezdívali Špalek, vzpomíná řada z nich jako na svého duchovního rádce. Na táborech se uplatnil jako respektovaný instruktor skautské praxe (od lasování až po budování táborových staveb), ale rozebíral se skauty také různá duchovní témata. Za války bylo jeho studium bohosloví přerušeno totálním nasazením v Německu. I odsud se snažil o „své“ skauty pečovat: Kupříkladu se dochoval dopis adresovaný Františku Falerskému – Bonymu, obsahující duchovní povzbuzení i praktické rady. Po válce vedl jeden z oddílů nově vzniklého skautského střediska Mawadani. V době

---

¹⁶⁹ FOŘT. *Život voněl člověčinou: Karel Fořt v rozhovoru s Janem Paulasem*, s. 39.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 38.

komunismu působil jako kněz převážně v pohraničí a se svými bývalými svěřenci byl v omezeném kontaktu. Profesor Vladislav Klener ho popisuje jako „houževnatého dělníka na vinici Páně“ a shrnuje jeho duchovní odkaz následovně:^{171, 172, 173}

- „Už nikdy žádné násilí a bezpráví (dozvuk jeho zkušeností z doby války).
- *Odvážně se rozhodni a skoč do otevřené náruče Krista.*“¹⁷⁴

3.5.2 Přemysl Mucha

Přemysl Mucha (1923-2004), skautskou přezdívkou Dód'a, pokračoval v předválečném skautování LA i za Protektorátu, kdy vedl ilegálně roverský kmen Klamovka. Jako zakladatel skautského střediska Mawadani se Přemysl Mucha podílel na první (poválečné) obnově Junáka, stejně jako na druhé (v období pražského jara) a třetí (po sametové revoluci). Z politických důvodů nemohl dostudovat práva a pracoval tedy jako technik v rámci elektrifikace železnic. Vedl několik lesních škol, zastával řadu skautských funkcí a obdržel mimo jiné Řád stříbrného vlka – nejvyšší skautské vyznamenání.^{175, 176}

3.5.3 Zdeněk Zelený

Zdeněk Zelený (1924-2018), mezi skauty známý jako bratr Kád'a, začal skautovat v roce 1934 v 51. skautském oddílu sboru *Legio angelica*. Pateru Klementovi, kterého označil Zdeněk Zelený za svého druhého otce slíbil, že založí vlastní skautský oddíl, kde bude předávat to, co načerpal. Za nacistické okupace byl totálně nasazen na práci v Říši, odkud utekl a po strastiplné cestě domů se přes svého otce, legionáře, zapojil do odbojové činnosti. Po skončení války založil skautský oddíl Maják, který se v několika měsících rozrostl na středisko. Zdeněk Zelený se zaměřil na integraci handicapovaných chlapců mezi skauty a za tímto účelem začal spolupracovat s odborníky. V roce 1951 byl však zatčen a za „vlastizrady, vyzvědačství a výchovu mládeže v nedemokratickém duchu“ odsouzen k 15 letům vězení. Po propuštění v roce 1960 zůstal pod dohledem StB, což mu však nezabránilo oženit

---

¹⁷¹ Srov. *Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945-2015*, s. 21, 34, 47.

¹⁷² Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 43.

¹⁷³ Srov. Lucie ŠMÍDOVÁ. *Tři životy: František Falerski – skaut, politický vězeň a osobnost K231*. Praha: Karolinum, 2018, s. 52.

¹⁷⁴ *Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945 – 2015*, s. 47.

¹⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 10, 11.

¹⁷⁶ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 61.

se a také se podílet na druhé a posléze i třetí obnově střediska Maják, které existuje dodnes. V roce 1996 obdržel Řád stříbrného vlka, roku 2006 mu Benedikt XVI. udělil Papežský rytířský řád sv. Řehoře Velikého za dlouholetou výchovu mládeže ve víře. V listopadu 2013 pak Zdeněk Zelený obdržel do ministra obrany ČR osvědčení o účasti v třetím odboji.^{177, 178, 179, 180}

Jeho vnučka Klára napsala u příležitosti jeho 92. narozenin:

„Nejvíce si na dědovi vážím toho, že o lidech, kteří mu tolik ublížili, nemluví s nenávistí...»No jo, byli to dobří,« zasměje se. Na kriminál obecně nevzpomíná rád. Výjimkou je příběh o vzniku skautské lilie, kterou si vězni nadělili k výročí založení oddílu. Riskovali další roky za mřížemi v šílených podmínkách, možná i smrt... Skautská lilie, na níž muklové sbírali stříbro kousek po kousku z kabelů elektrického vedení tak personifikuje houževnatost a vytrvalost, jež byli skauti během dlouhých let nesvobody nuceni prokázat.“¹⁸¹

3.5.4 Jiří Blažek

Akademický malíř Jiří Blažek (1922-2017), skautskou přezdívkou Karkule, své umělecké sklony projevil již mezi skauty. S pozdějším knězem Bohuslavem „Slávou“ Hlaváčem tvořili dvojici starající se o elektronickou techniku, ale také živou hudbu u táborového ohně. Nejvíce se Jiří Blažek věnoval výtvarné činnosti. Byl scénografem poválečných skautských vystoupení. V roce 1952 se oženil s výtvarnicí Hanou Hruběšovou, oddával je rodinný přítel P. Jakub Deml. Po studiích se Jiří Blažek zaměřil zejména na ilustraci a grafickou úpravu

---

¹⁷⁷ Srov. ÚSTR: *Zdeněk Zelený (1924-2018)*. [9. 11. 2020]. <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/skauti-v-protikomunistickem-odboji/zdenek-zeleny>

¹⁷⁸ Srov. Paměť národa: *Zdeněk Zelený*. [9. 11. 2020]. <https://www.pametnaroda.cz/cs/zeleny-zdenek-1924>

¹⁷⁹ Srov. *Jesuit.cz: Zemřel Zdeněk Zelený, skaut tělem i duší*. [9. 11. 2020]. <http://www.jesuit.cz/clanek.php?id=1471>

¹⁸⁰ Srov. *Neznámí hrdinové: Lilie z lágru* [10. 11. 2020], [televizní pořad], Česká televize, 2008. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/208452801390025>

¹⁸¹ *Ekumenická lesní škola: Představení bratra Kádi jeho vnučkou Klárou*. [9. 11. 2020]. <https://els.skauting.cz/archiv/predstaveni-bratra-kadi-jeho-vnuckou-klarou>

knih – takto vyzdobil více než 500 titulů, mezi nimiž najdeme Kancionál či různá díla jeho skautských bratrů.^{182, 183}

Publicista Miloš Doležal po jeho smrti napsal:

„Jiřímu Blažkovi byla dána nejen dlouhověkost, ale také možnost se tvůrčím způsobem podílet na podobě české knižní kultury. V nenápadné úloze služebníka neviditelného, pro kterého je důležité autorovo slovo a poselství, nikoli vlastní ego.“¹⁸⁴

3.5.5 František Wretzl

Ing. František Wretzl (1919-2013), skautskou přezdívkou Baron, se začátkem 30. let dostal do 49. oddílu skautského sboru *Legio angelica*. Zde navázal řadu celoživotních přátelství a také našel potvrzení rodinných křesťanských hodnot. V období nacistické okupace se připojil k *Revolučním oddílům Junáka*, ve kterých se skauti ilegálně připravovali na ozbrojené povstání. Za to byl zatčen a po sérii násilných výsledků postupně prošel koncentračními tábory Terezín, Flossenbürg a Lengenfeld. Při pochodu smrti se mu podařilo uprchnout a zapojil se ještě do Pražského povstání. Ve svých pamětech požadoval pro nacisty spravedlivý soud, ale důrazně odmítal mstu. Po válce spoluzaložil a několik let vedl 6. skautské středisko Blesk, které organizovalo tábory, lesní školu, ale i plesy, divadla a vydávalo vlastní časopis. Kvůli časové náročnosti se po několika letech František Wretzl vzdal vedení skautského střediska ve prospěch rodiny a práce. Byl zaměstnán ve Výzkumném ústavu obalové techniky. Do KSČ nevstoupil. Se svými skautskými bratry se setkával. Od roku 1995 jezdil téměř každoročně na besedy se studenty jako pamětník KT Flossenbürg. Charakteristickým pro něj byl smysl pro humor, který nikdy neztratil.^{185, 186}

Dva roky před svou smrtí v rozhovoru pro *Paměť národa* prohlásil:

---

¹⁸² Srov. Wikipedie: *Jiří Blažek (grafik)*. [9. 11. 2020].

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Bla%C5%BEEK_\(grafik\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Bla%C5%BEEK_(grafik))

¹⁸³ Srov. Miloš DOLEŽAL. *Zemřel spoluvůrce novodobé knižní kultury*. Lidové noviny 14. 7. 2017. [9. 11. 2020]. <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20170714/281711204692449>

¹⁸⁴ DOLEŽAL. *Zemřel spoluvůrce novodobé knižní kultury*. [9. 11. 2020].

¹⁸⁵ Srov. *Paměť národa: František Wretzl*. [9. 11. 2020].

<https://www.pametnaroda.cz/cs/wretzl-frantisek-20111216-0>

¹⁸⁶ Srov. *Na dobré stopě: duchovní rádce skautských oddílů*. Září 2011, Odbor duchovní výchovy Junáka, s. 14-16.

„Já jsem ty zásady, že když uděláš jednou slib, tak slib je přísaha. To je podání ruky. Všecky sliby, který jsem v životě udělal, jsem dodržel. Křestní slib. Skautské slib. První manželskej, mě už to nepustí.“¹⁸⁷

3.5.6 Antonín Mandl

P. ThDr. Antonín Mandl (1917-1972) byl kněz, teolog, překladatel a publicista. Po smrti jeho otce se mu na přání matky stal P. Klement otcem duchovním. Údajně byl Aťa, jak mu od mládí říkali, jeho nejoblíbenějším a nejvíce ceněným žákem. Se svým skautským bratrem Jiřím Reinsbergem studoval teologii v Římě a oba se přihlásili k československé zahraniční armádě v Anglii. Po osvobození se Antonín Mandl zapojil do snah o národní duchovní obrodu. Jako intelektuál měl na starost pastorační vysokoškoláků a pečoval o laický apoštolát. Stal se ředitelem Arcidiecézního pastoračního ústředí v Praze. Jako blízký spolupracovník arcibiskupa Josefa Berana byl zatčen již v roce 1949. Po brutální osmnáctiměsíční vyšetřovací vazbě byl odsouzen ve vykonstruovaném monstrprocesu ke 25 letům vězení. Dle vzpomínek spoluvězňů byl pro ně zdrojem radosti a naděje. Po svém propuštění roku 1964 se věnoval překladatelské činnosti, jako průkopnické se ukázaly jeho myšlenky v oblasti ekumenismu a eklesiologie. O uskutečňování těchto idejí se snažil se státním souhlasem k výkonu kněžské služby či bez něj. S celoživotními přáteli z *Legio angelica* se setkával až do své smrti.^{188, 189, 190, 191, 192, 193, 194}

3.5.7 Alexandr Heidler

P. ThDr. Alexandr Heidler (1916-1980), přáteli oslovován jako Saša, byl kněz, teolog a rozhlasový redaktor. Pocházel z rodiny na vysoké společenské, intelektuální a kulturní úrovni, jejíž křesťanství však bylo spíše formální. Díky P. Klementovi, který jej zapojil do skautingu

---

¹⁸⁷ Paměť národa: *František Wretzl*. [9. 11. 2020].

¹⁸⁸ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 90-92.

¹⁸⁹ Srov. HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, s. 92.

¹⁹⁰ Srov. REINSBERG. *Hospodin rozjasnil svou tvář: Rozhovory s Bohumilem Svobodou*, s. 83.

¹⁹¹ Srov. Jiří REINSBERG (ed). *Moje archa úmluvy: vzpomínky Jiřího Reinsberga rovera Amundsena*, s. 40, 58.

¹⁹² Srov. Václav VAŠKO. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I*. Praha: Zvon, 1990, s. 203, 227.

¹⁹³ Srov. Václav VAŠKO. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s.184.

¹⁹⁴ Srov. *Neznámí hrdinové: Zářit a vyzařovat světlo* [10. 11. 2020], [televizní pořad], Česká televize, 2008. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/208452801390014>

LA, našel Saša Heidler živou víru. On zase skauty LA obohacoval kromě srdečného přátelství také vlastním způsobem: například diskusí o „skautské liturgii“ v časopise LA nebo zavedením tradiční humorné skautské písně „Stály báby u silnice“. Teologii studoval v Římě, Praze a Fribourgu. Po válce zavedl v pražském kostele Nejsvětějšího Salvátora studentské mše svaté a přebral na teologické fakultě po nastávajícím arcibiskupu Beranovi katedru pastorální teologie. Na podzim roku 1949 po varování emigroval do Německa. Angažoval se v pastoraaci českých emigrantů a pod pseudonymem „Otec Křišťan“ se proslavil vysíláním v rádiu Svobodná Evropa. Spoluzakládal Křesťanskou akademii a římský Velehrad, středisko pro československé krajany. Přestože jeho jediný bratr zahynul v koncentračním táboře, Heidler se aktivně zasazoval o česko-německé smíření. Spolu s P. Karlem Fořtem měl také redakční podíl na důležité intervenci kardinála Berana o svobodě svědomí na druhém vatikánském koncilu.^{195, 196, 197, 198}

---

¹⁹⁵ Srov. HANUŠ. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, s. 49.

¹⁹⁶ Srov. REINSBERG a SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, s. 38, 50, 87-89.

¹⁹⁷ Srov. FOŘT. *Život voněl člověčinou: Karel Fořt v rozhovoru s Janem Paulasem*, s. 177, 186, 189.

¹⁹⁸ Srov. WRETZL. *Moje životní peripetie let 1938-1945: zapsané pro paměť rodiny*, s. 21.

4 OSOBNOSTI SKAUTŮ LEGIO ANGELICA V ROZHOVORECH

Pro ucelenější chápání skautingu *Legio angelica* se naskýtá jedinečná možnost setkat se s posledními žijícími členy. Rozhodli jsme se pro kvalitativní výzkum formou nestrukturalizovaných hloubkových rozhovorů. Při těchto rozhovorech nás zajímalo, na co nebo koho ze své skautské formace pamětníci nejvíce vzpomínají, čemu přikládají důležitost. Teorie kvalitativního výzkumu říká, že naprosto neutrální rozhovor uskutečnit nelze.¹⁹⁹ K pamětníkům bylo přistupováno citlivě jako k nositelům cenných zkušeností, zároveň však také jako ke skautským bratrům. Zejména díky druhé jmenované skutečnosti se nám mnozí otevřeli a pro tuto diplomovou práci vyslovili cenné vzpomínky a úvahy. U pamětníků, se kterými již podobné rozhovory proběhly v posledních letech, byly také tyto využity pro kvalitativní výzkum. V případě více rozhovorů se stejným pamětníkem je na začátku každého rozhovoru nebo v poznámce pod čarou uvedeno, v rámci jakého projektu vznikl.

Příprava na rozhovory spočívala hlavně ve studiu literatury o skautech *Legio*. Pomáhaly nám také rozhovory předešlé, takže u pozdějších rozhovorů jsme vnímali, že získané informace do sebe často zapadají. Někdy byly na základě analýzy minulého rozhovoru přidány i nové otázky pro příští rozhovory – např. *Jak pamětníka ovlivnil skauting LA?* Takový jev ostatně zmiňuje i odborná literatura, když kvalitativní výzkum pokládá za pružný typ výzkumu.²⁰⁰

Před rozhovorem bylo připraveno několik základních otázek: *Co se pamětníkovi vybaví při vyslovení spojení skautů Legio angelica?, Stal se pamětník skautem až při Legio angelica, nebo už dříve?, Jak často se jako skauti LA scházeli? Jaká byla jejich skautská činnost na schůzkách a táborech?, Vzpomene si pamětník na svůj skautský slib?* Po položení každé z nich jsme nechali pamětníka povídat, občas byla položena doplňující otázka. Celý rozhovor byl se souhlasem pamětníka nahráván a posléze analyzován. U některých pamětníků jsme pak se doptávali ještě prostřednictvím e-mailové komunikace.

Při výzkumu byl uplatňován etnografický přístup.²⁰¹ Skauting, a také z něj vyplývající postoje, hodnoty a normy, totiž tvoří podstatnou část kultury, kterou mají respondenti

---

¹⁹⁹ Srov. Roman ŠVARÍČEK a Klára ŠEĐOVÁ, *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, Praha: Portál, 2007, s. 161.

²⁰⁰ Srov. Jan HENDL, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 50.

²⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 103.

společnou. Pohybovali jsme se také na pomezí případové studie, přesněji historie života.²⁰² Zajímalo nás totiž také to, jakou stopu zanechal skauting v životě respondentů. Také z tohoto důvodu předchází popisu rozhovoru s pamětníkem nejprve jeho stručný životopis. Na konci této kapitoly je pak zhodnocena validita výzkumu a zpráva z výzkumu.

4.1 Miloš Blažek

4.1.1 Životopis

Miloš Blažek, skautskou přezdívkou Merkur, se narodil 7. května 1926 v Praze. V roce 1936 se stal skautem *Legio angelica*. Těsně před Mnichovskou dohodou, 28. září 1938, složil skautský slib v kryptě staroboleslavské baziliky sv. Václava. V srpnu 1939, ve 13 letech, mu zemřel otec. Za nacistické okupace pokračoval ilegálně Miloš Blažek ve skautské činnosti. Na konci druhé světové války se zapojil do charitativní pomoci, když se staral o vyhladovělé vězně z koncentračních táborů. Po jejím skončení vedl bratr Merkur 318. oddíl 58. skautského střediska Mawadani, které společně se středisky Maják a Inyankara navázalo na činnost skautů *Legio angelica*. Miloš Blažek se podílel také na založení lesní školy, zajišťující vzdělávání skautských vůdců. Absolvoval studium oboru dějepis-zeměpis na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a stal se učitelem. Po únoru 1948 Merkurův skautský oddíl oficiálně skončil, avšak on na svoji skautskou činnost navázal v tzv. vlastivědném kroužku při střední škole ve Stodůlkách, kde učil. V roce 1957 se oženil. V lednu 1959 byl zatčen a po čtyřech měsících vyšetřovací vazby odsouzen za podvracení republiky k 4,5 letům vězení, ztrátě občanských práv a zákazu učení. Jako vězeň pracoval v kamenouhelných dolech spolu s mnoha kněžími a řeholníky. V roce 1960 byl na amnestii propuštěn. Protože však nemohl zastávat učitelskou profesi, pracoval jako stavební dělník. V době pražského jara se jako skaut aktivně zapojil do křesťanské lesní školy na Červeném Hrádku a obnovení skautského střediska Maják. Po opětovném zákazu skautingu spolupracoval ilegálně se skautskými oddíly, oficiálně vedenými jako turistické. Po roce 1989 se podílel na znovuoobnovení Majáku, organizaci lesních škol a stal se i členem Ústřední duchovní rady. Jako aktivní farník pomáhal při přípravě liturgie i opravě kostela ve své farnosti sv. Františka z Assisi v Praze-Krči. S manželkou Věrou vychovali tři děti. Dcera

---

²⁰² Srov. HENDL. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 105.

Monika vstoupila do kongregace Školských sester svatého Františka. Druhá dcera Michaela je v kontemplativním řádu klarisek-kapucínek. Syn Jiří se stal docentem Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Miloš Blažek byl držitelem dekretu a odznaku účastníka odboje a odporu proti komunismu. Obdržel také nejvyšší tuzemské skautské vyznamenání – Řád stříbrného vlka. Papež Benedikt XVI. mu udělil Papežský rytířský řád sv. Řehoře Velikého. Do posledních měsíců zůstal aktivním skautem. Zemřel 10. září 2019.^{203, 204}

4.1.2 Vzpomínky

Při našem rozhovoru o skautech *Legio angelica* začal Miloš Blažek sám nejprve mluvit o zakladateli, P. Methodu Klementovi OSB. Nazval ho mimořádnou, velkou osobností. Později jej zmiňuje jako energického člověka s chytrou hlavou. Podle Miloše Blažka byl už před vstupem do kláštera veselým člověkem, který rád chodil mezi lidmi. U benediktinů v pražských Emauzích pak působil jako vyhlášený kazatel, oblíbený u dospělých i dětí. Právě díky této jeho pověsti se o něm doslechl od svého vrstevníka Miloš Blažek a vyhledal jej. Již při prvním setkání se P. Klement kamarádsky vyptával na farnost, čímž mu ukazoval, že si jej i jeho ministrantské služby váží. Dodejme, že takový komunikační styl v době před téměř sto lety nejen pro kněze rozhodně nebyl běžný. Morální autorita P. Klementa pomáhala rodičům uznat právě vznikající skautské oddíly jako vhodné pro výchovu jejich dětí. Tak tomu bylo i u maminky Miloše Blažka. Co se týče skautských schůzek pod vedením P. Klementa, vzpomíná na ně Miloš Blažek jako na veselé. Scházeli se asi každý měsíc v klášteře – Emauzích, kde měli skauti *Legio angelica* vyčleněny vlastní prostory. Miloš Blažek vzpomíná dokonce na celý dům na břehu Vltavy, který díky P. Klementovi měli skauti *Legio angelica* pro sebe. Další významnou skautskou vzpomínkou je pro Miloše Blažka jeho skautský slib, který skládal v předvečer mnichovské dohody v kryptě kostela ve Staré Boleslavi, na místě vraždy sv. Václava. Mimochodem, v roce 2017, stejného dne v tomtéž městě obdržel Miloš Blažek Papežský rytířský řád sv. Řehoře Velikého. Miloš Blažek pak vzpomíná i na ilegální letní tábor v roce 1941 v Raděticích u Bechyně, který nový vedoucí *Legio angelica*, P. Ladislav Pavelka, nahlašoval oficiálně jako lesní brigádu.

---

²⁰³ Srov. *Paměť národa: Miloš Blažek (1926-2019)*. [14. 4. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/blazek-milos-1926>

²⁰⁴ Srov. *ELŠ: Životopis bratra Miloše Blažka-Merkura*. [14. 4. 2020]. <https://els.skauting.cz/zivotopis-bratra-milose-blazka-merkura>

Došlo zde i na skládání skautského slibu v následujícím znění: *Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe milovati vlast svou, zemi svatováclavskou, a sloužit jí v každé době.*²⁰⁵ Přitom byla slavnostně použita československá státní (nikoli protektorátní) vlajka, v té době pocho-pitelně zakázaná.²⁰⁶

Také v rozhovoru pro projekt *Paměť a dějiny totalitních režimů* se Miloš Blažek dostává k osobnosti P. Methoda Klementa OSB, kterého znala jeho maminka, často navštěvující Be-nediktinské opatství Panny Marie a sv. Jeronýma v Emauzích. P. Klement byl znám svými rétorickými schopnostmi a také prací s dětmi, zejména ministranty, i mimo mše svaté. Ideo-vým vůdcem skautů *Legio angelica* byl tedy dle slov Miloše Blažka P. Klement, který si na pomoc se skautskou praxí přizval pozdější skautskou legendu Mirka Vosátku. Ten byl zdatný technicky (např. v rámci táborů), ale zabýval se i ochranou přírody. Jeho zásluhou byly všechny tři oddíly skautského sboru *Legio angelica* podle názoru Miloše Blažka také v této oblasti na dobré úrovni. Pozitivně hodnotí Miloš Blažek také nového ve-doucího *Legio angelica* P. Ladislava Pavelku v těžké době obsazení Sudet a posléze i zbytku Republiky. Okupace pro skauty přinesla i některá (z dnešního pohledu úsměvná) omezení. Pamětník vzpomíná na zákaz skautských klobouků, které byly nahrazeny lodičkami. Junák byl oficiálně zakázán 28. října 1940. Miloš Blažek ale dále vzpomíná jak na skautský tábor v létě 1940 (předčasně ukončený kvůli hrozbě rozeznání gestapem), tak na již ilegální tábor v létě následujícího roku. Skauti si byli vědomi svého ohrožení, a tak museli upustit od spaní v podsadových stanech a nahradit je budovou sýpky. Avšak podstatný prvek, skládání skaut-ských slibů, chybět nemohl. A to včetně zakázané československé vlajky. Po zákazu skau-tingu pokračovali skauti *Legio angelica* ve své činnosti se zásadou, že *osobní přátelství ne-může žádný režim zrušit*. Nezanedbávali ani duchovní formaci – účastnili se exercicií, napří-klad v Kundratcích. Chodili dále na výpravy, a dokonce i pořádali tábory. Dne 20. července 1944 pod Bechyní na břehu Lužnice je zastihla zpráva o atentátu na Adolfa Hitlera. Po válce pak již jako mladí muži zakládali své vlastní oddíly. Z 9. sboru skautů *Legio angelica* tak vznikla skautská střediska Mawadani, Maják a Inyankara. Poslední jmenované středisko už později nebylo obnoveno, na rozdíl od ostatních dvou. Miloš Blažek se angažoval ve středisku Mawadani, přičemž vzpomíná na schopného vůdce střediska Přemysla Muchu

---

²⁰⁵ Je však možné, že si pamětník vybavil pouze první část skautského slibu.

²⁰⁶ Srov. Osobní rozhovor s Milošem Blažkem ze dne 4. 9. 2018 v Praze, nahrávka je dostupná u autora DP.

– Dóďu. Oddíl Miloše Blažka se odmítl přeměnit na pionýrský, a tak byl formálně zrušen. Miloš Blažek také založil a krátce vedl ministrantskou družinu *Legio angelica* při smíchovském kostele sv. Gabriela, ovšem celá organizace *Legio angelica* byla brzy po válce zrušena.²⁰⁷

Při rozhovoru v rámci projektu *Skautské století* Miloš Blažek popsal P. Methoda Klementa jako vynikajícího řečníka, výborného pedagoga a psychologa, na jehož kázání chodila „celá Praha“. Co se týče skautingu *Legio angelica*, vzpomíná Miloš Blažek na tábory a svůj skautský slib, podrobněji popsany výše. Zmiňuje také, jak přišli o svůj táborový totem, který spálila z bezpečnostních důvodů rodina, v jejichž objektu mlýna či sýpky tábořili. Otec této rodiny byl totiž jako český vlastenec za heydrichiády zatčen a popraven. Kromě různých výletů ve válečné době zmiňuje Miloš Blažek i účast na poutích. Co se týče skautského slibu, jeho důležitost uznávali po komunistickém převratu i vyšetřovatelé Státní bezpečnosti. Ti jej považovali za jeden z klíčových důkazů pro dokázání skautské, a tedy podvratné činnosti. Proto se na něj také zaměřovali při výsleších Miloše Blažka. Jako vzkaz pro dnešní skauty na závěr rozhovoru zmiňuje citát A. B. Svojsíka, že *skauting je výchova charakteru* a sám dodává, že: „pokud bychom vynechali skautský slib a zákon, nemáme jako skauti právo na existenci.“²⁰⁸

4.2 Eduard Marek

4.2.1 Životopis

Eduard Marek, mezi skauty přezdívaný Hroznýš, se narodil 17. března 1917 v Praze na Žižkově. Vystudoval střední školu a večerní kurzy obchodní akademie a později se živil jako obchodník s nemovitostmi. Ve svých 17 letech se přidal ke skautům *Legio angelica*, o rok později na táboře složil skautský slib a na Žižkově vedl družinu Čápů. Roku 1936 se dobrovolně přihlásil do armády a absolvoval poddůstojnickou školu. Po demobilizaci vedl rodinou realitní kancelář. Přitom pomáhal materiálně a finančně ohroženým Židům, za což byl zatčen gestapem. Díky výmluvě na „obchodní činnost“ byl odsouzen jen k několika měsícům vězení, těsně před heydrichiádou. Po propuštění se Eduard Marek snažil vést mládež

---

²⁰⁷ Srov. *Paměť národa: Miloš Blažek (1926-2019)*. [17. 4. 2020].

²⁰⁸ Srov. *Tamtéž*. [17. 4. 2020].

ve skautském duchu pod organizací Dělnické tělovýchovné jednoty a Klubu českých turistů. V květnu 1945 se Eduard Marek aktivně zapojil do Pražského povstání. Po skončení války se vrátil k vedení otcovy realitní kanceláře. Podílel se na založení skautského střediska Pochodeň, vedl tábory, absolvoval lesní školu a byl jmenován okrskovým velitelem Junáka v Praze-Karlíně. Po únoru 1948 odmítl vstoupit se svým oddílem do pionýrské organizace, takže byl oddíl rozpuštěn. Eduard Marek spolu s přáteli založil odbojovou skupinu Dr. Edvard Beneš, jejímž cílem bylo pomáhat pronásledovaným a jejich rodinám a organizovat přechody přes hranice. Za tuto protistátní činnost byl Eduard Marek roku 1950 po téměř roční vyšetřovací vazby odsouzen k 10 letům vězení, konfiskaci majetku a ztrátě občanských práv. Jeho manželka byla odsouzena k 11 letům a jejich pětiletý syn Eduard byl dán do dětského ústavu, odkud se jej později ujala jeho teta. Eduard Marek si svůj trest odpykával v uranových dolech v Horním Slavkově, poté na Borech a Jáchymovsku. V těchto značně omezených podmínkách tajně skautoval s několika spoluvězni, došlo dokonce i na skautský slib nováčků. Po sedmi letech byl podmíněčně propuštěn a pracoval ve stavebnictví. Ve volném čase vedl mládež ve skautském duchu pod hlavičkou různých organizací. Přátelství ho pojilo také s ilegálně fungujícími skauty střediska Maják. Podílel se na obnově Junáka v roce 1968 (roku 1970 odporoval začlenění skautské organizace do Svazu socialistické mládeže) a znovu po roce 1989. Eduard Marek se angažuje ve skautingu, Společnosti křesťanů a Židů, Konfederaci politických vězňů i ve své farnosti. Je členem čestných oddílů Svojsíkova a Vlena Fanderlika a držitelem různých občanských ocenění a nejvyšších skautských vyznamenání (např. Junácký kříž za vlast 1939-1945, Řád stříbrného vlka).^{209, 210}

4.2.2 Vzpomínky

Život Eduarda Marka je se skautingem úzce spjat, takže ve svých pamětech i při různých vyprávěních k němu často vrací. Při rozhovoru pro projekt *Příběhy 20. století* o sobě mluví jako o skautovi několikrát hned v prvních minutách, což ukazuje, že skauting považuje za podstatnou součásti své identity. Zmínil také, že když odmítl v roce 1949 převést svůj skautský oddíl do pionýra, jeden z rodičů svěřených dětí to komentoval jako důkaz,

---

²⁰⁹ Srov. ÚSTR: *Eduard Marek (1917)*. [20. 4. 2020]. <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/skauti-v-protikomunistickem-odboji/eduard-marek>

²¹⁰ Srov. *Tváře vzdoru: Eduard Marek (*1917)*. [20. 4. 2020].

<http://tvare-vzdoru.vaclavhavel-library.org/cs/profil/92/eduard-marek-1917>

že do této chvíle byly děti v dobrých rukou. To, že začal po únoru 1948 pomáhat pronásledovaným lidem, komentuje jako svoji skautskou povinnost. O jeho lidském charakteru hovoří například to, že když v uranových dolech odnesli omdlelého spoluvězně na ošetrovnu, což mu bylo vytčeno bachařem, odpověděl mu, že udělal to, co bylo normální. Ve věznici na Borech, kde vězni nepracovali, Eduard Marek zaměstnával svou mysl mimo jiné tím, že promýšlel stavební plány domu skautského střediska, které posléze překreslil na toaletní papír a propašoval je domů. Skautská činnost mukulů spočívala převážně v tajných schůzkách se vzájemným vyprávěním. Nevšedním a současně nebezpečným zpestřením byl skautský slib nováčků ve vězeňském táboře Mariánská. Konal se před státní vlajkou, sešitou ze trojích spodků vězňů. O smysl pro humor nepřišel Eduard Marek ani ve vězení, což ilustruje příhoda s bachařem, se kterým se znal a mohl si dovolit udělat si z něj legraci. Na bachařovu otázku, zda se na svobodě modlil, když se modlí ve vězení, odpověděl Marek, že se modlil i na svobodě a že bachař se určitě začne taky modlit, až půjde do vězení on. Eduard Marek je přesvědčený, že vděčí Bohu za vedení ve svém životě a také těžkosti, které ho potkaly, vnímá jako dobré.²¹¹

Při rozhovoru pro DVTV znovu objasňuje své jednání, za které byl vězněn nacisty i komunisty, jako skautskou povinnost pomáhat těm, kteří to nejvíce potřebují. Fotografie skautů *Legio angelica* komentuje jako dílo P. Klementa. Události listopadu 1989 vidí jako důležité i proto, že se naskytla příležitost obnovit skauting.²¹²

Když Eduard Marek vypráví o svém životě pro *Paměť národa*, opět mluví o benediktinu P. Klementovi, *Legio angelica* a vzniku skautských oddílů LA. Zmiňuje také další skautské vůdce Zdeňka Zeleného a Josefa Jelínka. O své pomoci Židům za druhé světové války mluví jako o normálním plnění skautské křesťanské povinnosti. Svých úspor 20 tisíc tehdejších korun, které na to vydal, nelituje. Když po svém propuštění vedl mládež v Dělnické tělovýchovné jednotě, učil skautskému zákonu tak, že slovo „skaut“ vyměnil za „český chlapec“. Jeho nadřízený, shodou okolností bývalý skaut, to věděl a kryl ho. Po únoru 1948 dostal nabídku převést svůj skautský oddíl k pionýrům, spojenou s kariérním růstem v rámci této

---

²¹¹ Srov. *Paměť národa: Eduard Marek (1917)*. [20. 4. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/marek-eduard-1917>

²¹² Srov. *Aktuálně.cz: Ve 102 letech skočil padákem. Nic už mě nepřekvapí, říká bývalý politický vězeň*. [24. 9. 2020]. <https://video.aktualne.cz/dvtv/ve-102-letech-skocil-padakem-nic-uz-me-neprekvapí-rika-by-val/r~7aef26e2b14f11e9a305ac1f6b220ee8>

organizace. I přes následné výhrůžky Eduard Marek odmítl. Vzpomíná znovu i na skauting ve vězení, včetně jednoho kolaborujícího spoluvězně, který jejich skautskou činnost odmítl udat, protože býval také skaut. Eduard Marek se snažil podílet na výchově svého syna, a to alespoň prostřednictvím poučných pohádek, které mu sepisoval a tajně posílal. Události srpna 1968 zastihly Eduarda Marka na začátku skautské lesní školy pod Křemešníkem na Pelhřimovsku. Poslední legální skautské tábory byly tzv. na rozloučenou. Poté už skautská činnost mohla probíhat pouze tajně nebo pod hlavičkou jiných organizací. Eduard Marek se zajímá i o současnou situaci českého skautingu, má radost z nadšení i růstu členské základny. Zejména skautským vedoucím pak přeje vytrvalost.²¹³

Ve svých pamětech Eduard marek vzpomíná vícekrát na skautskou činnost, vedle toho ale také vysvětluje smysl skautingu:

„»Kutna dělá mnicha, krunýř rytíře«, říká Werich, a skauta dělá kroj, říkám já. K té kutně a ke krunýři patří to hlavní – závazky a čest. Totéž platí o skautování. Junák byla organizace svým zajímavým program nejvhodnější pro výchovu mládeže. Klubovna i příroda byly prostředím, kde skaut rád prodléval. Plnil zásady rytířů nové doby. Byl připraven sloužit vlasti, kráse, plnit povinnosti. Zavazoval se plnit zákon a slib, těch deset bodů, které budou jeho životem. *Slibuji na svou čest milovat vlast svou a sloužiti jí věrně v každé době, konati povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem býti hotov pomáhati bližním – tak mi pomáhej Bůh!*“²¹⁴

Eduard Marek dále vysvětluje, že nejprve byl *legionistou*, poté skautem – to až když se P. Klement rozhodl vytvořit v rámci *Legio angelica* také skautské oddíly. Ještě před jejich založením popisuje Eduard Marek činnost samotného *Legia*, mezi jehož první členy patřil:

„U každého kostela byla družinka, kterou vedl některý starší hoch. Jednou za měsíc bylo celkové setkání v Emauzích v kapli sv. Kosmy a Damiána. Pater (Klement) byl ihned při příchodu obklopen kluky. Uměl každému něco říci, pohladit, usmíval se a žertoval. Snad právě tak, jako to dělal Don Bosco! V kapli jsme poslouchali kázání a rádi, vždyť bylo pro nás a o nás. Byli jsme neradi,

---

²¹³ Srov. Paměť národa: *Eduard Marek (1917)*. [25. 9. 2020].
<https://www.pametnaroda.cz/cs/marek-eduard-1917>

²¹⁴ MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 105.

když skončil, ač mluvil třeba i hodinu. Pak byla pobožnost a vše bylo zakončeno svatováclavskou písní, která se stala naší hymnou. Následovalo promítání filmů a grotesek v sále. To, co klukům vyhovovalo.“²¹⁵

Rovněž ve svých pamětech nazývá Eduard Marek P. Klementa svým nejlepším přítelem, kterého vyhledal také po bolestném rozvodu, způsobeném nevěrou manželky. Spolu s P. Reinsbergem a P. Klímou sloužil P. Klement pohřební obřady po tragické smrti jediného syna Eduarda. Toho také Eduard Marek vychovával s použitím skautské výchovné metody: ²¹⁶

„O skautingu se říká, že je hrou, ale i prací. Pro mne byl skauting náplní mého života, jedinou zábavou, věnoval jsem mu veškerý volný čas. Tato práce byla vždycky odměňována vděčností. Můj Eda se se mnou účastnil některých výletů i putovních táborů, a dokonce i stálého tábora v Jizerských horách na Jizerce. Spíše se tu pletl jako batole, ale říkal: »Chodím se svými vlčaty!« Slyšel to ode mne, proto to opakoval. Dával pozor na to, co říkám, a zamiloval se do přírody. A to je jistě láska nejpevnější a nejkrásnější.“²¹⁷

Když byl po druhé světové válce Eduard Marek komunisty ze žižkovského skautského oddílu vystrnaděn, přijal nabídku na vedení karlínských skautů, konkrétně vlčat ze 14. oddílu Kbely-Karlín od P. Františka Vernerera z řádu křižovníků s červenou hvězdou a zároveň se stal skautským okrskovým velitelem. Tak se dostal od „svých“ skautů k novým klukům, kteří připomínali spíše děti z ulice. Spolupracoval se zkušeným vůdcem oddílu, františkánským terciářem Pavlem Vilémem Škodou, který vedl také tábor v Manětíně-Klenotech v létě 1948. Eduard Marek zde jako zástupce vůdce tábora měl na starost program a technické zajištění. Mezi táborovými stavbami byla i lesní kaple, zhotovená z březové kulatiny. Na táboře byla do programu zařazena mše svatá a pravidelná večerní skautská modlitba:

„Večerní modlitba je krátká a působivá doba, odpovídající věku a skautské myšlence. Začíná zpytováním svědomí: Jak jsem konal povinnosti skautské a vlastní a zachovával zákony skautské? Jak jsem zachovával příkazy lásky? Vykonal jsem alespoň jeden dobrý čin? Zlepšuji se, nebo se zhoršuji? Moje hlavní chyba,

---

²¹⁵ MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 45.

²¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 241.

²¹⁷ Tamtéž, s. 115.

kteřou se chci odnaučit? Projev lítosti: *Bože, já tě miluji, že jsem zhřešil, lituji, polepšení slibuji*. Mohou následovat krátké modlitby podle uvážení nebo setrvávání v tichosti...“²¹⁸

Na nedělní mši svatou skauti chodili do manětínského kostela. Zdejší děkan, P. František Wonka, se účastnil také ceremoniálu slavnostního táborového ohně. Mimochodem, při následném zábavném programu se projevil talent šestnáctiletého skauta Jiřího Suchého.²¹⁹

Při našem rozhovoru vzpomínal Eduard Marek na P. Klementa, zmínil také že má do dnes uschováno mnoho dopisů, které mu P. Klement psal na vojnu. V písemném kontaktu byl P. Klement s větším počtem svých bývalých svěřenců. Eduard Marek vzpomíná na jeho kázání pro členy LA v pražských Emauzích, která běžně trvala hodinu a byla velmi oblíbená, neboť byla „o nás a pro nás.“ Přestože mu jeho skauti netykali, považovali ho chlapci za svého druhého tátu. Chodili se za ním radit v různých oblastech a skauting této doby označuje Eduard Marek jako rodinný. P. Klement hovořil se svými svěřenci neformálně, kamarádsky a nechyběl mu ani smysl pro humor. V dané době to bylo výjimečné. Na táborech spal ve stanu, jako všichni členové. Byl také literárně nadaný a jeho časopisy *Legio Angelica* má Eduard Marek svázané a uschované. Podle Eduarda Marka byl P. Klement prvním knězem, který se stal posléze členem Junáka. Znal se dobře také s A. B. Svojsíkem, neboť učil jeho děti ve škole náboženství. Co se organizační struktury skautů LA týče, podle Eduarda Marka založil P. Klement (dnešními slovy) skautské středisko, jehož oddíly vedli dva jím určené bohoslovci. Každý pražský okres (např. Žižkov, Vinohrady, Holešovice) měl jednu družinu. Žižkovskou družinu Čápů vedl právě Eduard Marek. Družinové schůzky se konaly zpravidla jednou týdně. Kvůli tomu se Eduard Marek začal skautsky vzdělávat. Vzpomíná si také na svůj skautský slib, který dovede i ve svých 103 letech z paměti odrecitovat. Službu nejvyšší pravdě a lásce má bytostně spojenou s Bohem. Skaut jakožto stopař má podle Eduarda Marka hledat pravdu, a to i v náboženském smyslu. Kroj skautů LA se od krojů ostatních skautských organizací výrazně nelišil. Eduard Marek při rozhovoru projevil i zájem o zdravotní stav Miloše Blažka – Merkura,

---

²¹⁸ MAREK a TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*, s. 134.

²¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 128, 129.

se kterým jsme dělali rozhovor přibližně měsíc před tímto rozhovorem. Eduard Marek vzpomíná i na ilegální skautování v době protektorátu a svoji účast na pražském povstání. Fungoval jako spojka mezi policií a vojenským velitelstvím. Podílel se i na vyzbrojování povstalců a náboru dobrovolníků. Vyjednával i s německými, resp. rakouskými vojáky v karlínských kasárnách, kde díky vzájemné dohodě o neútočení byly zachráněny životy na obou stranách. Dále Eduard Marek vzpomíná na přátelství s kněžími (např. P. Josefem Langem) i dalšími skautskými vůdci (jmenuje Josefa Jelínka) z různých skautských oddílů LA.²²⁰

Na e-mailový dotaz, zda a jak ho ovlivnil skauting *Legio angelica*, přišla od 103letého skautského bratra Hroznýše stručná, ale srdečná odpověď:

„Můj milý Jožko, já jsem byl v LA jako ministrant, se skautováním jsem začal až na výzvu P. Klementa – vyhrál jsem soutěž, na níž byla cena skautský kroj a tak jsem se vlastně stal skautem a teprve se začal se skautingem seznamovat... Samozřejmě mě to ovlivnilo na celý život... Díky za tvůj zájem. Hroznýš.“²²¹

4.3 Jiří Rak

4.3.1 Životopis

Jiří Rak se narodil 5. srpna 1924 v Praze. Jeho otec byl legionářem a v civilním zaměstnání uměleckým malířem. Jiří byl nejstarší ze šesti sourozenců. Spolu s rodiči chodili každou neděli na mši svatou do baziliky sv. Markéty Antiochijské, která je součástí břevnovského kláštera, spravovaného benediktiny. Zde se Jiří Rak seznámil se skauty *Legio angelica* Jiřím Svobodou a Karlem Morávkem. Jiří Rak se k nim přidal a posléze se stal rádcem v oddílu Jelenů, vedeném Josefem Jelínkem. Skautské schůzky probíhaly v tzv. Patronátu, centru *Legio Angelica* poblíž Čertovky na Malé Straně. Tuto budovu zřejmě zmiňuje v rozhovoru i Miloš Blažek. Zde se také Jiří Rak setkal s P. Methodem Klementem OSB. Po nacisty nařízeném zákazu skautingu musely tyto aktivity oficiálně skončit. Část skautů *Legio angelica* v čele s Karlem Morávkem a Josefem Jelínkem přešla pod turistické oddíly. Jiří Rak se spolu s dalšími skauty scházeli dál, neoficiálně. Mezitím se vyučil jako malíř

---

²²⁰ Osobní rozhovor s Eduardem Markem ze dne 14. 11. 2018 v Praze, nahrávka je dostupná u autora DP.

²²¹ E-mailová komunikace ze dne 1. 10. 2020, dostupná u autora DP.

pokojů. V roce 1944 byl nuceně nasazen jako opravář německých letadel na ruzyňském letišti. Pravděpodobně v dubnu 1945 spolu s kamarádem Janem Chaloupkem už do této práce nepřišli. Po válce se Jiří Rak podílel na obnově skautů *Legio angelica*. V červnu 1945 se konal tzv. Tábor sedmi u Čermné (poblíž Jablonného nad Orlicí). Ten byl pojmenován podle sedmi skautů, organizátorů tábora, což byli: Josef Jelínek, Karel Morávek, Václav Novák, Jiří Svoboda, Jindřich Rajn, bratři Jiří a Vladimír Rakovi. Z Tábora sedmi se zrodil nový oddíl. Skautské schůzky probíhaly v nové břevnovské klubovně v pavilonu Vojtěška a na území rozsáhlé klášterní zahrady. Poslední tábor, nazvaný Inyankara, prožil Jiří Rak v létě roku 1946 v Chlumu. Na podzim téhož roku nastoupil Jiří Rak na základní vojenskou službu v Košicích u 105. dělostřeleckého pluku, kde se seznámil i se svou budoucí manželkou. Přestěhovali se do Prahy, kde Jiří Rak pracoval v aranžovně na Žižkově jako písmomalíř. V 50. letech ale kvůli svému třídnímu původu (otec byl živnostník, legionář) musel začít pracovat jako mechanik v Tesle Hloubětín. Malířskému řemeslu se věnoval již jen ve volném čase. Později se rozvedl, podruhé oženil a žil v Olomouci. Zemřel na podzim 2020.²²²

4.3.2 Vzpomínky

V rozhovoru pro *Paměť národa* zmiňuje Jiří Rak skauting záhy. Mluví o kamarádovi Jiřím Svobodovi, který ho ve 30. letech mezi skauty *Legio angelica* přivedl. Posléze se k nim přidali také další bratři Rakovi – Vladimír a Bořivoj. Jiří Rak vzpomíná na skautského vedoucího Jelínka, který se věnoval mimo jiné i amatérskému divadlu. Klubovnu měli na břevnovském klášteře a mohli využívat celou zdejší zahradu, což se klukům velmi líbilo. Učili se zde různým dovednostem skautské praxe: mapování, znalosti stromů, pozorování hvězdné oblohy, orientaci v přírodě, uzlování. Pod vedením kněze P. Roberta doprovázeli latinskými zpěvy mši svatou a také s ním hrávali fotbal. Do jejich družiny Jelenů, kterou vedl Karel Morávek, přezdívaný Čára, chodilo přibližně deset hochů a panovaly zde přátelské vztahy. Jiří Rak zde dostal přezdívku Datel. Se skautskou formací má Jiří Rak spojenou výchovu k poslušnosti a omezení různých dětských lumpáren, místo kterých chlapci vyvíjeli skautskou činnost. Toto období svého skautování hodnotí jako výborné. Jiří Rak si pamatuje také P. Mehoda Klementa, kterému říkali *Šedá eminence*, při občasných velkých srazech skautů *LA* v klubovně na Malé Straně. Sám jej nazývá výborným knězem a skautem. Po nacistickém

---

²²² Srov. *Paměť národa: Jiří Rak (1924)*. [7. 10. 2020]. <https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-jiri-20140128-0>

zákazu skautingu pokračovali ve skautských schůzkách tajně. Díky skautskému bratru Janu Chaloupkovi nebyl Jiří Rak totálně nasazen v Německu, ale spolu s ním v Praze na ruzyňském letišti. Po válce vzpomíná Jiří Rak na dva tábory v jihočeském Sepekově a Blátivém Dolíku v Orlických Horách. Jiří Rak dodává, že díky skautingu prožil s vrstevníky krásné dětství. Prání péče o mládež uvádí i ve svém poselství v závěru rozhovoru.²²³

Při rozhovoru pro tuto diplomovou práci Jiří Rak vzpomíná ve spojitosti s P. Klementem na představení pro děti i veřejnost, která hrávali v klubovně na Malé Straně. Obdobnou činnost vyvíjeli bratři Rakovi také v rámci Orla. Co se týče křesťanské náplně skautingu LA, důležitá byla angažovanost kněží jako skautských vedoucích, zejména P. Klementa a P. Hlaváče. Jiřímu Rakovi zůstaly v paměti společné noční vycházky po Praze a také tábory, jejichž pevnou součástí byla i mše svatá. Dalším knězem a skautským vedoucím, na kterého si Jiří Rak vzpomíná, měl přezdívku Špalek. Dále Jiří Rak vzpomíná na totemy, které vyráběli, s indiánskou, skautskou a křesťanskou tematikou. Plnili také odborky, spočívající například ve znalosti státních symbolů, skautských signálů, první pomoci, souhvězdí atd. Součástí slavnostního táborového ohně byla vystoupení, na která byla prostřednictvím plakátů zvána i veřejnost z blízkého okolí. Při rozhovoru o aktuálních skautech hodnotí Jiří Rak skautskou organizaci jako nádhernou a dávající smysluplnou činnost mladým lidem.²²⁴

4.4 Vladimír Rak

4.4.1 Životopis

Vladimír Rak se narodil 18. listopadu 1925 jako mladší bratr Jiřího Raka. Kolem roku 1932 se rodina přestěhovala do Prahy na Břevnov. Seznámili se s Jiřím Svobodou a Karem Morávkem, kteří byli v podobném věku. Do *Legio angelica* přitáhli Vladimíra Raka oni, ale také prostředí břevnovského kláštera, kam chodila rodina Rakova na nedělní mši svatou. Vladimír Rak vstoupil ke skautům *Legio* a později získal přezdívku Kaštan. V době nacistické okupace se vyučil soustružníkem a po válce se účastnil obnovení oficiální skautské činnosti. Účastnil se „amatérského“ Tábora sedmi u Čermné, spolu s Josefem Jelínkem,

---

²²³ Srov. Paměť národa: Jiří Rak (1924). [7. 10. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-jiri-1924>

²²⁴ Srov. Rozhovor Heleny Kaftanové s Jiřím Rakem ze dne 28. 3. 2019 Dostupné u autora DP.

Karlem Morávkem, Václavem Novákem, Jiřím Svobodou, Jindřichem Rajnem a starším bratrem Jiřím. Z těchto nadšených skautů *Legio* se rekrutovali vedoucí táborů a další skautské činnosti v příštích letech. Vladimír Rak zastával funkci rádce, hospodáře a zástupce oddílového vedoucího. V roce 1947 nastoupil vojenskou službu u protiletadlové obrany na Pohorelci a posléze se seznámil se svou budoucí ženou Marií. Dostali byt v Novém Boru, kam se přestěhovali. Vladimír Rak pracoval v Novoborských strojárnách. V 60. letech důrazně odmítl vstoupit do KSČ. Pravděpodobně díky jeho ceněným pracovním výkonům z toho neměl problémy a mohl zde pracovat až do důchodového věku, který přesloužil o pět let. Se svými skautskými bratry se setkával obzvláště při životních jubileích některého z nich. Jeho pracovitost a kreativita se pak projevovala v domě i na zahradě. Vladimír Rak zemřel v únoru 2019.²²⁵

4.4.2 Vzpomínky

V rozhovoru pro *Paměť národa* Vladimír Rak vzpomíná, že ke skautům LA se přidal ve 12 letech, dva měsíce po starším bratrovi Jiřím. První klubovnu, tzv. Patronát, si pamatuje na Čertovce. Pak jeho 48. oddíl využíval klubovnu na Vojtěšce a blízké okolí v areálu břevnovského kláštera. Skautskou činnost tvořily výlety, hry a skautská praxe. Vladimír Rak letmo vzpomíná také na P. Klementa Methoda, který byl dle jeho slov jejich duchovním vůdcem. Po nacistickém zákazu pokračoval Vladimír Rak spolu s dalšími skauty alespoň ve formě výletů. Po osvobození začali používat novou klubovnu Na Jízdárně, která dříve sloužila cyklistickému oddílu, nedaleko břevnovského kláštera. První poválečný tábor, který si udělali mladí skauti sami, se uskutečnil již v červnu 1945 v Orlických horách. Tento „Tábor sedmi“ naplánovali jako start nového skautského oddílu. Tábor se konal poblíž Jablonného v Podještědí²²⁶ a Vladimír Rak vzpomíná, že v okolních lesích se ještě v té době pohybovali banderovci. Další, již „oficiální“ skautský tábor, následoval v červenci poblíž Kynšperku nad Ohří. Vladimír Rak se účastnil také velkého tábora u Sepekova roku 1946 a poblíž Ostaše roku 1947. Táborový program začínal troubeným budíčkem, následovala rozcvička, nástup, vztyčení vlajky, snídaně... Co se týče přípravy jídla, skauti se střídali ve službě po družinách. Plnili také bobříky a tři orlí pera. Nováčci skládali skautský slib.

---

²²⁵ Srov. *Paměť národa: Vladimír Rak (1925)*. [8. 10. 2020].
<https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-vladimir-20120520-0>

²²⁶ Zeměpisně spíše odpovídá Jablonné nad Orlicí.

Vařilo se na dovezených kamnech a používaly se hrnce z klášterní kuchyně. Oblíbené byly noční výpravy. Strašidelné stezky odvahy se ale nedělaly. Takový tábor trval měsíc a začínal tím, že si každý skaut postavil svůj podsadový stan z tzv. krajinek. Když ještě bydlel v Praze, byl Vladimír Rak rádcem družiny Jelenů a později patřil mezi rovery. V roce 1990 se znovu setkali u Vladimíra Raka v Novém Boru a v Praze u Josefa Jelínka. Vladimír Rak také ví, že skautská družina Jelenů působí v břevnovském klášteře i dnes. Na jejich obnově se po sametové revoluci podíleli i Karel Morávek a Josef Jelínek. Jako důležité vnímá, aby lidé i dnes měli „rovnou páteř.“²²⁷

4.5 Bořivoj Rak

4.5.1 Životopis

Bořivoj Rak se narodil 17. srpna 1932 v Praze. Bratři Jiří, Vladimír a Miroslav jej přitáhli ke skautům *Legio Angelica*. Bořivoj, skautskou přezdívkou Bo, se účastnil několika poválečných skautských táborů. Zde se již transformovali skauti LA do nově vznikajících skautských středisek. Po základní škole absolvoval Bořivoj Rak Státní ústřední školu bytového průmyslu a pokračoval na Vyšší škole bytového průmyslu. Roku 1950 složil přijímací zkoušky na UMPRUM, ale jako syn legionáře a živnostníka byl přijat až napodruhé, po absolvování dvouleté vojenské služby. Sochařství studoval v ateliéru Josefa Wagnera a absolvoval u profesora Jana Kavana. Až do roku 1969 žil se ženou a synem v Praze na Letné, ale ve spolupráci s architekty působil na území dnešního Plzeňského kraje. V 60. letech vstoupil do Svazu výtvarných umělců, kde s dalšími členy hájil svobodu umělecké tvorby. Za normalizace dostal kvůli svým protikomunistickým postojům zákaz činnosti. Nové uplatnění našel jako restaurátor, zejména díky seznámení s architektem Jiřím Hružou. Působil v Klášterci nad Ohří, Duchcově, Mostě a Oseku. Díky péči o díla Matyáše B. Brauna získal uznání ve své nové branži. Spolu s Jiřím Novákem se podílel na vytesání kopie sousoší Sen svaté Luitgardy, umístěné na Karlově mostě. Paralelně se věnoval i vlastní tvorbě.

---

²²⁷ Srov. *Paměť národa: Vladimír Rak (1925)*. [12. 10. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-vladimir-1925>

Od 70. let žil v Mostu, kde se podruhé oženil. Jako restaurátor působil až do roku 2015. Nyní žije v Unhošti.²²⁸

4.5.2 Vzpomínky

V dosud²²⁹ nepublikovaném rozhovoru pro *Paměť národa* Bořivoj Rak říká, že má s dětstvím spojený břevnovský klášter, kde začal jako osmiletý ministrovat. O rok nebo dva později se přidal ke svým bratrům ve skautingu *Legio angelica*. Mlhavě pamatuje klubovnu v areálu kláštera. Skautské základy mu předávali zejména starší bratři. Dobře si ale pamatuje P. Methoda Klementa, kterého se svým nerozlučným kamarádem Vladimírem Domaňou později několikrát navštívili v sázavském klášteře. Podle Bořivoje Raka přinesl P. Klement do skautingu duchovní rozměr, obohatil jej něčím z klášterního života. Skautská schůzka začínala a končila krátkou modlitbou. Každá družina měla svého kněze či bohoslovce, který členům poutavě vyprávěl například o českých světcích nebo Novém zákoně. Na táboře skauti zase stavili kapličku, ve které pak byla sloužena mše svatá. Bořivoj Rak si pamatuje také bohoslovce a později kněze Bohuslava „Slávu“ Hlaváče, nazývá jej výborným člověkem. Skauti Legio pracovali na brigádách v lese, aby si vydělali peníze na táborové vybavení, které skladovali ve své klubovně. Bořivoj Rak vzpomíná na funkční iglú, které stavili v zimě podle instrukcí vedoucích a literatury. Nejvíc ho na skautingu bavil život v přírodě, včetně získávání znalostí o tom, jak se příroda chová a jak se má člověk chovat k ní. Tato praxe se vzájemně doplňovala se vztahem k přírodě, získaným při práci na poli s rodiči. Bořivoj Rak také vzpomíná na několik hudebních či divadelních vystoupení pro veřejnost. Za nacistické okupace byl částečně zabrán břevnovský klášter. To skautům značně omezilo jejich prostor. Bořivoj Rak vzpomíná na P. Roberta, který je učil astronomii a také s nimi hrál fotbal. Vedl je i k opatrnosti vůči německým vojákům, protože mladí chlapci měli tendence jim projevovat svoji nevoli. Břevnovský klášter považoval Bořivoj Rak za místo bezpečí, utíkal tam také při květnovém povstání na konci války. Skautský slib složil roku 1946 na táboře u Sepekova u slavnostního ohně. Kromě něj pamatuje i tábory roku 1945 u Kynšperku nad Ohří a 1947 u Ostaše v Orlických horách, kde získal *tři orlí pera*. Podle pamětníka vyžadovalo splnění této zkoušky tři dny samostatného pobytu v lese bez mluvení,

---

²²⁸ Srov. Helena KAFTANOVÁ. Text, připravovaný pro *Paměť národa*. Dostupné u autora DP.

²²⁹ Ke dni 23. 10. 2020.

k jídlu byly pouze lesní plody a bylo také nutno zaznamenávat činnost vlastní i pozorovanou v táboře. Bořivoj Rak vedl ještě krátce skautskou družinu. Pamatuje si vznikající skautské středisko Inyankara. Jeho bratr Miroslav, který uvažoval o kněžství, se kvůli své křesťanské víře dostal na vojně k nechvalně známým pomocným technickým praporům, kde zažil různá příkoří od vrstevníků, kteří vojákům dělali dozorce. Bořivoj Rak tuto situaci komentuje tak, že toto byl přesný opak vzájemné úcty a pomoci, ke které byli vedeni ve skautingu. Při přijímání řízení na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze odmítl podepsat prohlášení „Mír za každou cenu“ a chtěl si tuto frázi nechat vysvětlit. Také kvůli tomu nebyl napoprvé přijat. Tento postoj k pravdě ho přivedl do různých životních peripetií, ale také k lidem podobného ražení. Bořivoj Rak přeje budoucím generacím, aby nezažily systematické omezování svobody, které pamatuje za nacistického a komunistického režimu.²³⁰

4.6 Vladislav Klener

4.6.1 Životopis

Prof. MUDr. Vladislav Klener, CSc., skauty přezdívaný Bača, se narodil 15. ledna 1927 v Bratislavě, ale těsně před vypuknutím druhé světové války se jeho česká rodina přestěhovala do Prahy. Skautský slib složil roku 1939 na táboře skautů *Legio angelica* u Bechyně. Roku 1943 se stal roverem kmene Klamovka, ve kterém se starší skauti, scházející se u Přemysla Muchy – Dódi, připravovali na skautské vůdcovství při očekávaném obnovení skautingu po skončení války.²³¹ Když se tak stalo, absolvoval lesní školu a vedl 322. oddíl střediska Mawadani. Po komunistickém zákazu skautingu vedl ilegálně roverský klan sv. Pavla. Byl také v kontaktu s vysokoškolskými studenty, kteří se scházeli v kostele nejsvětějšího Salvátora. Zde se setkal s kněžími Alexandrem Heidlerem, Josefem Zvěřinou, Antonínem Mandlem a Jiřím Reinsbergem, kteří byli také formováni P. Klementem v *Legio angelica*.²³² Vladislav Klener v tomto prostředí také poznal svoji budoucí manželku Blanku, s níž má dva syny. V roce 1951 úspěšně zakončil studium na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze a nastoupil jako internista do nemocnic ve Strakonících, Písku a Blatné. Přestože

---

²³⁰ Srov. Rozhovor Heleny Kaftanové s Bořivojem Rakem, připravovaný pro Paměť národa ze dne 13. 4. 2019. Dostupné u autora DP.

²³¹ Srov. 58. *skautské středisko Mawadani: Historie*. [23. 4. 2020].

²³² Srov. Vladislav KLENER: *Jeden životní příběh, životopis MUDr. Blanky Bickové-Klenerové*. Nevydáno, s. 9. Dostupné u autora DP.

ho služba nemocným naplňovala, touha po dalším studiu ho přivedla do zpět do Prahy. Z politických důvodů nemohl studovat kardiologii, a tak posléze nastoupil do Výzkumného ústavu hygieny práce a chorob z povolání v Praze. Na oddělení ionizujícího záření se začal věnovat patofyziologii krvetvorby po ozáření a radiotoxikologii. Absolvoval také roční studijní stáž v Japonsku. Po návratu domů se časem stal ředitelem Výzkumného ústavu hygieny záření. Vladislav Klener také přednášel na dnešní 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy a na Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské Českého vysokého učení technického v Praze. Mezi léty 1977-1984 byl členem výboru Mezinárodní asociace radiační ochrany. V roce 1995 se stal ředitelem nově vzniklého Státního ústavu radiační ochrany, se kterým i po svém odchodu do důchodu spolupracuje. Od roku 1996 byl také činný ve Státním úřadě jaderné bezpečnosti. Podílel se na řadě odborných publikací a článků, je uznávaným odborníkem v problematice ochrany před ionizujícím zářením a jeho působení na organismus. Příležitostně také přispívá do různých křesťanských médií. Po roce 1990 se přidal do klanu oldskautů a roku 2015 se stal jeho vůdcem. Vladislav Klener je držitelem skautské bronzové medaile Syrinx.^{233, 234, 235, 236}

4.6.2 Vzpomínky

Legio angelica zůstala pro Vladislava Klenera srdeční záležitostí.²³⁷ Při naší komunikaci se mu jako první asociace se skauty *Legio angelica* vybavil jeho první tábor na Lužnici pod Obůrkou u Bechyně v roce 1939:

„Je ráno, stojíme v mokré trávě před oltářem (již před koncilem orientovaným čelem k lidu) vlastnoručně sroubené kapličky. Ranní slunce ozařuje scénu, recitujeme z Pavelkovy *Missy recitaty* verše »Jako kadidlo stoupá před tvou tvář, tak ať stoupají k tobě i naše srdce.«²³⁸

---

²³³ Srov. *Časopis lékařů českých*, 8/2016. [24. 4. 2020].

<https://www.prolekare.cz/casopisy/casopis-lekaru-ceskych/2016-8/download?hl=cs>

²³⁴ Srov. *Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945-2015*, s. 9.

²³⁵ Srov. *Wikipedie: Vladislav Klener*. [24. 4. 2020]. https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladislav_Klener

²³⁶ Srov. *Prof. Vladislav Klener: od interní medicíny k hygieně záření*. [24. 4. 2020].

<https://prehovac.rozhlas.cz/audio/2310669>

²³⁷ Srov. E-mailová komunikace ze dne 21. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

²³⁸ Tamtéž.

Na tomto táboře Vladislav Klener složil skautský slib. Táborový program začínal každý den budičkem a rozcvičkou s krátkým během. Následovala mše svatá, slavnostní nástup se vztyčením státní vlajky a vyhlášením denního rozkazu a pak snídane.²³⁹

„Jádrem dalšího programu byla průprava ve skautských disciplínách: orientace v mapě, budování ohnišť, první pomoc, uzlování, morseovka a signalizace, botanika, pozorování zvířet – říkalo se tomu táborová škola. Získané znalosti se potom ověřovaly ve zkouškách junácké stezky. Základem byla »nováčkovská«: znalost skautského zákona, hesla a hymny, přiřítí knoflíku, první pomoc, morseovka aj. Později se podobně plnil první a druhý stupeň junácké stezky.“²⁴⁰

Co se týče táborových her, vzpomíná Vladislav Klener na důležitost těch stopovacích. Při nich skauti postupovali po družinách podle značek, přičemž dešifrovali pokyny pro další postup. „Zlatým hřebem“ tábora byla hra o poklad, která mohla trvat i celý den.²⁴¹

O *Legio angelica* a také její skautské odnoži se Vladislav Klener dozvěděl už v Bratislavě, když mu jeho otec jako ministrantovi objednal stejnojmenný časopis. Co se týče setkávání skautů *Legio* mezi tábory v období druhé světové války, zmiňuje pamětník setkávání ve svatováclavské kapli v katedrále sv. Víta u příležitosti svátků sv. Jiří a Václava. Za tradiční označil také setkávání s rodiči, a to ve formě skautských akademií, tzv. *skautských rally*. Jedna větší se uskutečnila v salesiánském centru v Kobylisích. Na tato vystoupení probíhala příprava po družinách. Vladislav Klener také vzpomíná na legendární skautskou rally z podzimu 1945, která se konala v divadle D 36 pod patronátem francouzského velvyslance.²⁴²

Na otázku, zda a jak ho členství mezi skauty *Legio angelica* ovlivnilo, bratr Bača odpovídá:

„Skauting mě naučil, že život podle víry není zbaven radostí a všestranného uvolnění – korigoval tak představu rodiči přísněji chápaného zbožného života. Působení ve skautských funkcích bylo pro mne výchovou k vůdcovské mentalitě, což se projevilo později v životě, když jsem působil v řídicích funkcích svého oboru působnosti.“²⁴³

---

²³⁹ Srov. E-mailová komunikace ze dne 21. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Srov. Tamtéž.

²⁴² Srov. Tamtéž.

²⁴³ E-mailová komunikace ze dne 15. 5. 2020. Dostupné u autora DP.

4.7 Milan Práger

4.7.1 Životopis

RNDr. Milan Práger, CSc., mezi skauty známý pod přezdívkou Mustafa, se narodil 21. dubna 1930 a vyrůstal v Praze-Košířích. Již v jeho ranném dětství objevil dědeček, který byl učitelem a školním komisařem, vnukovo nadání. A tak mohl po zkouškách přeskočit první a nastoupit rovnou do druhé třídy obecné školy v Košířích. Idylické dětství však skončilo mnichovskou dohodou a druhou světovou válkou. Jeho otec, který byl židovského původu, pracoval v pohraničí v textilní továrně. Podařilo se mu sice dostat zpět do Prahy, avšak později musel odejít na transport do Terezína a odtud koncem roku 1944 do Osvětimi, odkud se už nevrátil. Předtím se rodiče rozvedli a matka dvanáctiletého Milana Prágera zemřela půl roku po otcově odjezdu do Terezína. Ještě dříve, na podzim roku 1940, nastoupil Milan Práger do primy dnešního Vančurova gymnázia na Smíchově. Zde vyučoval náboženství P. Ladislav Pavelka, který převzal vedení *Legio angelica* po P. Methodu Klementovi. Právě prostřednictvím P. Pavelky se Milan Práger dostal ke skautům *Legio angelica*. Ti pokračovali ve své činnosti i po nacistickém zákazu. Museli omezit viditelné atributy jako nošení skautského kroje, ale skautské schůzky a výpravy zůstaly, a to i přes vysoké riziko. V létě roku 1941 složil na táboře Milan Práger skautský slib. Po zatčení P. Ladislava Pavelky a následné pauze se roku 1943 oddíl ujal Přemysl Mucha – Dóďa. Oddíl pokračoval ve skautské činnosti až do konce války, kdy na něj navázalo středisko Mawadani. Jedináček Milan Práger, vyrůstající nyní u mamčiných rodičů, se stal rádcem družiny. Po roce 1948 byl Junák zrušen komunisty a Milan Práger se začal věnovat naplno škole a práci. Vystudoval matematiku na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity v Praze. Poté působil v Matematickém ústavu Československé akademie věd, od roku 1977 jako vedoucí vědecký pracovník. Publikoval desítky vědeckých prací k tématu teorie numerických metod pro řešení diferenciálních rovnic a přednášel na Matematicko-fyzikální fakultě Karlovy univerzity v Praze i dalších evropských univerzitách. Spoluorganizoval víc než deset ročníků populární matematické letní školy v Jizerských horách. Výhodu matematiky viděl v tom, že ji lze jen těžko ideologicky zneužít. Ke skautingu se Milan Práger vrátil až po třetí obnově Junáka v roce 1990. I v pokročilém věku zůstal aktivní ve své košířské farnosti. V roce 2015 mu

byla udělena oborová matematická medaile Jednoty českých matematiků a fyziků za zásluhy o rozvoj a propagaci výpočtové matematiky u nás. Zemřel 19. října 2020.^{244, 245, 246}

4.7.2 Vzpomínky

Ke skautům *Legio angelica* se Milan Práger dostal na podzim 1940 prostřednictvím svého učitele náboženství P. Ladislava Pavelky, který převzal vedení *Legio angelica* po P. Methodu Klementovi. Rádcem jeho družiny byl Vladislav Klener – Bača. Milanu Prágerovi se při rozhovoru vybavuje mnoho her, které na schůzkách hrávali, což ho velmi bavilo. Krátce na to byl však skauting zakázán, ale schůzky pokračovaly ilegálně od jara 1941 na faře u kostela Nejsvětější Trojice v Podskalí. Dělo se tak díky P. Pavelkovi, který zde bydlel. Jako rádce vedl jednou týdně schůzku Merkur – Miloš Blažek. Milan Práger si dále vzpomíná na některé členy této družiny (později zvané Tuleni): Cato – Zdeněk Brůček a Jeňa – Jan Gemrich. Obvyklý program schůzky sestával z úvodní modlitby, stručného proslavu rádce na duchovní či skautské téma (např. zákon) a dále hry. O nedělích byly pořádány vycházky na místa jako Levý Hradec, Šárka, Stará Boleslav, Průhonice a Prokopské údolí, kterých se účastnil také břevnovský oddíl skautů *Legio*. Ten se významně podílel také na táboře v létě 1941 ve Viktorově mlýně poblíž Radetic. Skauti začali celodenním „putákem“ od vlaku ke stodolám a seníkům, kde přespávali. Po ranní koupeli sloužil P. Pavelka mši svatou pod širým nebem. V neděli se šlo do blízkého kostela. Táborový program dále tvořily skautská teorie (příprava na nováčkovskou zkoušku a skautský slib) i praxe (např. uzlování), výpravy, koupání a hry. Tábor byl oficiálně hlášen jako výpomoc v zemědělství, proto několikrát došlo i na vytrhávání plevelu. Vše probíhalo na území a pod ochranou knížete Paara, který byl příznivcem skautů. Vychovatel jeho dětí (které skauti nazývali „párátka“) byl skaut *Legio* P. Josef Lang, přezdívaný Papá. Kníže Paar byl přítomen také u slavnostního slibového ohně. Milan Práger rád vzpomíná zejména na bohoslovce Bohumila Štvána – Špalka, který nováčky vyučoval skautské praxi.²⁴⁷

---

²⁴⁴ Srov. *Paměť národa: Milan Práger (1930)*. [23. 4. 2020].

<https://www.pametnaroda.cz/cs/prager-milan-20170509-0>

²⁴⁵ Srov. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 55/2010. [23. 4. 2020].

https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/141939/PokrokyMFA_55-2010-1_8.pdf

²⁴⁶ Srov. *Česká matematická společnost: Seznam laureátů*. [23. 4. 2020]. <https://jcmf.cz/?q=cz/node/811>

²⁴⁷ E-mailová komunikace ze dne 20. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

Po zmíněném táboře byl P. Pavelka zatčen.²⁴⁸ Milanu Prágerovi tedy znovu nastala nucená pauza ve skautování. To pokračovalo až na podzim 1943 ve vile u Muchů – na tomtéž místě se konalo několik legálních schůzek na podzim 1940. Program tvořila zpravidla přednáška a po ní komentář. Nouze byla o kněze, občas ale mezi skauty přišel Bohumil Štván, když mu to dovolilo nasazení v Německu. V létě 1944 vyrazil Milan Práger a dalších 7 skautů *Legio* na malý stanový tábor u Bechyně, přesněji na břeh Lužnice. Mimo vycházky a koupání však žádný zvláštní program nebyl. Poté až do konce války pokračovaly skautské schůzky u Muchů. Větší skautské tábory byly obnoveny od léta 1945 a řada skautů *Legio* se v nich angažovala jako vedoucí. Z nich se pak zrodilo nové skautské středisko Mawadani.²⁴⁹

S P. Klementem se Milan Práger znal pouze letmo, seznámili se až v roce 1947 na primici P. Bohuslava Hlaváče, řečeného Sláva. Ten také patřil mezi vedoucí skautů *Legio*. Milan Práger pak vzpomíná na pohřeb P. Klementa na Vyšehradě roku 1979, kdy jej zaujalo, že kostel byl plný lidí – zejména mužů, jak mu později v rozhovoru upřesnil P. Reinsberg.²⁵⁰

Ve svých devadesáti letech říká Milan Práger, že *Legio angelica*, resp. Mawadani ho podstatně ovlivnilo.²⁵¹

4.8 Validita výzkumu

Pro zhodnocení validity tohoto kvalitativního výzkumu byla použita kritéria validity podle Maxwella.²⁵²

Deskriptivní validita: Při zaznamenávání a následné analýze jsme se snažili, aby nedošlo ke zkreslení uváděných odpovědí. Důsledkem je, že ve drobných nuancích (například datace konání tábora či užívání klubovny) se mohou zaznamenané výpovědi pamětníků lišit. Nebylo také možné dohledat veškerá uváděná historická data a jména. Pro tento výzkum bylo ale důležitější zjistit a popsat, jak na určité události pamětník vzpomíná.

Interpretativní validita: Kromě událostí samotných pamětníci často mluvili o tom, co konkrétně pro ně dané skutečnosti znamenaly. Právě podle toho na ně také vzpomínají.

---

²⁴⁸ E-mailová komunikace ze dne 20. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

²⁴⁹ E-mailová komunikace ze dne 30. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

²⁵⁰ E-mailová komunikace ze dne 28. 4. 2020. Dostupné u autora DP.

²⁵¹ E-mailová komunikace ze dne 23. 9. 2020. Dostupné u autora DP.

²⁵² Srov. HENDL. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 336 – 338.

I tato kvalita rozhovorů byla zahrnuta do jednotlivých popisů, například použitím slov pro citové zabarvení, přezdívek nebo vyjádřením priorit respondentů při odpovídání.

Teoretická validita: Tento kvalitativní výzkum by proveden za účelem zkoumání klíčových faktorů při výchově skautů *Legio*. Měl by ukázat, co respondenti považují za důležité ve své skautské formaci a z toho budou vyvozovány klíčové faktory při výchově skautů *LA*.

Validita zobecnitelnosti: Data, uvedená v závěrečné zprávě výzkumu, mohou najít uplatnění jako inspirace pro spolupráci mezi duchovenstvem a skautskými (či obdobnými výchovnými organizacemi) ve farnostech. Přes všechny změny, kterými za téměř sto let od fungování skautingu *LA* společnost prošla, by se zde měly objevit principy, použitelné také dnes, byť jinými prostředky.

Hodnotová validita: Při popisu jednotlivých rozhovorů byla snaha minimalizovat jednoduchá hodnocení, například *bylo od něj hezké, že udělal...* Avšak pro zaznamenání priorit respondenta (viz interpretativní validita) jsou popisovány také jeho životní postoje, kterým odpovídá jeho chování v různých životních situacích.

Závěrem hodnocení validity výzkumu považujeme za čestné uvést, že jako pro skautského bratra, snažícího se o empatické naslouchání, bylo takřka nemožné zachovat rozhovory na čistě neutrální úrovni. Z vlastní zkušenosti můžeme dát zapravdu odborné literatuře, která tvrdí, že spíše než sestavování skládanky, jejíž výsledek bych tazatel předem zná, se kvalitativní výzkum podobá postupně se tvořícímu obrazu.²⁵³

4.9 Zpráva z výzkumu

Častým jevem u dotazovaných je, že skauting do jejich života vrostl natolik, že je nyní po letech pro ně těžké přesně popsat, jak konkrétně je ovlivnil. Alespoň částečně nám na tuto otázku odpovídají jejich životopisy. Kromě níže uvedených prvků v nich nacházíme altruismus, smysl pro pravdu a osobní čest, vlastenectví, odpovědnost, pracovitost a v neposlední řadě živou křesťanskou víru. Nyní budou vyjmenována a okomentována témata, vyskytující se nejčastěji v rozhovorech s pamětníky. Budeme postupovat od nejčastěji zmiňovaných po méně časté.

---

²⁵³ Srov. HENDL. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 52.

Všech sedm pamětníků mluví ve svých rozhovorech o konkrétní *skautské činnosti během školního roku a o prázdninách*. Do skautské činnosti během školního roku řadí respondenti pravidelné skautské schůzky a výpravy. V souvislosti s nimi mluví pamětníci o *výborných vztazích* mezi skauty LA – jmenovitě kamarádství a humor. Vznikla tu řada dlouholetých přátelství, a to jak mezi vrstevníky, tak napříč generacemi – s jejich skautskými vůdci, mezi nimiž byli také bohoslovci a kněží. Skautskou prázdninovou činností rozumíme letní tábory. Ty jsou často spojeny se vzpomínkami na skládání skautského slibu, hrami, ale i zajišťováním tábora po technické stránce. Důkazem o touze skautů po svých schůzkách, výpravách a táborech je jejich ilegální uskutečňování zejména během druhé světové války. Dalším tématem, na něž vzpomínají při rozhovorech všichni pamětníci, je *skautská praxe*, kterou se učili a různě realizovali: život v přírodě a její znalost, první pomoc, morseovka, uzlování, státní symbolika atd. U příležitosti 70. narozenin Vladimíra Raka vzpomínají jeho skautští bratři: „Skauting nám pomohl vytvořit naše mládí i stáří krásnější a plnější. Ať žije dál a dál.“²⁵⁴

Druhými nejčastěji zmiňovanými tématy (vzpomíná na ně šest pamětníků) je *vlastní vůdcovství ve skautingu a liturgie*. Skauting vede člověka k postupnému přebírání zodpovědnosti za sebe a další lidi. K tomu můžeme připočítat snahu vrátit další generaci to, co člověk dostal jako skaut od generace předchozí. Téměř všichni dotazovaní respondenti se ujali služby skautského vůdce. Někteří na pár měsíců, jiní s přestávkami po celý život. Tři z dotazovaných pamětníků se během své profesní kariéry věnovali také učitelství.

Skauting *Legio angelica* byl bytostně spojen s ministrováním. *Duchovní program*, na který vzpomíná šest ze sedmi pamětníků, se ale neodehrával pouze v kostele. Modlitba byla součástí běžné skautské schůzky či tábora. A tak někteří pamětníci vzpomínají na kázání pro jejich věkovou skupinu v pražských Emauzích. Jiní si vybavují mše svaté ve vlastnoručně dělané kapli na táboře. Obojí má ale společnou snahu zpřístupnit liturgii chápání mladého člověka. Za tímto účelem byly také vydávány a mezi členy *Legio angelica* distribuovány různé příručky – kupříkladu kapesní brožurka *missa recitata* s českým textem. Snad také proto byl na táboře u Bechyně roku 1939 oltář mimořádně orientován směrem k lidu, jak bylo poznamenáno v jednom rozhovoru.

---

²⁵⁴ *Paměť národa: Vladimír Rak (1925), Gratulace*. [12. 10. 2020]. Dostupné po přihlášení z: <https://www.pametnaroda.cz/sites/default/files/witness/2954/addition/5045-file.jpg>

Témata, o kterých mluvilo pět pamětníků, jsou *P. Klement Method OSB* a *skautský slib*. Benediktin P. Method byl bezesporu charismatickou osobností a jako zakladatel *Legia* do něj vložil ohromné úsilí. Pamětníci vzpomínají na jeho lidský, přátelský přístup k nim, stejně jako na jeho kněžské umění nadchnout posluchače svých kázání. Se svými svěřenci pobýval i na táborech. S některými členy *LA* udržoval písemný i osobní kontakt ještě desítky let po jejich setkávání se v této organizaci. Vznikla tak celoživotní přátelství. Stejný počet respondentů mluvil také o skládání svého skautského slibu. Ten patří mezi nejdůležitější a nejslavnostnější chvíle v životě každého skauta dodnes. Vidíme, že skauting nebyl pro *Legio angelica* jen formou, jež by *LA* využívalo, ale novým, obohacujícím rozměrem, se kterým pevně srostlo. Někteří z pamětníků považují svůj skautský slib za morální závazek, podle něhož se rozhodovali v různých životních situacích, a to i za cenu vysokého rizika.

Posledním tématem, které bychom neměli přehlížet, jsou *kulturní vystoupení*. Mluvili o nich čtyři pamětníci a zahrnují pečlivě připravované a hrané akademie pro skauty i veřejnost, ale také různá zábavná vystoupení v rámci programu u slavnostního táborového ohně. Skauti *Legio* při nich bavili sebe i veřejnost, a zároveň si jimi přivydělávali na svoji činnost nebo na charitativní účely.

Možnou aplikací těchto klíčových faktorů výchovy skautů *Legio angelica* se bude zabývat následující kapitola.

5 INSPIRACE SKAUTINGEM LEGIO ANGELICA DNES

5.1 Skauting ve farnosti jako příležitost

V současnosti funguje v Česku přibližně 2 200 skautských oddílů se skoro 68 tisíci členy.²⁵⁵ Při téměř 2 400 českých farnostech tedy čistě statisticky většina farností má na svém území skautský oddíl a potenciální příležitost ke spolupráci.²⁵⁶ Tato kapitola se věnuje návrhům takové spolupráce kněze s místními skauty a skautkami a je inspirována skautskou odnoží *Legio angelica*. Samozřejmě z ní ale mohou čerpat jak skautské oddíly samotné, tak kněží například při výchově ministrantů.

Jak bylo doloženo v první kapitole, skauting nesporně obsahuje duchovní prvek jako nepostradatelnou součást sebe sama. To vytváří příležitost k inkulturaci života farnosti do činnosti místního skautského oddílu. Ministrování může být konkrétním vyjádření *služby nejvyšší Pravdě a Lásce*, obsažené ve skautském slibu. Ministranty je třeba vychovávat k vysoké úrovni ovládání své služby, stejně jako k vnímání krásy liturgie a chápání významu jejího celku i jednotlivých úkonů. To vše musí být spojeno s opravdovým duchovním životem, tedy prožíváním víry jako vztahu s milujícím Bohem. Ostatně to je vlastně to nejceněnější, co může ministrant získat a na tomto základu ve svém životě dál stavět.

5.2 Farní správce a jeho znalost skautského prostředí

Kněz může skauty motivovat k ministrování také ministrantskou odborkou²⁵⁷ či liliovým křížem.²⁵⁸ K efektivnímu užívání těchto nástrojů je nezbytný vzájemný vztah kněze a místních skautských vedoucích. V ideálním případě by měl být také kněz skautem, což lze zajistit i v dospělém věku. Takový kněz má se skauty celoročně spolupracovat, snažit se je duchovně a případně i materiálně podporovat a věnovat jim svůj čas. Prakticky vzato, pokud

---

²⁵⁵ Srov. *Fakta a čísla* | Skaut.cz. [29. 1. 2021]. <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

²⁵⁶ Srov. *Život katolické církve v datech a faktech*. Praha: ČBK, 2020, s. 13. [8. 2. 2020]. <https://www.cirkev.cz/cs/odbor-cirkevnych-dat/dokumenty>

²⁵⁷ V nejnovějším seznamu ministrantská odborka chybí, avšak je možné ji navrhnout, používat starší ministrantskou odborku anebo z aktuálních používat odborku *Ježíšův kamarád*. [29. 1. 2021]. Srov. <https://odborky.skaut.cz/jezisuv-kamarad-jezisova-kamaradka/>

²⁵⁸ *Liliový kříž je doplňkem „skautské stezky“ pro skauty/ky křesťany a současně formou uznání (na způsob vyznamenání) dosažení určité úrovně duchovního života*. [29. 1. 2021]. <https://krizovatka.skaut.cz/hlavni-clanky/2380-liliovy-kriz-verze-2016?autologin=1>

se pobyt kněze mezi skauty (např. na táboře) neomezí pouze na mši svatou, je to oboustranně prospěšné.

Vedle nadšení ze své služby a hrdosti na ni je třeba mezi ministranty pěstovat sounáležitost. To je téměř nemožné, pokud se jejich setkávání omezuje jenom na službu v kostele. Ministrantské schůzky, výlety, tábory, poutě a brigády jsou příležitostmi ke vzájemnému poznávání, rozhovorům a budování důvěry mezi knězem a jeho svěřenci. Pomoci může také přání k narozeninám či svátku s poukázáním na příklad konkrétního křesťanského patrona. V neposlední řadě hraje v kolektivu důležitou roli radost a veselá mysl, která k upřímné zbožnosti patří. To vše pomáhá knězi budovat duchovní otcovství, které při aktuální četnosti neúplných rodin nabývá na významu snad víc než kdykoli jindy.²⁵⁹

Dle současných vědeckých studií podstupují děti z neúplných či narušených rodin podstatně vyšší riziko budoucí chudoby, zločinnosti a vzniku závislosti (alkohol, drogy). Rodinná situace má také výrazný dopad na jejich fyzické a duševní zdraví.²⁶⁰ Role otce při výchově je – stejně jako role matky – nenahraditelná. Pro svůj vývoj, zejména v oblasti emocí a sociálních dovedností, chlapci nezbytně potřebují mužskou autoritu a vzor, který je dokáže usměrnit a zároveň je jim zdrojem podpory.²⁶¹ Také kněz může být pro ministranty „dospělým partákem, který je s nimi rád, který je doprovází a bere je takové, jací ve skutečnosti jsou, přesto ale vyžaduje, aby se zodpovídali za svoje činy.“²⁶²

Při tvorbě duchovního programu pro své svěřence může kněz využít jako vzory například patrona kostela, významnou osobnost se vztahem k farnosti (místní spisovatel, zakladatel spolku, odbojář) a na jeho životě ukázat význam křesťanských ctností a vztahu s Bohem. Využít lze také videa na webu *Paměť národa* zachycující věřící skauty a další osobnosti při vzpomínkách na náročné události svého života, často spojené s národními dějinami.

Co se možnosti exercicií týče, zejména pro mladší ministranty je vhodné začít například na táboře s dobrovolnou chvilkou ztišení a pravidelnou modlitbou. Zkušenosti také potvrzují

---

²⁵⁹ Srov. Miroslav BÁRTA, Martin KOVÁŘ, Otakar FOLDÝN, eds. *Povaha změny: bezpečnost, rizika a stav dnešní civilizace*. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 281, 282.

²⁶⁰ Srov. Philip ZIMBARDO a Nikita D. COULOMBOVÁ, *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Praha: Grada, 2017, s. 174, 175.

²⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 55, 57.

²⁶² Tamtéž, s. 56; srov. s. 188, 189.

zájem táborových vedoucích či animátorů o dobrovolný a pravidelný duchovní program, který je jim „ušitý na míru“.²⁶³

Další příležitostí pro spolupráce farnosti a oddílu jsou svátky skautských patronů. Nejznámějším a celosvětově uznávaným je sv. Jiří, kterého skautům dal jako vzor už Robert Baden-Powell.²⁶⁴ Je však užitečné znát i další skautské patrony: Sv. František z Assisi je pro svůj vztah k přírodě patronem vlčat – mladších skautů. Sv. Alžběta Uherská se stala díky své péči o druhé patronkou světlušek – mladších skautek. Patronem roverů, tj. dospívajících skautů, je pro své hojné cestování sv. Pavel z Tarsu. Čeští skauti mají navíc ještě jako svého patrona sv. Václava a skautky sv. Ludmilu.²⁶⁵ Ke slavení svátků těchto světců a světic patří mše svatá. Příklad jejich života a modlitbu k nim lze zahrnout do dlouhodobějšího duchovního programu.

Specifickou službou, kterou může správce farnosti svým skautům nabídnout, je zpřístupnění místa s *geniem loci* (kaplička, krypta), aby je použili pro vhodné ceremoniály, jako například přijímání do roverského kmene, obnova skautského slibu apod.

Další možností spolupráce skautů a jejich farního správce je žehnání – klubovny, odznaků, praporu aj. Přičemž je nutno dbát na vysokou úroveň daného obřadu i pochopení jeho významu.

Vedle různých příležitostí pro službu farnosti lze také skauty pozvat k mimořádným událostem slavnostního rázu, jakou může být například návštěva významné osobnosti. Na svoji funkci „čestné jednotky“ (nejen) skauti *LA* rádi vzpomínají.

Kněz by měl být schopen srozumitelně a citlivě vysvětlit skautům, že například několika-denní výprava do přírody v době Velikonoc může být krásná, nicméně neodpovídá křesťanskému závazku, a tudíž je proti skautskému slibu, konkrétně *plnění vlastních povinností*.²⁶⁶ Na víkendové výpravě mohou skauti slavit mši svatou návštěvou místního kostela,

---

²⁶³ Srov. např. Marcela FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ. Křesťanské letní tábory. *Cesty katecheze* 2015, ročník XII, číslo 1, s. 88. [8. 2. 2020].

<https://docplayer.cz/17807881-Krestanske-letni-tabory-uvod-volny-cas-marcela-fojtikova-roubalova.html>

²⁶⁴ Srov. BADEN-POWELL. *Skauting pro chlapce*, s. 24, 243, 244.

²⁶⁵ Srov. *Skautské svátky – 98. dívčí oddíl Minnehaha* [29. 1. 2021].

<http://www.minnehaha.hiawatha.cz/uzitecne/skautske-svatky>

²⁶⁶ Srov. Rudolf PLAJNER. *Idey a praxe svazového skautingu*. [29. 1. 2021].

<http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/03/chapt1.html>

nebo výpravu zakončit pozdější mší svatou ve svém domácím kostele. Tato varianta je vhodná zejména pro městské farnosti, kde je mše sv. sloužena i v odpoledních hodinách.

Případy, kdy se proti sobě staví život farnosti a místního skautského oddílu, ukazují na ne pochopení a jsou na škodu oběma stranám. Ty přitom mají obdobný, a v případě skautů hlásících se ke křesťanství dokonce stejný, cíl. Ministranti a skauti si nemají konkurovat, ale vzájemně se doplňovat. Nutno dodat, že obojí se nehodí pro každého.

5.3 Možnosti skautské výchovy u ministrantů

Pokud kněz ve farnosti skautský oddíl nemá a osobně nemá odpovídající zkušenosti, může se rozhodnout vést ministranty také pomocí skautské výchovné metody, tedy alespoň částečně. V takovém případě je vhodné vychovávat si i zástupce, neboť jeho kněžský nástupce nemusí sdílet stejné nadšení pro skauting. Při takové formaci ministrantů má hrát jistou roli i příroda, v níž se chlapci učí vidět stopy stvořitele. Neměli bychom zapomenout na související praktické znalosti a dovednosti, na které vzpomínali všichni dotazovaní pamětníci – skauti LA. Za úspěchem skautské odnože LA je z velké části ono geniální spojení vysoké úrovně skautské praxe a duchovního programu, které se vzájemně doplňovaly a utvářely charakter mladých mužů. Pobyt, hry a výchova dětí v přírodě jsou oblíbené, zlepšují fyzickou i psychickou kondici mládeže a také její vztah k přírodě.²⁶⁷ Myšlenku péče o přírodu jako o náš společný domov lze rozvíjet na základě encykliky *Laudato si'*.

Při absenci skautského kroje se viditelným prvkem vzájemné sounáležitosti může stát například odznak, slavnostně předávaný novým ministrantům.

V dnešní době, kdy převažuje zábava pasivní, nepodceňujme význam zpěvu. Ten pomáhá vytvořit specifickou atmosféru ve společenství. Spolu s divadlem jej doporučoval již Robert Baden-Powell.²⁶⁸ Skauti LA potvrzují, že při vhodné motivaci jsou plodem těchto kulturních prvků společné nezapomenutelné chvíle a někdy i objev vlastních vloh. Na základě osobní

---

²⁶⁷ Srov. Petr DANIŠ. *Člověk a příroda: Příliš bohaté pro štěstí? Jak naše děti ztrácejí dětství a chytají nové nemoci*. Konference „Úspěch pro každého žáka 2017 – Škola ve světle celospolečenských změn“, Praha, 2017. [2. 2. 2021]. <https://slideslive.com/38900765/clovek-a-priroda-prilis-bohate-pro-stesti-jak-nase-deti-ztraceji-detstvi-a-chytaji-nove-nemoci>

²⁶⁸ Srov. BADEN-POWELL. *Skauting pro chlapce*, s. 52-54.

zkušenosti lze doporučit divadlo i pro financování společného vybavení nebo pro charitativní účely.

Otevřenou otázkou zůstává volba vhodného komunikačního kanálu, do kterého by ministranti či skauti mohli přispívat svými příspěvky. Skauti *LA* měli pro tento účel stejnojmenný časopis. Dnes je snadnější použít některou z elektronických sociálních sítí, ale vydání vlastního časopisu, kalendáře či jiné tiskoviny může být zajímavou výzvou, za předpokladu spolupráce, aby dílo bylo společné.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce má čtenáři sloužit k poznání skautingu *Legio angelica* jako specifické skautské odnože, ve které byla formována řada pozdějších významných osobností a jež nás ještě dnes může inspirovat.

Zejména zpočátku mohl být skauting pro *Legio angelica* chápán jako nástroj k prosazení vlastních cílů. Životy lidí, kteří skautingem LA prošli, však ukazují, že zde došlo ke vzájemnému srůstu a obohacení. Výmluvné je, že dnes se k *Legiu* jako ke svým kořenům či inspiraci nejvíce hlásí právě skauti. Osobně se připojuji ke tvrzení, že skauty LA můžeme zařadit mezi ty, jimž se podařilo naplnit Baden-Powellovu ideu.²⁶⁹ Skauting sám o sobě (tedy i s duchovním prvkem vycházejícím z křesťanství) může být zdrojem mravní nadprůměrnosti, ze kterého se dá čerpat v obtížných životních situacích.²⁷⁰ Živá a upřímná křesťanská víra pak není něco, co bylo ke skautingu v pojetí *Legio angelica* doplněno. Spíše se *Legio angelica* na tento prvek při své formaci zaměřila, což je u křesťanských vůdců pochopitelné. Nebylo tomu však na úkor skautské praxe či memorování teorie bez hlubšího porozumění. Důležitou roli zde sehrály přátelství, otevřenost a osobní příklady skautských vůdců LA. Ostatně, ani skauting jako takový nemá cíl sám v sobě, ale ve výchově člověka.²⁷¹

Již při zpracovávání se diplomová práce ukázala jako přínosná: Mě osobně umožnila setkání s úžasnými skautskými bratry a zachování jedinečných vzpomínek. Díky panu Jiřímu Rakovi obdržel Skautský institut vzácné samizdatové časopisy *Poutník*. Zkoumání historie skautingu LA přineslo několik „kamínků do mozaiky“ dějin skautského střediska Blaník. O zaslání hotové práce mě požádalo vícero skautských vůdců. Aktuálně zpracované poznatky o inspiraci skautingem LA jsem prezentoval na Ekumenické lesní škole v roce 2018 a 2020.

Při seznamování s životem a dílem P. Klementa Methoda jsem si uvědomil, že pozitivní důsledky našich činů se mohou projevit až po čase a v překvapivých situacích. Výchova mládeže má vždy smysl, byť nemusí být hned zjevný. Tato práce je věnována každému vychovateli, který se snaží sebe i druhé vést k Bohu.

---

²⁶⁹ Srov. NOVÁK-PEŠA. *Stručný nástin dějin Legio angelica, družina hochů-ministrantů pod ochranou sv. Václava: Se zvláštním zřetelem k skautským oddílům LA*, s. 18.

²⁷⁰ Srov. Např. ŠMÍDOVÁ. *Tři životy: František Falerski – skaut, politický vězeň a osobnost K231*, s. 43, 44, 60, 61.

²⁷¹ Srov. Např. KRATOCHVÍL-BABY et al. *Mezi junáky: Příručka vedoucím i rádcům pro první kroky v junáctví*, s. 13.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborné

Knihy, časopisy:

BADEN-POWELL, Robert. *Skauting pro chlapce*. Praha: Junák - TDC, 2007.

BADEN-POWELL, Robert. *Na pomoc skautským vůdcům: průvodce teorií skautské výchovy*. Praha: Junák - TDC, 2006.

BALÍK, Jan. *S mladými ke Kristu: O umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019.

BÁRTA Miroslav, Martin KOVÁŘ, Otakar FOLDÝN, eds. *Povaha změny: bezpečnost, rizika a stav dnešní civilizace*. Praha: Vyšehrad, 2015

BŘICHÁČEK, Václav et al. *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák - TDC, 2001.

ČÁKA, Jan. *Junácká symbolika*. Praha: Merkur, 1990.

Časopis lékařů českých, 8/2016. [24. 4. 2020].

<https://www.prolekare.cz/casopisy/casopis-lekaru-ceskych/2016-8/download?hl=cs>

DOLEŽAL Miloš. *Zemřel spolutvůrce novodobé knižní kultury*. Lidové noviny 14. 7. 2017. [9. 11. 2020].

<https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20170714/281711204692449>

ETTLER, Dominik. *Legio Angelica – historie a inspirace pro výchovu ministrantů*. Praha, 2016. [31. 10. 2020]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta. Prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/152359/>

FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ, Marcela. Křesťanské letní tábory. *Cesty katecheze*. 2015, ročník XII, číslo 1, s. 88. [8. 2. 2020] <https://docplayer.cz/17807881-Krestanske-letni-tabory-uvod-volny-cas-marcela-fojtikova-roubalova.html>

FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: Radost evangelia: Apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014.

HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

KLEMENT Method et al. *Liturgická příručka pro ministranty*. Praha: Legio angelica, 1934. [1. 12. 2020].

<http://librinostri.catholica.cz/nahledy.php?n=1&a=LegioMin-OCR#lg=1&slide=0>

KRATOCHVÍL-BABY Josef et al. *Mezi junáky: Příručka vedoucím i rádcům pro první kroky v junáctví*. Brno: Občanská tiskárna, 1939.

KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996.

NAVRÁTIL, Zdeněk. *Nikdy nekončící hledání: pěšiny skautské spirituality*. Ivančice: ZNF, 1990.

NOVÁK Josef – Peša. *Stručný nástin dějin Legio angelica, družina hochů-ministrantů pod ochranou sv. Václava: Se zvláštním zřetelem k skautským oddílům LA*. Nedatovaný strojopis. Dostupné u autora DP.

PLAJNER, Rudolf. *Idey a praxe svazového skautingu*. [29. 1. 2021].

<http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/03/chapt1.html>

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, 55/2010. [23. 4. 2020].

https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/141939/PokrokyMFA_55-2010-1_8.pdf

REINSBERG Jiří a Bohumil SVOBODA. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, Praha: Trinitas, 2000.

SYNEK, Jan. *Činnost skautského střediska Maják a jeho představitelů v letech 1945 - 1970*. Praha, 2010. [11. 12. 2020]. Seminární práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD. <http://majak.lumturo.cz/historie/>

ŠANTORA Roman et al. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012.

ŠMÍDOVÁ, Lucie. *Legio Angelica – nástroj disciplinace katolických chlapců. Výchova ke kněžství a k laické misijní činnosti v Legio angelica pod vedením P. Methoda K. Klementa, OSB v letech 1927 – 1937. Časopis Národního muzea. Řada historická*. 2016, 185. 3 – 4. [5. 12. 2020] <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/anrhmah/185-3-4/legio-angelica-nastroj-disciplinace-katolicky-chlapcu-vychova-ke-knezstvi-a-k-laicke-misijni-cinnosti-v-legio-angelica-pod-vedenim-p-methoda-k-klementa-osb-v-letech-19271937-education-for-the-priesthood-and-lay-missionary-activities-in-the-legi>

ŠMÍDOVÁ, Lucie. *Tři životy: František Falerski – skaut, politický vězeň a osobnost K231*. Praha: Karolinum, 2018.

ŠVAŘÍČEK Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007.

VALLORY, Eduard. *Světový skauting*. Praha: Junák - TDC, 2016.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I*. Praha: Zvon, 1990.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990.

VLČEK, Josef. *O mši svaté: podle misálu z roku 1962 schváleno bl. Janem XXIII*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2007.

ZACHARIÁŠ, Jiří Pedro, *Sudičky u kolébky skautingu VI.: Celý život ve službách skautingu*. Čin. 2000, ročník XII, číslo 6, s. 35. [10. 11. 2020]

<https://mirkovosatka.webnode.cz/texty-o-grizzlym/>

ZAJÍC, Jiří. *Nikdy nekončící dobrodružství: metodický průvodce rozvojem duchovního života*. Praha: Junák - TDC, 2006.

ZIMBARDO Philip a Nikita D. COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Praha: Grada, 2017.

Život katolické církve v datech a faktech. [8. 2. 2020]. Praha: ČBK, 2020.
<https://www.cirkev.cz/cs/odbor-cirkevnych-dat/dokumenty>

Přednášky, dopisy:

BALÍK, Stanislav-Ježek. *Myšlenkové proudy z nichž vzešel český skauting*. Seminář ELŠ 2013 v Praze. [16. 1. 2021]. https://www.youtube.com/watch?v=_Sq-cwS-gY0

BERÁNEK, Petr-Vlk. *Rytíř nebo indián: Svojsík mezi Baden-Powellem a Setonem*. Seminář ELŠ 2014 v Praze. [16. 1. 2021]. <https://www.youtube.com/watch?v=jhgdeudgOpA>

DANIŠ, Petr. *Člověk a příroda: Příliš bohaté pro štěstí? Jak naše děti ztrácejí dětství a chytají nové nemoci*. Konference „Úspěch pro každého žáka 2017 – Škola ve světle celospolečenských změn“, Praha, 2017. [2. 2. 2021]. <https://slideslive.com/38900765/clovek-a-priroda-prilis-bohate-pro-stesti-jak-nase-deti-ztraceji-detstvi-a-chytaji-nove-nemoci>

NOVÁK Josef-Peša, dopis vč. příloh z 15. 6. 1989 adresovaný Václavu Zatloukalovi, dostupné u autora DP.

Webové stránky:

Česká matematická společnost: Seznam laureátů. [23. 4. 2020].

<https://jcmf.cz/?q=cz/node/811>

Dobové pozadí a církev za dob sv. Mořice. [3. 12. 2020]. <http://www.pratelemourence.cz/leto-na-mourenci-st-maurenzner-sommer-texty-prednasek-vortragertexte/dobove-pozadi-a-cirkev-za-dob-sv-morice-historischer-hintergrund-und-die-kirche-zu-zeiten-des-hl-mauritius/>

Fakta a čísla | Skaut.cz. [13. 1. 2021]. <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

Historie – Skautské středisko Maják Praha. [31. 10. 2020]. <http://majak.lumturo.cz/historie/>

Jesuit.cz: Zemřel Zdeněk Zelený, skaut tělem i duší. [9. 11. 2020].

<http://www.jesuit.cz/clanek.php?id=1471>

Ježíšův kamarád a kamarádka | Odborky. [29. 1. 2021].

<https://odborky.skaut.cz/jezisuv-kamarad-jezisova-kamaradka/>

Osobnosti Ekumenické lesní školy. <https://els.skauting.cz/osobnosti/>

Skautské svátky – 98. dívčí oddíl Minnehaha [29. 1. 2021].

<http://www.minnehaha.hiawatha.cz/uzitecne/skautske-svatky>

Skautský liliový kříž – aktuální verze – Křížovatka. [29. 1. 2021].

<https://krizovatka.skaut.cz/hlavni-clanky/2380-liliovy-kriz-verze-2016?autologin=1>

Tváře vzdoru: Eduard Marek (*1917). [20. 4. 2020].

<http://tvare-vzdoru.vaclavhavel-library.org/cs/profil/92/eduard-marek-1917>

ÚSTR: *Eduard Marek (1917)*. [20. 4. 2020]. <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/skauti-v-protikomunistickem-odboji/eduard-marek>

ÚSTR: Zdeněk Zelený (1924-2018). [9. 11. 2020]. <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/skauti-v-protikomunistickem-odboji/zdenek-zeleny>

Wikipedie: Maheking. [14. 1. 2021]. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mahikeng>

Wikipedie: Jiří Blažek. [9. 11. 2020].

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Bla%C5%BEEK_\(grafik\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Bla%C5%BEEK_(grafik))

Wikipedie: Vladislav Klener. [24. 4. 2020].

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladislav_Klener

Televizní pořady:

Cesty víry: Jiří Reinsberg [televizní pořad]. Česko: Česká televize, 2004.

Neznámí hrdinové: Lilie z lágru [10. 11. 2020]. [televizní pořad]. Česko: Česká televize, 2008.

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/208452801390025>

Neznámí hrdinové: Zářit a vyzařovat život [10. 11. 2020]. [televizní pořad]. Česko: Česká televize, 2008.

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/208452801390014>

Osobní

Knihy, časopisy, paměti:

Almanach tábora 46 Inyankara. Samizdat, blíže nedatováno. Dostupné u autora práce.

DVOŘÁK, Václav. *Čím to je, že jste tak klidný?: Václav Dvořák v rozhovoru s Janem Mazancem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

FOŘT, Karel Jaroslav. *Život voněl člověčinou: Karel Fořt v rozhovoru s Janem Paulasem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

KLENER Vladislav. *Jeden životní příběh, životopis MUDr. Blanky Bickové-Klenerové*. Nevydáno, dostupné u autora DP.

MAREK Eduard a Michaela TUČKOVÁ. *Nebyl den jako druhý: Touhy a sny kluka ze Žižkova*. Praha: Farnost u kostela sv. Anežky České, 2018.

Na dobré stopě: duchovní rádce skautských oddílů. Září 2011. Odbor duchovní výchovy Junáka.

NEJEDLÁ – QIKI Veronika a Filip FOGLAR – VOPIS. *Výroční zpráva 7. skautského střediska Blaník 2016, 2017.* Praha: Junák – český skaut. Dostupné u autora práce.

Poutník – Mawadani. Brožurka ke skautské rally. Praha: Junák – Mawadani, 1945. Dostupné u autora práce.

Poutník č. 1-8. Samizdat, nedatováno (1946?). Dostupné u autora práce.

Pražský skautský almanach: Sborník vzpomínek na skauting v letech 1911-1994 na Novém Městě pražském a Král. Vinohradech. Praha: ORJ Praha 2, 2015.

REINSBERG Jiří. *Hospodin rozjasnil svou tvář: Rozhovory s Bohumilem Svobodou.* Praha: Vyšehrad, 2003.

REINSBERG Jiří (ed). *Moje archa úmluvy: vzpomínky Jiřího Reinsberga rovera Amundsena* [ekniha]. Praha: Junák - TDC, 2013.

Sedmdesát let skautských oddílů Mawadani: Jubilejní sborník 1945 – 2015. Praha: 2015.

VOSÁTKA, Mirko. *Jak jsem skautoval.* Praha: Junák, 1997.

VOSÁTKA Mirko a Jan ČÁK. *Mirko Vosátka v roce 1995 75 let skautem.* 1995. [10. 11. 2020]. <https://mirkovosatka.webnode.cz/texty-o-grizzlym>

WRETZL, František. *Moje životní peripetie let 1938-1945: zapsané pro paměť rodiny.* Nevydáno.

Webové stránky:

Aktuálně.cz: Ve 102 letech skočil padákem. Nic už mě nepřekvapí, říká bývalý politický vězeň. [24. 9. 2020]. <https://video.aktualne.cz/dvtv/ve-102-letech-skocil-padakem-nic-uz-me-neprekvapi-rika-byval/r~7aef26e2b14f11e9a305ac1f6b220ee8>

Ekumenická lesní škola: Představení bratra Kádi jeho vnučkou Klárkou. [9. 11. 2020]. <https://els.skauting.cz/archiv/predstaveni-bratra-kadi-jeho-vnuckou-klarou>

Ekumenická lesní škola: Životopis bratra Miloše Blažka – Merkura. [14. 4. 2020]. <https://els.skauting.cz/zivotopis-bratra-milose-blazka-merkura/>

Jeleni – 175. skautský oddíl. [17. 12. 2020]. www.jeleni.org

KROUPA, Mikuláš. *Lilie z lágru. Příběh vězně, rytíře a skauta Zdeňka Kádi Zeleného, který pečoval o postižené*. Český rozhlas, 2018. [14. 12. 2020]. <https://plus.rozhlas.cz/lilie-z-la-gru-pribeh-vezne-rytire-a-skauta-zdenka-kadi-zeleneho-ktery-pecoval-o-7162948>

Oddíly – Skautské středisko Maják Praha. [16. 12. 2020]. <http://majak.lumturo.cz/oddily/>
Paměť národa: Eduard Marek (1917). [25. 9. 2020]. Dostupné po přihlášení: <https://www.pametnaroda.cz/cs/marek-eduard-1917>

Paměť národa: František Wretzl (1919-2013). [9. 11. 2020].
<https://www.pametnaroda.cz/cs/wretzl-frantisek-20111216-0>

Paměť národa: Jiří Rak (1924). [7. 10. 2020]. Dostupné po přihlášení:
<https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-jiri-1924>

Paměť národa: Milan Práger (1930). [23. 4. 2020].
<https://www.pametnaroda.cz/cs/prager-milan-20170509-0>

Paměť národa: Miloš Blažek (1926). [14. 4. 2020]. Dostupné po přihlášení:
<https://www.pametnaroda.cz/cs/blazek-milos-1926>

Paměť národa: Vladimír Rak (1925). [12. 10. 2020]. Dostupné po přihlášení:
<https://www.pametnaroda.cz/cs/rak-vladimir-1925>

Paměť národa: Zdeněk Zelený (1924). [9. 11. 2020]. Dostupné po přihlášení:
<https://www.pametnaroda.cz/cs/zeleny-zdenek-1924>

Prof. Vladislav Klener: od interní medicíny k hygieně záření. [24. 4. 2020].
<https://prehravac.rozhlas.cz/audio/2310669>

VACHEK Jiří. *60. skautské středisko LUX s křesťanskou výchovou se představuje*. Vyšehrad. Historie Vyšehradu. [15. 12. 2020].
<https://docplayer.cz/11370471-Vysehrad-historie-vysehradu.html>

58. skautské středisko Mawadani: Historie; Oddíly. <https://www.mawadani.com/historie>;
<https://www.mawadani.com/oddily>

Nepublikované rozhovory:

E-mailová komunikace s Milanem Prágerem ze dne 20., 28., 30. 4. a 29. 9. 2020, dostupné u autora DP.

E-mailová komunikace s Vladislavem Klenerem ze dne 21. 4. a 15. 5. 2020, dostupné u autora DP.

E-mailová korespondence s Vojtěchem Dabrowskim, bývalým vůdcem střediska ze dne 10. 12. 2020, dostupné u autora DP.

KAFTANOVÁ, Helena. Rozhovor s Bořivojem Rákem připravovaný pro Paměť národa ze dne 13. 4. 2019, dostupné u autora DP.

KAFTANOVÁ, Helena. Rozhovor s Jiřím Rákem ze dne 28. 3. 2019, dostupné u autora DP.

Osobní rozhovor s Milošem Blažkem ze dne 4. 9. 2018 v Praze, nahrávka je dostupná u autora DP.

Telefonická komunikace s vůdcem oddílu Jelenů Janem Rabiňákem ze dne 19. 10. 2018.

Telefonická komunikace s Lukášem Klimovičem, vůdcem střediska Radost a Naděje Beroun ze dne 18. 10. 2018.

SEZNAM PŘÍLOH

P1 – Ukázka textů skautského slibu

P2 – Odznak Legio angelica

P3 – Stanovy Legio angelica

P4 – Skautský kroj LA, detail střediskové pásky

P5 – Ukázky z časopisů Poutník

P6 – Fotografie dokládající skautský slib P. Klementa

P7 – Přepis dobových zpráv o poválečné „rally“ Mawadani

P8 – Skauting LA v časopise Legio angelica

P1: UKÁZKA TEXTŮ SKAUTSKÉHO SLIBU

Anglický originál z roku 1908:

On my honour I promise that:

- *I will do my duty to God and the King.*
- *I will do my best to help others, whatever it costs to me.*
- *I know the scout law, and I will obey it.*

Zdroj: Roman ŠANTORA et al., *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, Praha: Junák - TDC, 2012, s. 24.

Překlad anglického originálu v českém vydání Skautingu pro chlapce:

Slibuji na svou čest, že se vynasnažím

- *ze všech sil plnit povinnosti vůči Bohu a královně,*
- *pomáhat jiným lidem v každé době,*
- *dodržovat skautský zákon.*

Zdroj: Robert BADEN-POWELL, *Skauting pro chlapce*, Praha: Junák - TDC, 2007, s. 10.

Verze zavedená A. B. Svojsíkem pro Svaz junáků-skautů RČS:

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

1. *milovati vlast svou, Republiku československou, a sloužiti jí věrně v každé době,*
2. *plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
3. *duší a tělem být hotov(a) pomáhati bližním.*

Zdroj: Roman ŠANTORA et al., *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, Praha: Junák - TDC, 2012, s. 24.

P2: ODZNAK LEGIO ANGELICA

Zdroj: Dominik ETTLER, *Legio Angelica – historie a inspirace pro výchovu ministrantů*.

Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, 2016, s. 32, 33.

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/152359/>

P3: STANOVY „LEGIO ANGELICA“, DRUŽINY HOCHŮ-MINISTRANTŮ POD OCHRANOU SV. VÁCLAVA

1. Cílem družiny jest řádná výchova hochů-ministrantů jak k pečlivé a zbožné službě liturgické ve chrámě, tak k přípravě na budoucí jakoukoliv apoštolskou práci ve prospěch šíření království Božího na zemi.
2. Řádnými členy „Legio Angelica“ mohou býti jenom hoši opravdoví ministranti.
3. Mimořádnými členy mohou býti i hoši, kteří nemajíce dostatečné příležitosti, aby ministrovati mohli, přece liturgii ve veliké lásce mají neb po kněžském či řeholním povolání touží.
4. Členové-ministranti musí dokonale ovládati texty ministrance a býti co nejpečlivěji obeznámeni se svatými obřady.
5. Musí to býti vzorní hoši jak co do vnitřního smýšlení, tak co do vnějšího chování.
6. Zvláště se zavazují co nejpresněji zachovávat neděle a svátky a svaté posty podle patera příkázání církevních.
7. Zavazují se co nejčastěji přistupovati k svatému Přijímání, a to pokud možno denně. Kdo by opomněl přistoupiti alespoň jednou měsíčně, přestává býti členem „Legio“.
8. Členové se zavazují podle věku a příležitosti každoročně zúčastniti se duchovních cvičení.
9. Členové budou míti v obzvláštní úctě každého katolického kněze a budou zcela zvláštními ochránci jeho osobní cti a dobrého jména.
10. Členové se budou snažiti denně se pomodliti „Svatováclavskou píseň“. Ve zvláštní lásce budou míti modlitbu sv. Růžence a vytrvale se budou modliti za dorost kněžský denním zvoláním: „Pane, smiluj se a pošli dělníky na žeň svou!“
11. Výročním svátkem družiny „Legio Angelica“ je svátek sv. Václava dne 28. září. Zvláště se slaví: sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Berchmans, sv. Alois, sv. Stanislav Kostka, sv. Gabriel Possenti, sv. Tarsicius, sv. Tomáš Aq. a Vítek de Fontgalland.
12. Členové družiny obdrží každý po zápisu „jubilejní medaili sv. Benedikta“, se kterou jsou spojeny veliké plnomocné i neplnomocné odpustky (podle zvl. seznamu) a stanou se tak účastni všech zásluh řádu benediktinského, jehož privilegiem jest právě „liturgie“ jako opus Dei – a opus principale.
13. Duchovního vůdce-ředitele s právem plné moci stanoví nejd. Ordinariát.

Stanovy tyto schváleny výnosem arcibiskupského ordinariátu v Praze IV. ze dne 15. září 1929, č. j. 11446, jakož i nejd. ordinariátů v Olomouc, Brně, Hradci Králové, Českých Budějovicích a Litoměřicích.

Zdroj: Method KLEMENT et al., *Liturgická příručka pro ministranty*, Praha: Legio angelica, 1934, s. 12 - 13. [1. 12. 2020]. <http://librinostri.catholica.cz/nahledy.php?n=1&a=LegioMin-OCR#lg=1&slide=7>

P4: SKAUTSKÝ KROJ LA, DETAIL STŘEDISKOVÉ PÁSKY

Zdroj: Paměť národa: *František Wretzl*. [9. 12. 2020]. <https://www.pametnaroda.cz/cs/wretzl-frantisek-20111216-0>

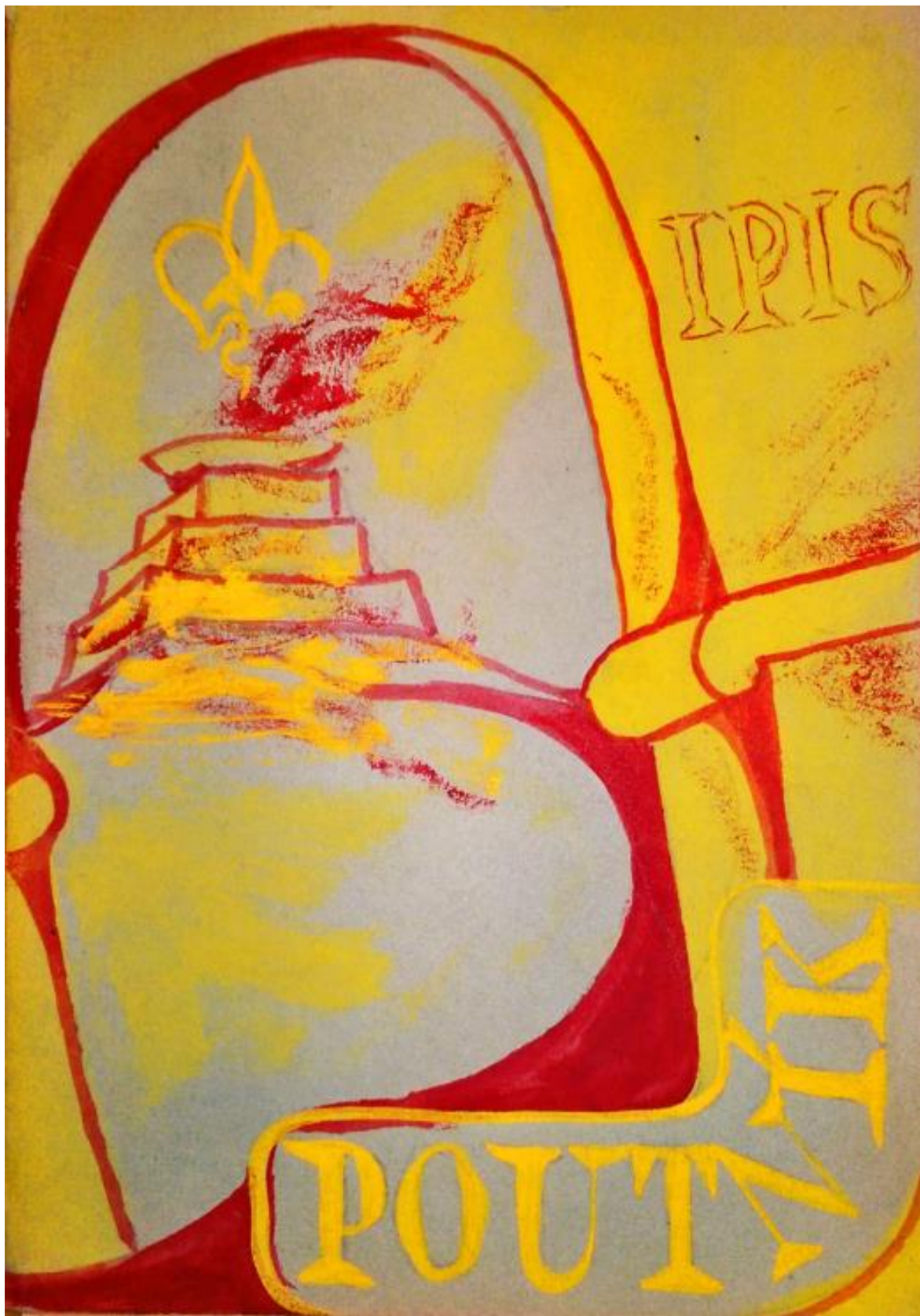

Zdroj: Srov. Jiří REINSBERG a Bohumil SVOBODA, *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, Praha: Trinitas, 2000, s. 145.

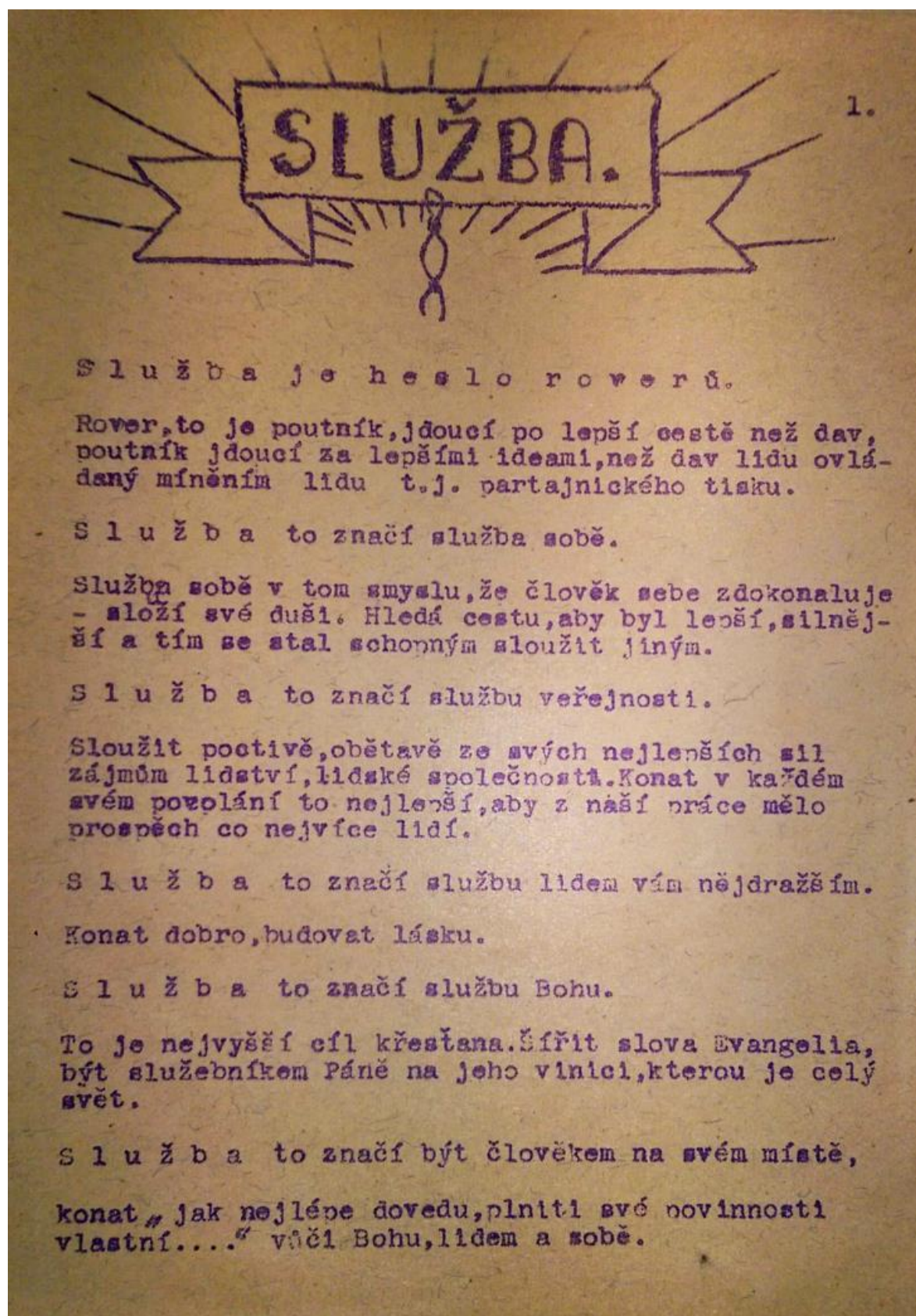

PŘÍLOHA P5: UKÁZKY Z ČASOPISŮ POUTNÍK

Poutník č. 7, titulní strana, samizdat, blíže nedatováno (1946?).

1.

S l u ž b a j e h e s l o r o v e r ů.

Rover, to je poutník, jdoucí po lepší cestě než dav, poutník jdoucí za lepšími ideami, než dav lidu ovládaný míněním lidu t.j. partajnického tisku.

S l u ž b a t o z n a č í s l u ž b a s o b ě.

Služba sobě v tom smyslu, že člověk sebe zdokonaluje - složí své duši. Hledá cestu, aby byl lepší, silnější a tím se stal schopným sloužit jiným.

S l u ž b a t o z n a č í s l u ž b u v e ř e j n o s t í.

Sloužit poctivě, obětavě ze svých nejlepších sil zájmům lidství, lidské společnosti. Konat v každém svém povolání to nejlepší, aby z naší práce mělo prospěch co nejvíce lidí.

S l u ž b a t o z n a č í s l u ž b u l i d e m v á m n ě j d r a ž š í m.

Konat dobro, budovat lásku.

S l u ž b a t o z n a č í s l u ž b u B o h u.

To je nejvyšší cíl křesťana. Šířit slova Evangelia, být služebníkem Páně na jeho vinici, kterou je celý svět.

S l u ž b a t o z n a č í b ý t č l o v ě k e m n a s v ě m m í s t ě,

konat „jak nejlépe dovedu, plnit své povinnosti vlastní....“ vůči Bohu, lidem a sobě.

O půlnoci z 23. na 24. dubna,
u táborového ohně v divokém údolí "Houslí",
složilo osm členů našeho kmene mezinárodní
reverský slib do rukou Grizzlyho;

Jelen
Dóda

Žirafa
Kim

Narcis
Bonny

Karkule
Bača

Grizzly

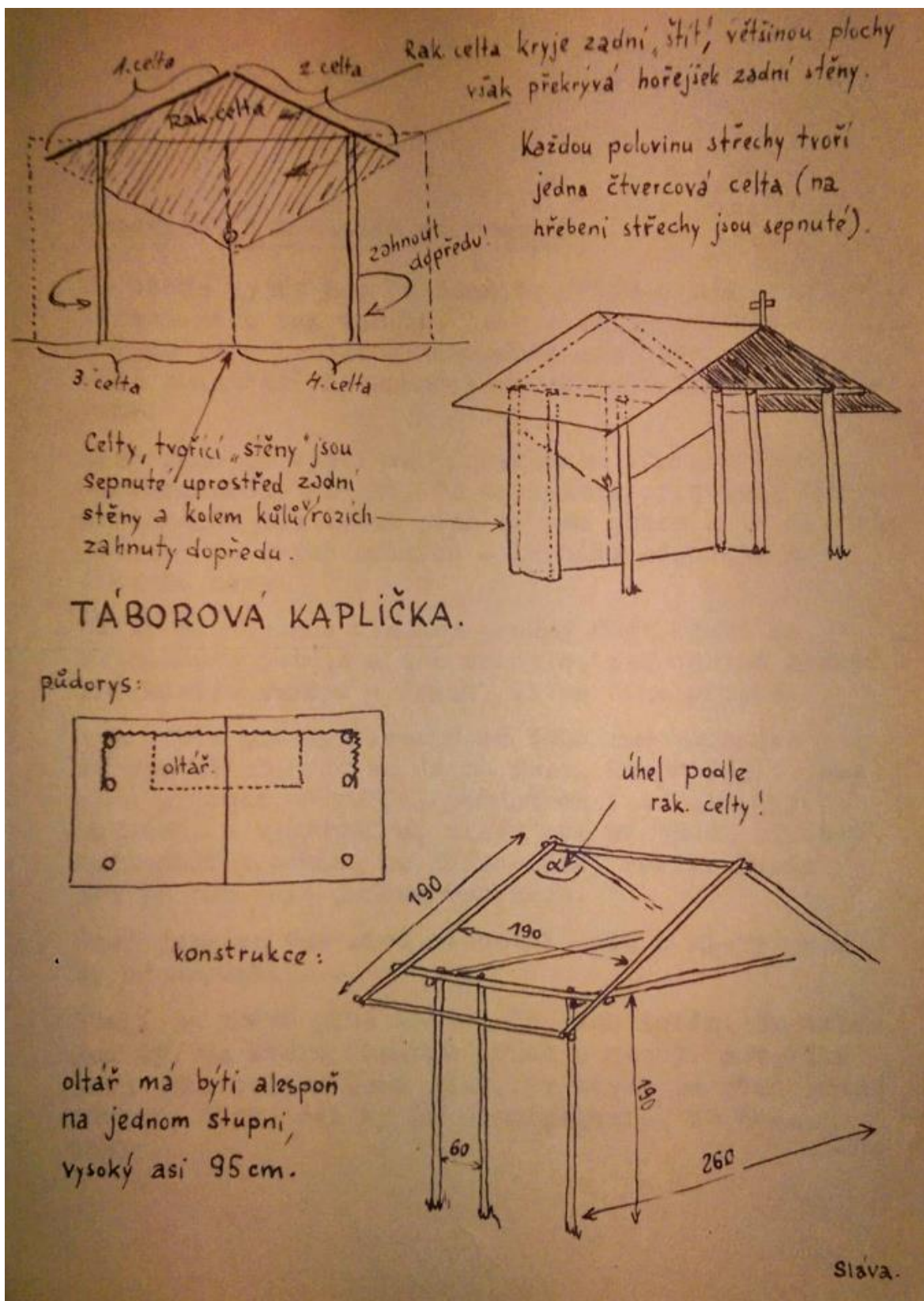
Služba

Věrnost.

Poutník č. 4, bez čísla strany, samizdat, blíže nedatováno (1946?).

**PŘÍLOHA P6: FOTOGRAFIE S DETAILEM DOKLÁDAJÍCÍ
SKAUTSKÝ SLIB P. KLEMENTA**

Zdroj: Os. album P. Klementa, poskytnuto Emauzským klášterem, el. dostupné u autora DP.

PŘÍLOHA P7: PŘEPIS DOBOVÝCH ZPRÁV O POVÁLEČNÉ „RALLY“ MAWADANI

CO O NÁS NAPSALI V NOVINÁCH

Mladá fronta.

...Byl to první velký skautský podnik v nové republice a překvapil radostně svou úrovní. Kniha hostů rowerů kmene Mawadani putovala z ruky do ruky a byla obchacena o mnoho významných podpisů. Britského velvyslance zastupoval Dr. Barker, amerického Dr. Notkins, angl. skauty sir F.W.E. Blackford, který později srdečně přivítán hlavně mladými diváky, připomněl poslední skautský congress v Anglii a zdůraznil obnovení přátelských styků mezi skauty všech zemí. Dále bylo přítomno mnoho milých hostů z řad delegátů na světový sjezd studentstva a zástupci vedení Junáka.

Howeři kmene Mawadani zaujali nadšené diváky dramatisací staré indiánské zkazky, vysvětlující vznik kmene Mawadani, jehož jméno má tato podnikavá družina ve svém štítu. Dokázali, že jsou skautsky veselí myslí, řadou veselých výstupů, které jim dý osvětluje zář táborového ohně. Diváci – skauti – také bezprostředně odpověděli zpívanou táborovou pochvalou.

Svým nenuceným a dokonalým chováním dokázali všichni účinkující, že Junák vychovává opravdu platné členy národa a těšíme se na shledanou na jejich dalších podnicích, do kterých jim přejeme mnoho zdarů.

Svobodné slovo:

... Celý program byl uváděn pro hosty anglickými vysvětlivkami. Je skutečně pozoruhodné, že si vše junáci udělali sami, nezádaíce nikoho o finanční podporu či cokoli jiného. Jejich program byl veselý i vážný, ale vždy přesně a pečlivě propracovaný. Kresby prováděl br. Jirí Blázek, na varhany hrál br. J. Bobák a ostatní obstarali bratři ze střediska. Zvláště musíme vyzdvihnout zásluhy br. Vincence Nechnera, který se neúnavně staral o zdar celého podniku.

Zdroj: *Poutník – Mawadani*. Brožurka ke skautské rally. Praha: Junák – Mawadani, 1945.

Dostupné u autora práce.

Skaut L. A. zachovává

v první řadě:

Desatero Božích přikázání,

v druhé řadě:

Patero přikázání Církve,

a jeho vůdcem vždy a všude je

Kristus a Jeho sv. Evangelium,

jeho slibem všech slibů je

SVATÝ SLIB KŘESTNÍ.

Jako člen Legio Angelica zachovává stanovy svojí družiny a čestně plní svůj ministrantský slib.

Co slíbujeme jako skaut L. A.?

S libujeme s Milostí Boží a na svou čest:

1. plniti vždycky svoje povinnosti k Bohu, Církvi a Vlasti.
2. každému rád pomáhati a denně nejméně 1 dobrý skutek vykonati.
3. zákony skautské vždycky zachovávat.

Jak zní skautský zákon?

1. Na skautské cti je možno pevně stavěti.	6. Skaut je ochráncem rostlin a zvířat.
2. Skaut je věrným Bohu, Církvi, Vlasti.	7. Skaut poslouchá bez odmluvy a nedělá nic polovičatě.
3. Skaut je ochotný k službě.	8. Skaut je vždy v dobré náladě, i v těžkých okolnostech.
4. Skaut je příkladem všech lidí a bratrem všech skautů.	9. Skaut je spořivý.
5. Skaut je zdvořilý a rytířský.	10. Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích.

LEGIO ANGELICA. Ministrantský měsíčník pro liturgickou a sociální výchovu hochů. — Vychází desetkrát ročně se schválením nejdůstojnější arcibiskupské konsistoře v Praze (ze dne 3.-I. 1931, č. 15735-30.) a nejdůst. ordinariátů v Olomouci, Litoměřicích, Hradci Králové, Brně a Českých Budějovicích. Redakce, administrace a expedice Praha II.-320 Emauzy. Za vydávání odpovídá P. M. Klement O. S. B. Tiskne V. Kotrba. Předplatné ročně Kč 10.—. Kdo chce smí dát víc. Užívání nov. známek povoleno výnosem pošt. řed. č. 244.285-IIV-1932. Podací úřad Praha 25.